

การขานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน

อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

A SURVEY OF THE ATTITUDES OF LOCAL RESIDENTS TOWARD PHASE 1
OF THE PROPOSED SPECIAL ECONOMIC ZONE DEVELOPMENT PLAN
FOR KLONG YAI DISTRICT, TRAT PROVINCE

ภาคนิพนธ์

ของ

ปกรณ์ บุญล้อม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น

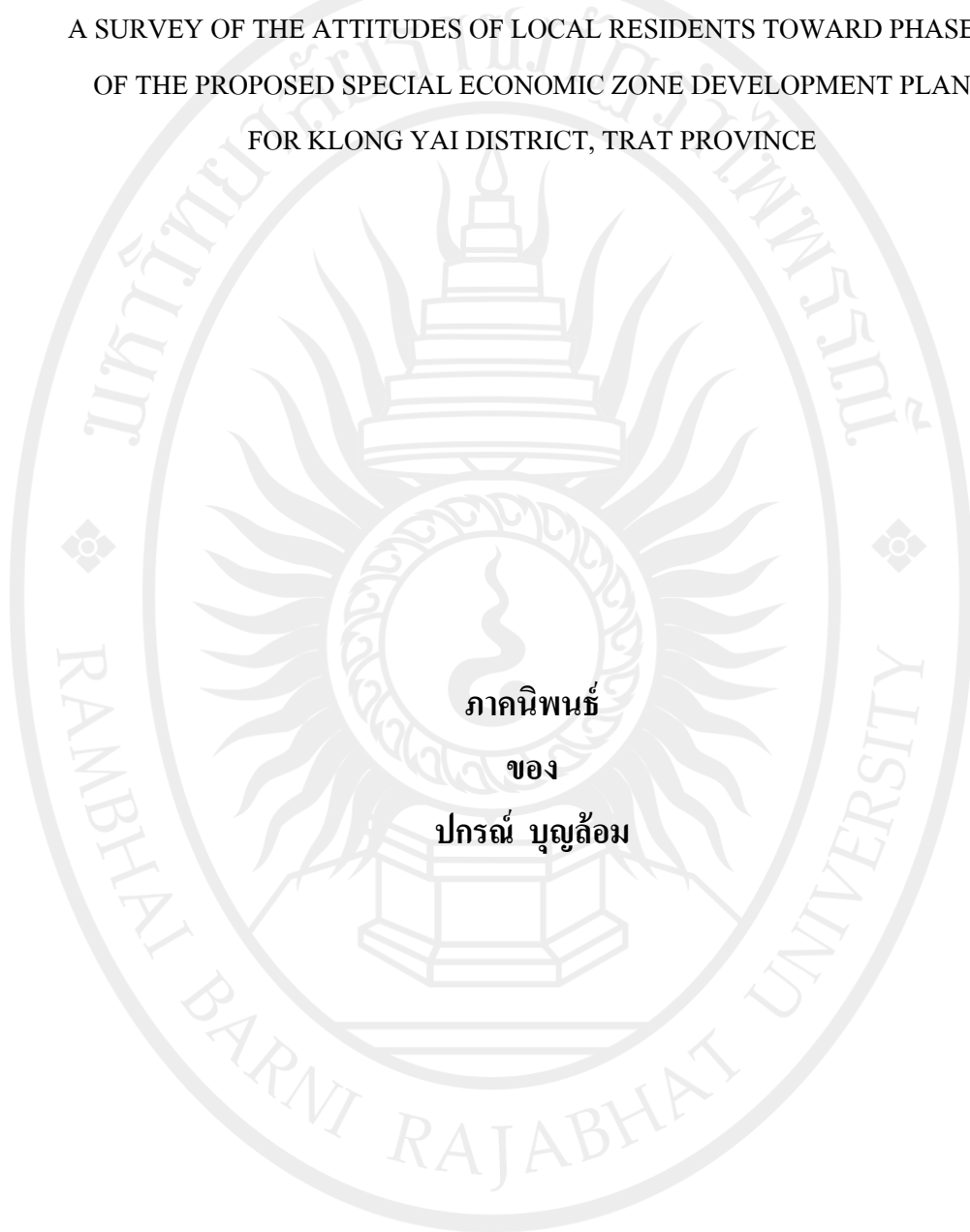
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กุมภาพันธ์ 2560

การขานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน

อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

A SURVEY OF THE ATTITUDES OF LOCAL RESIDENTS TOWARD PHASE 1
OF THE PROPOSED SPECIAL ECONOMIC ZONE DEVELOPMENT PLAN
FOR KLONG YAI DISTRICT, TRAT PROVINCE

ภาคนิพนธ์

ของ

ปกรณ์ บุญล้อม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กุมภาพันธ์ 2560

ใบรับรองภาคินิพนธ์

เรื่อง

การขานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
A Survey of the Attitudes of Local Residents toward Phase 1 of the Proposed
Special Economic Zone Development Plan for Klong Yai District, Trat Province

ปกรณ์ บุญล้อม

คณะกรรมการสอบภาคินิพนธ์

..... ประธานสอบภาคินิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

..... ประธานที่ปรึกษาภาคินิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

..... กรรมการที่ปรึกษาภาคินิพนธ์

(อาจารย์ ดร.เชษฐณรงค์ อรุณ)

..... กรรมการสอบภาคินิพนธ์

(อาจารย์ ดร.ขวัญศิริ เจริญทรัพย์)

ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ให้นำเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

วันที่ 15 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

ปกรณัม บุญล้อม. (2560). การงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด. ภาคนิพนธ์. รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

รองศาสตราจารย์ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ปร.ค. (รัฐศาสตร์)

ประธานกรรมการ

เชษฐรัตน์ อรุณ ปร.ค. (วัฒนธรรมศาสตร์)

กรรมการ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการงานรับ ปัจจัยที่มีผลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด การวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณใช้การสำรวจความคิดเห็นของประชากรที่อยู่อาศัยในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษค่อนข้างมากในภาพรวม โดยด้านเนื้อหา นโยบาย ประเด็นที่มีการงานรับมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว การสร้างถนน 4 เลน สาย 318 ด้านกระบวนการนโยบาย ประเด็นที่มีการงานรับในระดับค่อนข้างมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ บทบาทของผู้นำท้องถิ่น และท้องถิ่นในการดำเนินการตามนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ผ่านมา กระบวนการทำประชาพิจารณ์ก่อนจะดำเนินโครงการต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ปัจจัยที่มีผลต่อการงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ บทบาทของผู้นำในกระบวนการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ การตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภคและการให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

คำสำคัญ : การงานรับนโยบาย เขตเศรษฐกิจพิเศษ

Pakorn Boonlom. (2017). **A Survey of the Attitudes of Local Residents toward Phase 1 of the Proposed Special Economic Zone Development Plan for Klong Yai District, Trat Province.** Independent Study. M.P.A. (Local Governemnt). Chanthaburi : Rambhai Barni Rajabhat University.

Advisory Committee

Associate Professor Chaiyon Praditsilp Ph.D. (Political Science)	Chairman
Chetnarat Orachun Ph.D. (Cultural Science)	Member

Abstract

The research aimed to study the attitudes of local residents toward Phase 1 of the proposed Special Economic Zone (SEZ) development plan for Klong Yai District, Trat Province. The mixed method approaches of quantitative and qualitative research methods were used in this study. A sample group of 400 residents of Klong Yai District, Trat Province responded to a 5-rating scale questionnaire for the quantitative portion of the research. In-depth interviews with local administration office leaders were used for the qualitative portion of the research. Participatory observation was also employed in this study.

The results showed that the residents' attitude toward Phase 1 of the SEZ development plan for Klong Yai District, Trat Province was at a high level overall. The three highest ranked positive responses to proposed development were: improved infrastructure, a new tourism center and 4-lane road expansion of Highway 318. The three highest ranked positive responses to the implementation process were: the roles of the current local leaders, public hearings being held in advance of any changes and participation of local residents in the decision making process. The factors affecting residents' positive attitude were: information and education regarding the plan, the roles of the local leaders, and the government's response to the need for local infrastructure development. The survey respondents also recommended the continuation of development in both infrastructure and public utility projects, as well as continuing to disseminate information regarding future development plans

Keywords: Response to the Policy, Special Economic Zone

กิตติกรรมประกาศ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์และความช่วยเหลืออย่างดี จากรองศาสตราจารย์ ดร.ชัยนนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ อาจารย์ ดร.เชษณรัช อรชุน กรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ และอาจารย์ ดร.ขวัญศิริ เจริญทรัพย์ กรรมการสอบภาคนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณนายอำเภอคลองใหญ่ ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บข้อมูลในพื้นที่ ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำท้องที่ ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้เข้าร่วมเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ตลอดจนประชาชนในอำเภอคลองใหญ่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลต่างๆ ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้สอน และผู้ให้การสนับสนุน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกในขั้นตอนต่างๆ เป็นอย่างดียิ่งทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากภาคนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาแต่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ปกรณ์ บุญล้อม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
สมมุติฐานการวิจัย.....	10
2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพิเศษ.....	11
ความหมายของเขตเศรษฐกิจพิเศษ.....	11
รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษ.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรม.....	23
ทฤษฎีการแพร่กระจาย.....	23
การยอมรับนวัตกรรม.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
การวิจัยเชิงสำรวจ.....	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	42
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ.....	44
การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก.....	44
การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม.....	45
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	78
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	78
สรุปผลการวิจัย.....	78
อภิปรายผลการวิจัย.....	79
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	82
บรรณานุกรม.....	83
ภาคผนวก.....	88
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	89
ภาคผนวก ข ลำดับเหตุการณ์ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์	93
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	97

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา.....	41
2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามชุมชน.....	42
3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	61
4 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	62
5 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการศึกษา.....	62
6 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลัก.....	63
7 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัย.....	64
8 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเนื้อหา นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ...	64
9 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการงานรับในกระบวนการนโยบาย.....	67

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 การสื่อสาร โดยผ่านสื่อทางใดทางหนึ่ง.....	23
3 การสื่อสาร โดยผ่านสื่อทางใดทางหนึ่ง.....	80
4 ลงพื้นที่ขอข้อมูลจากผู้นำพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ ณ หอประชุมอำเภอคลองใหญ่..	94
5 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตกำนัน ในเขตพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ ตอบแบบสอบถามการวิจัย.....	94
6 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามการวิจัยจากชาวบ้านอำเภอคลองใหญ่ จังหวัด ตราด.....	95
7 ลงพื้นที่สัมภาษณ์ นางสาวกิจประภา ประสิทธิ์เวช นายกเทศมนตรีตำบลหาดเล็ก	96
8 ลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายอากาศ เจริญผล นายกองกำกับการบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่	96

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ในปีพุทธศักราช 2558 เป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นก้าวแรกของประเทศไทยและอีก 9 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ASEAN Economic Community (AEC) โดยประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศนั้นประกอบไปด้วย ประเทศไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมียนมาร์ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย โดยมีเป้าหมายคือ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน ภายใต้การเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการเสรีเพื่อนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อุปสรรคสำคัญที่ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องเร่งแก้ไขร่วมกัน คือการลดความเหลื่อมล้ำของระดับการพัฒนาการยกระดับความพร้อมด้านการค้าและการลงทุน ทั้งการปฏิรูปกฎระเบียบ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณูปโภค การพัฒนามาตรการส่งเสริมการลงทุนและการอำนวยความสะดวกทางการค้า การพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการผลิตในภูมิภาคที่เข้มแข็ง (กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ. ออนไลน์. 2557)

โดยกลยุทธ์สำคัญอย่างหนึ่งของการส่งเสริมการค้าและการลงทุนเพื่อรองรับ AEC ก็คือการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะครอบคลุมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจทุกด้าน โดยจากข้อมูลของธนาคารโลกพบว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ ดำเนินการโดยรัฐบาลหรืออยู่ภายใต้การมีส่วนเกี่ยวข้องระหว่างรัฐบาลส่วนกลางกับรัฐบาลท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบของการแปรรูปเพื่อการส่งออกดำเนินกิจกรรมการผลิตในอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้ทักษะต่าง ๆ เช่น สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม โดยประเทศที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมให้มีกิจกรรมการผลิตในอุตสาหกรรม ที่ใช้ทักษะแรงงานสูงหรืออุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะสูงหรือมีมูลค่าเพิ่มสูงในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ มาเลเซียและไต้หวัน ซึ่งสามารถดึงดูดเงินลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะสูง เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ยานยนต์และชิ้นส่วน และเคมีภัณฑ์รวมทั้งดำเนินการกระจายสินค้าจากแหล่งผลิตโดยแรงผลักดันส่วนหนึ่งในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษมาจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมไปถึงข้อตกลงความร่วมมือระดับภูมิภาคอื่น ๆ เช่น ความร่วมมือในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) และแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) ซึ่งเป็นความร่วมมือที่ให้ความสำคัญด้านการลงทุน

ทั้งนี้จากข้อมูลของ ADB คาดว่าภายในปี 2558 จะมีเขตเศรษฐกิจพิเศษในภูมิภาคอาเซียนรวมทั้งสิ้น 60 แห่ง โดยเขตเศรษฐกิจพิเศษประมาณ 54 แห่ง จะตั้งอยู่ในประเทศ สปป.ลาวและกัมพูชา นอกจากนี้ยังมีเขตระเบียงเศรษฐกิจสิงคโปร์-มาเลเซีย ที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้เมืองยะโฮร์บาห์รู ซึ่งเปิดดำเนินการตั้งแต่ปี 2555 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการลงทุนภาคบริการ 6 สาขา ประกอบด้วยอุตสาหกรรม สร้างสรรค์ การศึกษา ที่ปรึกษาทางการเงิน สุขภาพ โลจิสติกส์และการท่องเที่ยว (วิมล ปั่นคง. ออนไลน์. 2557)

สำหรับประเทศไทย ที่ผ่านมามีนโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบของนิคมอุตสาหกรรมโดยได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment : BOI) และพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนในปี 2520 โดยปัจจุบัน BOI ได้แบ่งเขตการลงทุนออกเป็น 3 เขตและมีสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขที่ต่างกัน สำหรับในส่วนของเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนไทยนั้น ได้เริ่มมีโครงการจากการผลักดันของธนาคารเพื่อพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank : ADB) ภายใต้กลยุทธ์การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากโครงการระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridors) โดย ADB ได้บรรจุแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษไว้เป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อการเปลี่ยนระเบียบขนส่ง (Transport Corridors) ให้เป็นระเบียงเศรษฐกิจ ซึ่งทาง ADB ได้ให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อเสนอแนะเชิงเทคนิคและกลยุทธ์ในการสร้างและดำเนินการเขตเศรษฐกิจพิเศษในอนุภูมิภาค ตลอดจนการให้การสนับสนุนทางการเงินในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเชื่อมต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษต่าง ๆ ในอนุภูมิภาคเข้าด้วยกันรวมถึงการเชื่อมต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษ ไปยังท่าเรือ จุดกระจายสินค้าและตลาดปลายทาง ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้มีการริเริ่มแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ โดยเฉพาะบริเวณชายแดนในปี 2556 ในรูปแบบของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี(สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. 2557 : 2)

โดยภายหลังการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ภายใต้การดำเนินงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ครั้งที่ 1/2557 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2557 ซึ่งมีพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์ โอชา ในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นประธานฯ ที่ประชุมฯ ได้ให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของไทย ใน 5 พื้นที่ชายแดน เพื่อให้สามารถก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์ในปี 2558 ได้แก่ 1) แม่สอด 2) อรัญประเทศ 3) ตราด 4) มุกดาหาร 5) สะเดา (ด่านศุลกากรสะเดาและปาดังเบซาร์) โดยเน้นการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มการจ้างงานและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามายังพื้นที่ตอนใต้ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้า

เกษตรศึกษามาจากประเทศเพื่อนบ้านและปัญหาความแออัดบริเวณด้านชายแดน อีกทั้งที่ประชุม กนพ. ได้เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 4 เรื่อง ได้แก่ 1) สิทธิประโยชน์สำหรับการลงทุน 2) การให้บริการจูงใจแบบเบ็ดเสร็จ 3) มาตรการสนับสนุน การใช้แรงงานต่างด้าวและ 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรในพื้นที่เพื่อให้สามารถ รองรับกิจกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและเชื่อมโยงในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทำเนียบ รัฐบาล. ออนไลน์. 2557)

ดังนั้น ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน ตัวเองเพื่อรับมือกับการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ที่กำลังจะถึงในอีก ไม่ช้านี้ซึ่งการพัฒนาพื้นที่เฉพาะให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นจะนำมาซึ่งการกระตุ้นทางเศรษฐกิจ ทั้งการค้า การลงทุน การจ้างแรงงาน การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งจำเป็นต้อง สำหรับการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยปัจจัยที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ นั้นจำเป็นต้องที่จะต้องทำการศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์เขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศ ต่าง ๆ และนำบทเรียนที่ได้มาใช้ในการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ นอกจากนั้นการพิจารณา ประเด็นกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องก็เป็นอีกหนึ่งกุญแจดอกสำคัญของความสำเร็จอย่างไรก็ตาม ต้องไม่ลืมว่าในการพัฒนานั้นแม้จะนำมาซึ่งโอกาสอันเป็นผลดีต่อภาคเศรษฐกิจ แต่ในทางกลับกัน ก็นำมาซึ่งผลกระทบทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการพัฒนาด้วย

จังหวัดตราดกับการยกระดับด้านชายแดนหลังคณะรักษาความสงบแห่งชาติประกาศยกระดับ ด่านถาวร 5 แห่งของประเทศไทยของคณะรักษาความสงบแห่งชาติซึ่ง 1 ใน 5 มีจุดผ่านแดนถาวร บ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดรวมอยู่ด้วยนั้นการที่ทางคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ประกาศยกระดับจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็กเป็นเรื่องที่ดีเนื่องจากจุดผ่านแดนแห่งนี้มีศักยภาพ มากเพราะเป็นจุดผ่านแดนถาวรที่สามารถค้าขายได้ทั้งทางน้ำและทางบก มีมูลค่ากว่า 26,000- 27,000 ล้านบาทปีและมีแนวโน้มถึง 30,000 ล้านบาทใน 1-2 ปีนี้ แต่จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก มีปัญหาในเรื่องของการก่อสร้างอาคารและที่ทำการของส่วนราชการชายแดนที่ยังไม่สามารถ ดำเนินการก่อสร้างได้ และโครงสร้างพื้นฐานยังไม่พร้อม ส่วนด้านบุคคลากรมีความพร้อมอยู่แล้ว ซึ่งทางจังหวัดได้มีการพัฒนาอบรมและการเดินทางดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งที่ จังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา เวียดนามตอนใต้ ส่วนผู้ประกอบการ ก็ได้ร่วมกันผลักดัน ก่อนเข้า เป็นประชาคมเศรษฐกิจพิเศษนับจากนี้ไปภาคเอกชนจะต้องเดินหน้าเพื่อลงทุน ในธุรกิจด้านต่าง ๆ ต่อไปเขตเศรษฐกิจพิเศษที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติจะดำเนินการเกิดประโยชน์กับจังหวัดตราด มากเพราะที่ผ่านมามีบ้านหาดเล็กยังไม่สามารถยกระดับให้ได้มาตรฐานสากลเหมือนด้านชายแดนอื่น ๆ แต่บ้านหาดเล็กมีศักยภาพในเรื่องการค้าขายกับกัมพูชาและเวียดนาม และยังเป็นจุดเชื่อมโยงทางการ

ท่องเที่ยวระหว่าง 3 ประเทศด้วย ซึ่งจังหวัดตราดมีศักยภาพสูงมาก (“ตราดกับการยกระดับชายแดน”. ออนไลน์. 2558)

ขณะที่นายกิตติ สุทธิสัมพันธ์ นายด่านศุลกากรคลองใหญ่ จ.ตราด เปิดเผยว่า จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็กเป็น 1 ใน 5 ของด่านถาวรที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติประกาศยกระดับให้เป็นด่านที่มีมาตรฐานสากลที่ผ่านมาทางสภาพพัฒนาฯ ได้เข้าสำรวจเส้นทางสาธารณูปโภคและด้านอื่น ๆ ของด่านฯ หาดเล็กมาแล้วครั้งหนึ่งและได้มีการเสนอให้รัฐบาลสมัยยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และได้มีการนำเสนอในการประชุม RBC ครั้งที่ 15 ที่ทั้งไทยและกัมพูชาจะดำเนินการพัฒนาพรมแดนการค้าการลงทุนด้วยกันแต่ยังไม่สามารถดำเนินการในหลายด้าน แต่เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ประกาศการยกระดับขึ้นมา จึงทำให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น โดยแบ่งงานกันระหว่างกรมศุลกากรกับสภาพพัฒนาฯ ซึ่งกรมศุลกากรจะรับผิดชอบในเรื่องการสร้างด่านพรมแดนหรือศูนย์ราชการชายแดน ทั้งเรื่องการทำศูนย์ X-RAY ปริมาณสินค้าที่จะต้องมีการ X-RAY ในตู้คอนเทนเนอร์และสินค้าอื่น ๆ รวมทั้งอาคารสำนักงานทั้งหมดจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จในปี 2558 “อีกส่วนหนึ่งทางสภาพพัฒนาฯ จะเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษที่จะมีการกำหนดในสิทธิประโยชน์ 4 ด้าน คือ สิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากร การเคลื่อนย้ายแรงงาน สิทธิด้านการลงทุนในเขตเศรษฐกิจ สิทธิประโยชน์ด้านปลอดอากรซึ่งจะดำเนินการควบคู่กัน ไปส่วนเอ็ม โอยูที่ทั้งสองประเทศได้มีการบันทึกข้อตกลงไว้แล้วเมื่อรัฐบาลก่อนจะยังคงดำเนินการต่อไปคือการตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดตราดที่จะเน้นในเรื่องการลงทุนในเรื่องอุตสาหกรรมขนาดย่อมและเชิงการแปรรูปด้านสินค้าการเกษตรเป็นหลัก ทั้งนี้การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานต้องพร้อมด้วยทั้งถนน 4 เลนจากจังหวัดตราดสู่จุดผ่านแดนถาวร และการพัฒนาถนนสาย 48 จากจังหวัดเกาะกงสู่ถนนสายที่ 4 (พนมเปญ-สีหนุวิลล์) ประเทศกัมพูชาด้วยเพื่อรองรับการขนส่งทางบกนอกเหนือจากทางน้ำที่มีอยู่แล้ว และจะเสริมจากการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกที่อำเภอคลองใหญ่ที่กำลังลงทุนก่อสร้างอยู่และจะแล้วเสร็จในกลางปี 2558” นายด่านศุลกากรคลองใหญ่ กล่าวด้วยว่า นับจากนี้จังหวัดตราดจะเป็นด่านชายแดนที่สามารถส่งสินค้าออกได้ทั้ง 3 ช่องทางคือ ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศที่สนามบินตราดหรือสนามบินท่าโสมที่ปัจจุบันเป็นสนามบินศุลกากรแล้ว แต่ยังไม่สามารถขนส่งสินค้าได้แต่ในอีก 2-3 ปีจะมีการขยายในเรื่องการขนส่งสินค้าทางอากาศได้และนั่นจะทำให้จังหวัดตราด กลายเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าทั้งทางบกและทางอากาศรวมทั้งทางน้ำเป็นแห่งที่ 2 ของประเทศ และนั่นจะทำให้มูลค่าการค้าขายและส่งออกสินค้าของจังหวัดตราดเพิ่มขึ้นกว่า 4 หมื่นล้านบาท และจะเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยศักยภาพของจังหวัดตราด ที่เหมาะสมกว่าจังหวัดอื่น ๆ (“ตราดกับการยกระดับชายแดน”. ออนไลน์. 2558)

ขณะที่นายสุमितร์ เขียวขจี ประธานหอการค้าจังหวัดตราด เปิดเผยว่า การดำเนินโครงการของคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นการทำงานที่ตรงเป้าหมายเพราะที่ผ่านมามีแต่โครงการในกระดาษ

สิ่งที่เป็นรูปธรรมไม่ค่อยเกิดขึ้น การทำโครงการนี้จะยิ่งทำให้ภาคเอกชนมั่นใจและกล้าลงทุนเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามการดำเนินการต้องเร่งรัดให้เกิดขึ้นโดยเร็วเพราะนักลงทุนต้องการความชัดเจนในทุกเรื่องทั้งสิทธิประโยชน์ทางการลงทุนทางภาษี ทางแรงงานและการซื้อเครื่องจักร นอกจากนี้การให้ความรู้ก็ต้องให้ผู้ประกอบการเข้าใจในการลงทุน การสนับสนุนแหล่งเงินทุนของภาครัฐที่มีความจำเป็นกับผู้ลงทุนในทุกด้าน นอกจากนี้เรื่องยุทธศาสตร์จังหวัดตราดที่เน้นการพัฒนาจังหวัดตราดเป็นกรีนซิตี้ อาจจะต้องมีการปรับในเรื่องการลงทุนในเรื่องอุตสาหกรรมหนักแต่ควรจะลงทุนในเรื่องการแปรรูปด้านการเกษตรมากกว่า" โดยธรรมชาติลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดตราดมีศักยภาพมากในเรื่องการค้าชายแดนเพราะมีช่องทางค้ากับกัมพูชาถึง 3 ด้าน 3 จังหวัดแต่ที่ผ่านมาการพัฒนาเป็นไปด้วยความล่าช้าและไม่มีความต่อเนื่อง หากคณะรักษาความสงบแห่งชาติทำได้อย่างที่ประกาศจังหวัดตราดจะกลายเป็นจุดเชื่อมต่อในเรื่องการลงทุนและการค้าของประเทศไทยในด้านตะวันออกของประเทศ นักลงทุนเขาจะดูในเรื่องสภาพพื้นที่อย่างเดียว คงไม่ได้แต่ต้องมีพร้อมในทุกด้านและทั้งระบบ ซึ่งจังหวัดเกาะกงที่อยู่ใกล้เคียงกับจังหวัดตราดมีการตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นแล้วและกำลังเติบโตอย่างน่าสนใจ แต่จังหวัดตราดมีพื้นที่ตรงไหนที่มีความพร้อมในการตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษบ้าง ที่อำเภอคลองใหญ่คงยังไม่พร้อมเพราะพื้นที่น้อยและสาธารณูปโภคก็ยังไม่ดี เช่น ถนน 4 เลน หรือการสื่อสาร" ในส่วนของนายจักรพรรดิ ตะเวติกุล นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดตราด กล่าวว่า สิ่งที่จะเกิดขึ้นจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวไม่น้อยเนื่องที่ผ่านมาการเดินทางเข้าออกที่จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็กยังไม่สะดวกเหมือนด่านอื่นทำให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนไม่มากนักแต่เมื่อมีการพัฒนาและยกระดับให้ดีขึ้นจะทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสะดวกทั้งการเดินทางเข้าและเดินทางออกหรือการเข้าไปลงทุนในเรื่องธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชาน่าจะเป็นสิ่งที่นักลงทุนมั่นใจมากขึ้น วันนี้นักท่องเที่ยวชาวกัมพูชาต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดตราดยังต้องใช้พาสปอร์ต หากใช้บอเดอร์พาสได้การเดินทางท่องเที่ยวจะดีมากขึ้น และนักลงทุนของไทยก็จะเข้าไปลงทุนเพิ่มขึ้น ("ตราดกับการยกระดับชายแดน". ออนไลน์. 2558)

ส่วนนายณัฐธรรด ชินภักศุภวิชัย ตัวแทนหอการค้าจังหวัดตราดและเจ้าของห้างหุ้นส่วนจำกัด ค.น้ำฝนทรานสปอร์ต กล่าวว่า ธุรกิจการขนส่งสินค้าน่าจะดีขึ้นเพราะที่ผ่านมาการขนส่งสินค้าจะทำได้แค่เรื่องการขนส่งสินค้าแค่ชายแดนและต้องขนสินค้าลงขนถ่ายให้รถบรรทุกของกัมพูชาทำให้ล่าช้าและมีค่าใช้จ่ายเพิ่มและมีความเสียหายเกิดขึ้น ซึ่งการลงทุนขนส่งสินค้าจะเป็นธุรกิจหนึ่งที่ได้เติบโตขึ้นอย่างมากเพราะการขนส่งทางบกจะรวดเร็วและส่งสินค้าได้ถึงพื้นที่ทั้งในพรมพญู สีนุวิลล์หรือไปเวียดนามตอนใต้จะทำได้ทันที เนื่องจากที่ผ่านมาการขนส่งสินค้าทางบกจะไปได้เฉพาะที่ด่านอารัญประเทศเท่านั้นที่สามารถ นำรถยนต์เข้าไปได้ ซึ่งด่านหาดเล็กสามารถเดินทางผ่านถนนสาย 48 จากจังหวัดเกาะกงประเทศกัมพูชาสู่ถนนสายที่ 4 ได้และเข้าพรมพญูและสินุวิลล์

ด้วยระยะทางไม่เกิน 350 กิโลเมตรเท่านั้น และนี่คือเสียงสะท้อนของนักลงทุนที่มองเห็นช่องทาง การพัฒนาและการลงทุนทั้งในจังหวัดตราดและในจังหวัดเกาะกงประเทศกัมพูชา (“ตราดกับการ ยกระดับชายแดน”. ออนไลน์. 2558)

ตั้งแต่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ประกาศนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปี พ.ศ. 2557 ในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การก่อสร้างถนน 4 เลน สาย 318 (ตราด-คลองใหญ่-บ้านหาดเล็ก)
2. การก่อสร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่
3. สถานที่ตรวจสอบสินค้าขาเข้า-ขาออก ด้านศุลกากรคลองใหญ่
4. ใช้มาตรา 44 กำหนดพื้นที่ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยให้ที่ดินตกเป็นที่ราชพัสดุ

ดังนั้น ในการที่จะขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ปัจจัยด้านการตอบสนองนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชนจึงจำเป็น ที่จะต้องมีการศึกษาเพื่อให้รู้ว่าประชาชนให้ความสำคัญกับนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอย่างไร และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างไร โดยใช้พื้นที่ในเขตอำเภอ คลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นกรณีศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนั้นทำให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษ าเรื่อง การงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดนี้ ขึ้นมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอ คลองใหญ่ จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
2. ผลการศึกษาวิจัยจะเป็นแนวทางในกระบวนการวางแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3. ผลการศึกษาวิจัยจะทำให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตในด้านช่วงเวลาของการศึกษา

ตั้งแต่การประกาศนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาลชุดปัจจุบัน การประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) โดยมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นประธานในที่ประชุมเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

2. ขอบเขตในด้านพื้นที่

พื้นที่อำเภอคลองใหญ่ เกี่ยวกับการจากรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน ตำบลไม้รุ่ด ตำบลคลองใหญ่และตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. **เขตเศรษฐกิจพิเศษ** หมายถึง พื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใดที่ได้รับการกำหนดและพัฒนาขึ้นภายใต้กฎหมาย และการบริหารกิจการในลักษณะเฉพาะ ซึ่งภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวนี้ จะมีการปรับปรุงลักษณะ ทางกายภาพของอสังหาริมทรัพย์ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ

2. **การรับรู้** หมายถึง การที่ประชาชนได้ทราบหรือได้รู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของรัฐบาลจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ รวมทั้งการรับรู้จากการตรวจสอบการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

3. **ข่าวสาร** หมายถึง ข่าวสาร ข้อมูล ที่จัดไว้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์จากผู้นำ การอบรมให้ความรู้ เอกสาร ภาพถ่าย รายงาน หนังสือ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. **ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร** หมายถึง วิธีการที่ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานต่าง ๆ ตามนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

5. **ผู้นำ** หมายถึง ผู้ที่เป็นสมาชิกของชุมชน ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำชุมชนและแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

6. **บทบาทของผู้นำ** หมายถึง ประชาชนปฏิบัติตามแบบอย่างของผู้นำและเชื่อในผลงานของผู้นำ

7. **นโยบาย** หมายถึง แนวทางหรือวิธีการเพื่อการปฏิบัติที่รัฐบาลหรือสถาบันหรือกลุ่มหรือบุคคล เลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ โดยปกติจะสะท้อนให้เห็นถึงการตัดสินใจในปัจจุบันเพื่อการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิผลและเพื่ออนาคตที่ดีกว่า

8. **การขานรับนโยบายของประชาชน** หมายถึง การตอบรับหรือคัดค้านต่อนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สำคัญ 4 ประการ คือ

8.1 การกำหนดประเด็นปัญหา (Problem Identification) เป็นตัวชี้วัดความสอดคล้องตรงประเด็นของปัญหา ที่เป็นปัญหาความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ โดยพิจารณาจากการจัดลำดับความสำคัญ การตระหนักถึงปัญหาที่แต่ละกลุ่มเป้าหมายประสบอยู่ เป็นต้น

8.2 การรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) เป็นตัวชี้ถึงระบบเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนผู้รับบริการ ซึ่งอาจมีหน่วยที่มีหน้าที่ประมวลและรับฟังความคิดเห็นในการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ

8.3 มาตรการเชิงกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา (Strategic Measures) เป็นตัวชี้วัดถึงความพร้อมในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนผู้รับบริการ อาทิ มาตรการป้องกันน้ำท่วม มาตรการป้องกันความเสียหายจากภาวะความแห้งแล้ง เป็นต้น

8.4 ความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เป็นตัวชี้วัดการสนองตอบในการแก้ไขปัญหา โดยพิจารณาจากระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา การให้ความสำคัญและการกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาด้วยความรวดเร็ว เป็นต้น

9. **ความสอดคล้องและเหมาะสม** หมายถึง ความเป็นไปได้ในการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ ของพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

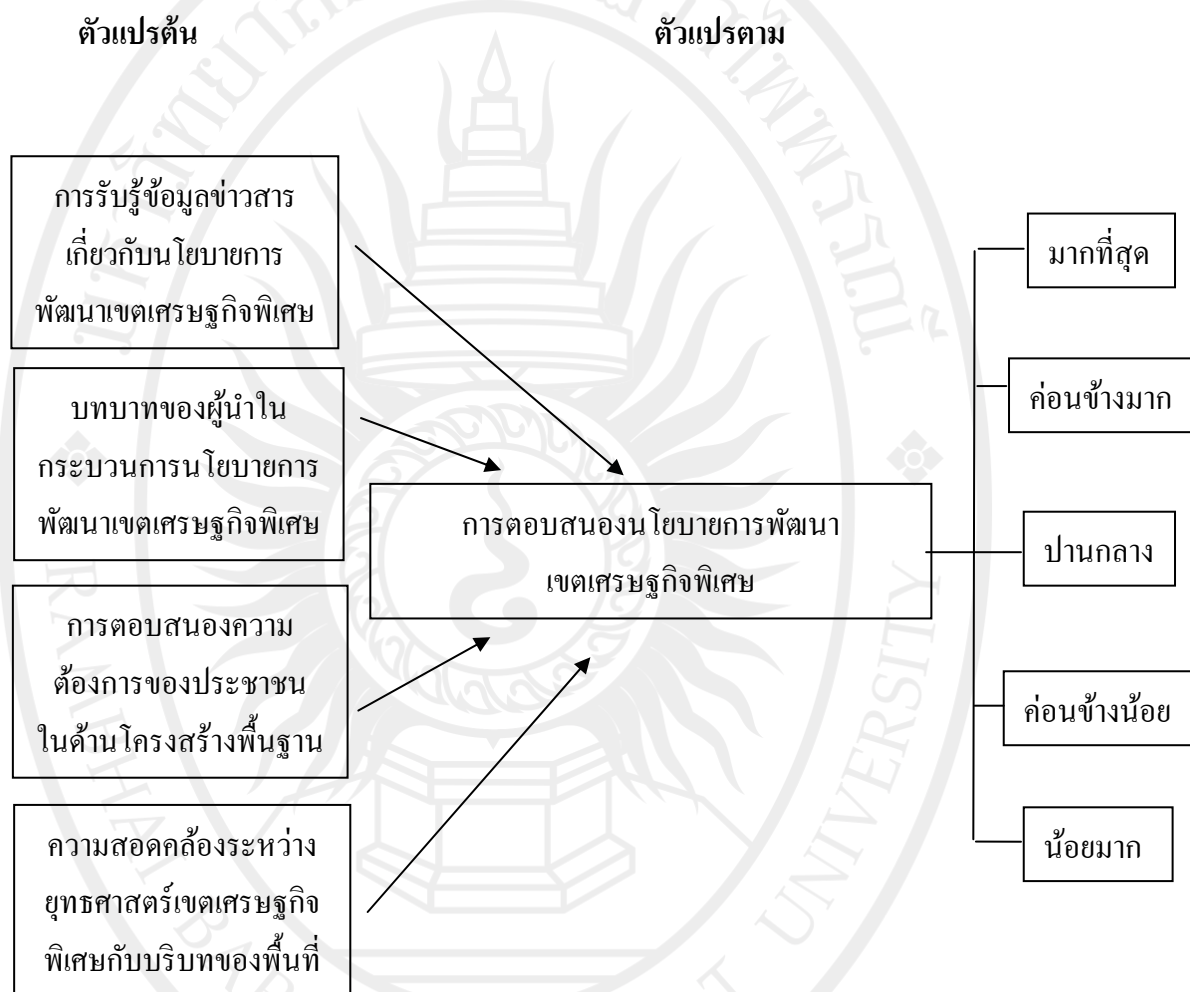
10. **บริบท** หมายถึง ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป สภาวะแวดล้อมของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวบทนั้น ๆ

11. **โครงสร้างพื้นฐาน** หมายถึง โครงสร้างทางกายภาพภายในชุมชน สิ่งที่รองรับการใช้งานของประชาชน เช่น ถนน ระบบประปา ระบบน้ำทิ้ง ระบบไฟฟ้าและระบบสื่อสาร เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการวิพากษ์องค์ความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่ได้สำรวจมา ผู้ศึกษาสามารถกำหนดตัวแบบการวิเคราะห์ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากตัวแบบในการวิเคราะห์สามารถกำหนดปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ออกมาเป็น 4 ปัจจัยหลัก ๆ คือ

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีผลให้การยอมรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น ชาวบ้านรับรู้ว่าจะทำอะไรเป็นพิเศษ ชาวบ้านรับรู้ว่าจะได้รับความเจริญจากนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นต้น

2. บทบาทของผู้นำในกระบวนการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ หมายถึง ผู้นำมีผลให้การยอมรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ถ้าผู้นำมีการตัดสินใจอย่างไรชาวบ้านก็จะทำตามผู้นำด้วยความศรัทธาเชื่อถือในตัวผู้นำ
3. การตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมีผลทำให้การก่อสร้างด้านโครงสร้างพื้นฐานเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม
4. ความสอดคล้องระหว่างยุทธศาสตร์เขตเศรษฐกิจพิเศษกับบริบทของพื้นที่ มีผลให้การยอมรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น มีพื้นที่ติดกับทะเลเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยากให้อำเภอคลองใหญ่กลับมาเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าเหมือนในอดีต เป็นต้น

สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยสามารถกำหนดสมมติฐาน ได้ดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมีผลต่อการตอบสนองนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
2. บทบาทของผู้นำในกระบวนการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีผลต่อการตอบสนองนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
3. การตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีผลต่อการตอบสนองนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
4. ความสอดคล้องระหว่างยุทธศาสตร์เขตเศรษฐกิจพิเศษกับบริบทของพื้นที่ ผลต่อการตอบสนองนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย สามารถสรุปเป็นหัวข้อต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพิเศษ
  - 1.1 ความหมายของเขตเศรษฐกิจพิเศษ
  - 1.2 รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรม
  - 3.1 ทฤษฎีการแพร่กระจาย
  - 3.2 การยอมรับนวัตกรรม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพิเศษ

ในแต่ละประเทศแต่ละพื้นที่มีคำเรียกเขตเศรษฐกิจพิเศษแตกต่างกันออกไป เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) เขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (Export Processing Zone) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะให้ความสำคัญกับการประกอบกิจกรรมประเภทใด และที่สำคัญเศรษฐกิจพิเศษไม่ได้จำกัดเฉพาะประเภทของเขตประกอบการอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่จะครอบคลุมถึงเขตเศรษฐกิจพิเศษทางการค้า การบริการ การท่องเที่ยวหรือการเกษตร

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้มีการลงทุนภายในประเทศ โดยมีรูปแบบการบริหารและให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีกฎเกณฑ์แตกต่างไปจากกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับปกติ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งสิทธิประโยชน์ จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One-stop-service) การผ่อนปรนใช้แรงงานต่างด้าว และการทำธุรกรรมเงินต่างประเทศ การลงทุน การผลิต โดยเฉพาะการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมชนบท และรัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้าสู่ตลาดระดับภาคและประเทศ นำไปสู่การจ้างงาน ลดปัญหาการว่างงานและเพิ่มรายได้และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ จะช่วยทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อมชุมชนดีขึ้น

ความหมายของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของเขตเศรษฐกิจพิเศษไว้ดังนี้

เขตเศรษฐกิจพิเศษ หมายถึง พื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใดที่ได้รับการกำหนดและพัฒนาขึ้นมา ภายใต้กฎหมาย และการบริหารกิจการในลักษณะเฉพาะ ซึ่งภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวนั้น จะมีการปรับปรุงลักษณะ ทางกายภาพของอสังหาริมทรัพย์ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น การให้สิทธิ ประโยชน์ทางภาษี การอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจการและบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ตั้งแต่ระบบขนส่ง ระบบไฟฟ้า ระบบประปา นอกจากนี้ ยังจัดให้มีกิจการสนับสนุนและกิจการต่อเนื่อง ได้แก่ การจัดให้มีระบบ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย และพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวนี้ ถือเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมท้องถิ่นนั้น ให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2551 : 12)

เขตเศรษฐกิจพิเศษ หมายถึง เขตพื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการในการดำเนินกิจการต่างๆ เช่น การอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม การบริการหรือกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศสิทธิประโยชน์ที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมพาณิชย์กรรมหรือกิจการอื่นใด ที่เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศ ได้รับอยู่แล้วตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ การส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 การนิคมอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 และเขตปลอดอากรตามพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2496 โดยมีสาระสำคัญการให้สิทธิประโยชน์ ดังนี้

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษควรออกเป็นพระราชบัญญัติเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 และพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2496 เพิ่มบทบัญญัติในหมวด 10 ตรี “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” การจัดตั้งให้ออกเป็นประกาศกระทรวงการคลัง โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และผู้ที่ประกอบการในเขตดังกล่าวได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 ผู้ประกอบการนิคมอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 และผู้ประกอบการในเขตปลอดอากรตามพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469

“เขตเศรษฐกิจพิเศษ” เป็นที่รู้จักของคนไทยมานานพอสมควร แต่หากถามว่าลักษณะใดจึงเรียกว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษ จะได้รับคำตอบที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไป สิ่งที่เรียกว่าพิเศษในที่นี้หมายถึง การได้รับสิทธิพิเศษทางด้านต่างๆ ที่เอื้อต่อการลงทุน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิพิเศษทางภาษีอากร การส่งเสริมการลงทุน ความพร้อมของปัจจัยการผลิต การอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกรรมและบริการพื้นฐานต่างๆ ตั้งแต่ระบบขนส่ง ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ และจะมีคำเรียกเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) เขตอุตสาหกรรมเพื่อการ

ส่งออก (Export Processing Zone) คลังสินค้าทัณฑ์บน (Bonded Warehouse) และเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (Special Border Economic Zone) ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่าจะให้ความสำคัญกับการประกอบกิจกรรมประเภทใด หรือคำใดจะเป็นที่น่าดึงดูดนักลงทุนมากที่สุด (ดำรง แสงกวีเลิศ และนันธิกา ทั้งสุพานิช. 2545 : 42)

กล่าวโดยสรุป เขตเศรษฐกิจพิเศษ คือ เขตพื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการในการดำเนินกิจการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศ

รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอาจจัดตั้งได้หลายรูปแบบเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักลงทุน โดยการให้สิทธิประโยชน์และกำหนดเงื่อนไขในการประกอบการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ประเทศต่างๆ นำมาใช้ได้แก่

1. เขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA)

เขตการค้าเสรี หมายถึง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายในการลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มลงให้เหลือน้อยสุด หรือเป็นศูนย์เปอร์เซ็นต์ และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับนอกกลุ่ม เขตการค้าเสรีในปัจจุบัน ได้แก่ NAFTA และ AFTA

2. เขตอุตสาหกรรมเสรี (Free Industrial Zone)

เขตอุตสาหกรรมเสรี หมายถึง พื้นที่ที่บริษัทภายในประเทศหรือบริษัทต่างชาติจัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อแข่งขันกับตลาดต่างประเทศ โดยมีมาตรการจูงใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ทางด้านภาษี

3. เขตปลอดภาษี (Free Trade Zone)

เขตปลอดภาษี หมายถึง อาณาบริเวณที่อยู่ใกล้ท่าเรือหรือท่าอากาศยานที่อนุญาตให้นำเข้าโดยไม่ต้องเสียภาษี เป็นการนำเข้าเพื่อส่งไปยังประเทศที่สามหรือนำเข้า

4. เขตการค้าชายแดนเสรี

เขตการค้าชายแดนเสรี หมายถึง เขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปหรืออุตสาหกรรมส่งเสริม สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันมีโครงการนำร่อง 3 พื้นที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนเสรี ได้แก่ อำเภอแม่สายและอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

5. เขตพัฒนาการส่งออก (แปรรูป)

เขตพัฒนาการส่งออก (แปรรูป) ในประเทศไทย เช่น อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป หมายถึง

5.1 อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ด้านการเกษตร การประมงจากต่างประเทศ เข้ามาสู่ประเทศไทยเพื่อทำการแปรรูปในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย

5.2 อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบด้านการเกษตรภายในประเทศมาทำการแปรรูป ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อส่งออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไปยังต่างประเทศ

แนวความคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษมีวัตถุประสงค์หลักในการกระจายการพัฒนา ไปสู่พื้นที่ต่างๆ เพื่อมิให้การพัฒนากระจุกตัวเฉพาะในเมืองใหญ่โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายเป็นตัวนำในการพัฒนาซึ่งนอกจากจะช่วยกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่เฉพาะที่ได้รับการจัดตั้งเป็น เขตเศรษฐกิจพิเศษอันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เฉพาะและ พื้นที่ใกล้เคียงโดยตรงแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและศักยภาพในการแข่งขันของ ประเทศในเวทีการค้าโลกอีกด้วย (คณะกรรมการกฤษฎีกา. 2548 : 8)

ประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศในกลุ่ม OECD ไม่มีแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ เพื่อประโยชน์ในการกระตุ้นเศรษฐกิจ แต่จะเน้น “การพัฒนาระบบการให้บริการทั้งระบบ” โดยการ ลดกฎระเบียบและขั้นตอนที่ไม่จำเป็น (Deregulations) มีการจัดเก็บข้อมูลด้านต่างๆ ในฐานข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นระบบและบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้บริการใน ลักษณะของศูนย์บริการร่วม (Service Center) รวมทั้งมีการนำระบบเครือข่ายสารสนเทศ (Information Technology) มาใช้ในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้รับบริการ และในการให้บริการต่างๆ ซึ่งทำให้ ผู้รับบริการใช้บริการได้อย่างรวดเร็ว โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ โดยมีการพัฒนาระบบการให้บริการ เช่นนี้มาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 แล้ว (คณะกรรมการกฤษฎีกา. 2548 : 9)

กรณีสหภาพยุโรป (European Union) นั้น ถือหลัก Free Trans-bordering of goods, Labor and Capital ประเทศสมาชิกจึงไม่มีการพัฒนาพื้นที่พิเศษขึ้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และเน้น การพัฒนาระบบการให้บริการทั้งระบบเช่นเดียวกับประเทศในกลุ่ม OECD หากประเทศที่จะเข้า เป็นสมาชิกใหม่มีการตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอยู่เดิมก็ต้องยกเลิก (ซึ่งทำให้ไปแลนด์ต้องยุบเลิกเขต เศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดและหันมาพัฒนาระบบการให้บริการทั้งระบบตามที่ EU กำหนดก่อนที่จะ เข้าเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป) (คณะกรรมการกฤษฎีกา. 2548 : 9)

สำหรับประเทศที่นำแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการกระตุ้นเศรษฐกิจ มาปรับใช้นั้นเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งสิ้น เนื่องจากโครงสร้างทางการเมืองการปกครองของ ประเทศเหล่านี้ไม่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการให้บริการทั้งระบบในคราวเดียวกันหรือหากจะทำให้ สำเร็จต้องใช้เวลาในการดำเนินการหลายสิบปีซึ่งไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โลกในยุคไร้พรมแดน ประเทศเหล่านี้จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่เฉพาะก่อน อันจะทำให้ การพัฒนาระบบการให้บริการกระจายไปตามส่วนต่างๆ ของประเทศในระยะเวลาต่อไป (คณะกรรมการ กฤษฎีกา. 2548 : 10)

สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศแรกที่พัฒนาและประยุกต์ใช้แนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายที่รัฐลงทุนด้านการจัดทำผังเมืองที่เหมาะสม การจัดหาสาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อการประกอบกิจการและอยู่อาศัยอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ รวมทั้งนำระบบการให้บริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพของประเทศตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่เป้าหมาย โดยเน้นการให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จภายในเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ ยังสร้างเงื่อนไขอื่นที่กระตุ้นให้นักลงทุน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุนต่างประเทศ) เข้ามาลงทุนในพื้นที่เป้าหมายด้วย เช่น การให้สิทธิพิเศษด้านภาษีอากร การส่งเงินตราต่างประเทศเข้าออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษ การให้สิทธิพิเศษในการเข้ามาทำงานของแรงงานผู้มีประสบการณ์ เป็นต้น เมื่อประกอบกับจีนเป็นตลาดการค้าที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก โดยมีผู้บริโภคกว่าหนึ่งพันล้านคน ทั้งยังมีแรงงานราคาต่ำมาก จึงทำให้เขตเศรษฐกิจพิเศษของจีนเป็นที่สนใจของนักลงทุนต่างประเทศและประสบความสำเร็จอย่างงดงามประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศได้นำแนวคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษไปปรับใช้และจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของตนขึ้น เช่น จอร์แดน รัฐคูไบ (สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์) อิหร่าน เป็นต้น และเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประเทศเหล่านี้ประสบความสำเร็จ แม้ในปัจจุบัน อินเดียและเกาหลีใต้ ซึ่งเป็นประเทศเสรีประชาธิปไตยก็ได้้นำแนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษไปประยุกต์ใช้แล้ว แต่อาจเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น Special Economic Zone, Free Economic Zone, Free Zone (คณะกรรมการกฤษฎีกา. 2548 : 10-11)

กล่าวโดยสรุปแล้ว เขตเศรษฐกิจพิเศษมีสาระสำคัญๆ 3 ประการ คือ

1. เขตเศรษฐกิจพิเศษไม่มีการจำกัดประเภทของธุรกิจ โดยนอกจากการอุตสาหกรรมแล้วผู้ประกอบการภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษยังสามารถประกอบธุรกิจการเกษตร การปศุสัตว์ การประมง การท่องเที่ยวการขนส่ง การเคหะและการก่อสร้าง การวิจัยและการผลิตที่ต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูง ตลอดจนการค้าและการบริการด้วย
2. ผู้อาศัยและผู้ประกอบธุรกิจในเขตเศรษฐกิจพิเศษจะต้องได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีอากร
3. องค์กรบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษจะต้องมีอำนาจอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ผู้ประกอบการและผู้อาศัยในเขตเศรษฐกิจพิเศษทุกเรื่อง เพื่อให้การประกอบธุรกิจเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ในอดีตสมัยรัฐบาลพล.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เริ่มมีคำริที่จะพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและการขนส่งของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นภาครัฐได้มีการร่างกฎหมายเขตเศรษฐกิจชายแดน โดยวัตถุประสงค์สำคัญจะเป็นการใช้ประโยชน์พื้นที่ตามตะเข็บของชายแดน ซึ่งประเทศไทยมีชายแดนติดต่อกับหลายประเทศ ได้แก่ พม่า, ลาว, กัมพูชา ซึ่งหากรวมภาคใต้ก็จะมีประเทศมาเลเซียด้วย ความริเริ่มดังกล่าวนี้ต้องการพัฒนา

เมืองคู่แฝดระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะต้องการเชื่อมโยงกับประเทศจีนตอนใต้ เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ทางส่วนเหนือของจังหวัดเชียงรายและซึ่งจะมีเส้นทางเชื่อมโยงกับเมืองเชียงรุ่ง และเมืองขุนหมิง ซึ่งอยู่ในมณฑลยูนนานของประเทศจีนตอนใต้ สำหรับอีกโครงการหนึ่งจะเป็น บริเวณชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กับเมืองเมียวดี ของพม่า เป็นต้น (ชนิด โสรัตน์. ออนไลน์. 2557)

แนวคิดเศรษฐกิจพิเศษเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ปรากฏเป็นนโยบาย ในการดำเนินงานอย่างจริงจังในสมัยการปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(คสช.) เมื่อที่ ประชุม กนพ.ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2557 ดังกล่าว ได้ให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสม ในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของไทยใน 5 พื้นที่ชายแดน เพื่อให้สามารถ ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์ในปี 2558 ได้แก่ 1) แม่สอด 2) อรัญประเทศ 3) ตราด 4) มุกดาหาร 5) สะเดา (ด้านศุลกากรสะเดาและป่าดงเบขาร์) โดยเน้นการตอบสนองต่อเป้าหมาย การพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มการจ้างงานและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามายัง พื้นที่ตอนใน ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหา ความแออัดบริเวณด่านชายแดน (กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ. ออนไลน์. 2557)

อีกทั้ง ที่ประชุม กนพ. ได้เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ 4 เรื่อง ได้แก่ 1) สิทธิประโยชน์สำหรับการลงทุน 2) การให้บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ 3) มาตรการสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว และ 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร ในพื้นที่เพื่อให้สามารถรองรับ กิจกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและเชื่อมโยงในภูมิภาคได้อย่าง มี ประสิทธิภาพ (กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ. ออนไลน์. 2557)

พร้อมกันนี้ ที่ประชุม กนพ. ได้กำหนดแผนการดำเนินงานและมอบหมายให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้ (กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ. ออนไลน์. 2557)

1. อนุมัติให้ตั้งคณะกรรมการ 3 ชุด เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานในส่วนที่ได้รับ มอบหมายให้ กนพ. พิจารณาภายในเดือนสิงหาคม 2557 ได้แก่

1.1 คณะกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ ด้านการลงทุน เสนอขอบเขตและจัดหาพื้นที่ สิทธิประโยชน์ และแผนพัฒนาระบบบริการเบ็ดเสร็จ ด้านการลงทุน โดยมีปลัดกระทรวงการคลัง เป็นประธาน และผอ.สำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็น เลขานุการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) และ สศช. เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

1.2 คณะอนุกรรมการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง เสนอแนวทางการจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าว การพัฒนาฝีมือแรงงาน และแผนการจัดตั้ง One Stop Service แรงงานต่างด้าว โดยมี ปลัดกระทรวงแรงงานเป็นประธาน และกระทรวงแรงงานเป็น ฝ่ายเลขานุการ สศช.เป็นผู้ช่วยเลขานุการ และ

1.3 คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากรเสนอแผนและลำดับ ความสำคัญ การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน แผนปรับปรุงด้านศุลกากร/ด้านชายแดน และแผนพัฒนา นิคมอุตสาหกรรม โดยมีปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธาน และผอ.สำนักงานนโยบายและแผนการ ขนส่งและจราจร (สนข.) เป็นเลขานุการ กรมศุลกากรและ สศช. เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

2. ให้ สศช. ทำการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 5 พื้นที่ (ตุลาคม 2557 - ธันวาคม 2557) ในลักษณะ ก่อน-หลัง ในประเด็นดังนี้ (กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการ ประชาสัมพันธ์. ออนไลน์. 2557)

2.1 ความก้าวหน้าการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

2.3 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง

2.4 ความพึงพอใจของภาคส่วนต่างๆ

2.5 ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปรับปรุงเพื่อการปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องมี ประสิทธิภาพ และก่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ทั้งนี้เพื่อใช้ประกอบในการพัฒนาและจัดตั้ง เขตเศรษฐกิจพิเศษในระยะต่อไปให้ มีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ถือเป็นหัวข้อหนึ่งที่ประสบปัญหาในการได้รับความสนใจในการศึกษา แม้ว่าจะมีนักวิชาการ ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ได้เคยให้ความหมายของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติไว้หลายท่าน เช่น

แม็กมานเนียน และสเบยเทอร์ (Mazmanian and Sabatier. 1989 : 36) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติและนโยบายสาธารณะ โดยชี้ให้เห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติจึง หมายถึง การนำการตัดสินใจนโยบายที่ได้กระทำไว้ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จและเป็นการร่วมกัน ทำงานภายใต้กฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ คำสั่งของฝ่ายบริหารหรือคำพิพากษา ของศาลสูงสุดหรือศาลฎีกา ซึ่งตามอุดมคติแล้วการตัดสินใจนโยบาย คือการบ่งชี้ปัญหา การกำหนด วัตถุประสงค์ และการกำหนดโครงสร้างกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ทั้งนี้ เหตุผลสำคัญที่ทำให้การศึกษาเรื่องการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติถูกละเลยมาเป็นเวลานาน มาจากฐานคติที่ว่าขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเป็นเรื่องธรรมดา ไม่มีเนื้อหาสาระ และไม่มีคุณค่าควรแก่การสนใจของนักวิชาการมากนัก เพราะเป็นการขยายผลของขั้นตอนการกำหนดนโยบายเท่านั้น แต่โดยความเป็นจริงแล้ว ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับสาเหตุและเงื่อนไขต่าง ๆ มากมาย อีกทั้งมันเกี่ยวกับวิธีการศึกษาและการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ นั้น ยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนและมีความซับซ้อน อันทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการศึกษา ดังนั้นการอธิบายและการจำแนกสาระสำคัญของขั้นตอนการนำไปปฏิบัติ ทำให้นักวิชาการไม่สนใจเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่กลับไปสนใจขั้นตอนการกำหนดนโยบายมากกว่า ที่สำคัญการศึกษาขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและทรัพยากรจำนวนมาก ตลอดจนต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย การศึกษาเรื่องดังกล่าวจึงมิใช่เรื่องง่ายนัก จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้ศึกษานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติต้องประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีกรอบการศึกษาเพียงใด ใช้ตัวแปรอะไรมาศึกษา และจะวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างไร (สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. 2549 : 396)

อย่างไรก็ดี ความเป็นจริงหรือโลกแห่งการปฏิบัติ มีประเด็นปัญหาสาธารณะ (Public Issue) จำนวนมากที่รัฐบาลให้ความสนใจถึงขั้นที่นำประเด็นเข้าสู่วาระทางนโยบาย (Agenda-setting) หรือกระทั่งมีการตัดสินใจทางนโยบาย (Policy Decision-making) ออกมาเป็นรูปธรรม เช่น กฎหมาย นโยบายสาธารณะ บริการสาธารณะ เป็นต้น แต่จะพบได้ว่าสิ่งเหล่านี้จำนวนมากยังคงเป็นเพียงรูปธรรมหรือเป็นเพียงตัวหนังสือในกระดาษ การนำไปปฏิบัติหรือปรับใช้จริงยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลให้การจัดบริการสาธารณะหรือดำเนินนโยบายไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีหรือตามที่คาดหวังไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยอันถือได้ว่ามีระบอบราชการที่ซับซ้อนมากที่สุดที่หนึ่งในโลกซึ่งมาจากหลายปัจจัย อาทิ การจัดโครงสร้างการบริหารงานส่วนต่างๆ ซึ่งแบ่งออกเป็นส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่นที่เชื่อมโยงถึงการทับซ้อนกันของอำนาจหน้าที่แต่ละหน่วยงานภายใต้พื้นที่เดียวกัน และฐานคติหรือประเพณีแบบไทยๆ ประกอบกับภายใต้สภาพการณ์ที่บริบทและเงื่อนไขทางการบริหารปกครองมีการปรับเปลี่ยนไปสู่สภาพการณ์ที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากประเด็นปัญหาในเชิงโครงสร้างอันสะท้อนบริบทรอบตัวทางการเมืองและการบริหารของไทยอันมีตัวแสดงหน้าใหม่ นอกเหนือจากภาครัฐมาปฏิสัมพันธ์ในพื้นที่หรือกระบวนการนโยบายหนึ่งๆ อีกเป็นจำนวนมาก ได้ก่อให้เกิดสภาพของการกระจัดกระจายทางการบริหารหรือที่อเนก เหล่าธรรมเนียมที่เรียกว่า “การรวมศูนย์อำนาจแบบกระจัดกระจาย” (Fragmented Centralization) (วสันต์ เหลืองประภัสร์. 2553 : 62)

ในการทำความเข้าใจสภาพการณ์หรือปัญหาของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติของไทย อาจมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจขั้นตอนและโครงสร้างเหล่านี้เป็นอย่างดีเนื่องจากมันส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่ผ่านมาในภาพรวม อาจกล่าวได้ว่าการศึกษารื่องการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติมุ่งเน้นสนใจเฉพาะบางเรื่องหรือบางประเด็นมากกว่า การสร้างทฤษฎี/ตัวแบบในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติแบบเบ็ดเสร็จจึงทำให้ไม่มีกรอบทฤษฎีที่เด่นหรือตัวแบบที่มีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะอธิบายถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ ต่อมาเมื่อมีนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยหรือตัวแบบที่ใช้อธิบายความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางมากขึ้นก็ประสบกับปัญหาของการเหมารวมและไม่สามารถอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นจริงได้ อย่างไรก็ตามก็ดีจึงมีการประยุกต์แนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติโดยวิเคราะห์ผ่านอุปสรรค 5 ประการสำคัญอันหวังว่าจะฉายภาพปัญหาของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติได้ไม่มากนักน้อย ดังนี้ (วรเดช จันทรศร. 2540 : 21)

1. ปัญหาทางด้านสมรรถภาพขององค์กรความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติย่อมขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีความสามารถในการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้นได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น ปัญหาทางด้านสมรรถนะจึงเป็นปัญหาหลักของการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งอาจโยงถึงปัจจัยที่ต้องคำนึง ได้แก่ บุคลากร เงินทุนรวมถึงวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย

ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของประเทศไทย ในด้านสมรรถภาพของหน่วยงานภาครัฐมีประเด็นปัญหาที่สำคัญคือ การขาดการประสานงาน และการประสานความคิดของหน่วยงานนอกที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพราะหน่วยงานราชการมักหวงแหนนโยบายหรือโครงการในส่วนที่ตนรับผิดชอบไม่ยอมให้หน่วยราชการอื่นมาช่วงชิง อีกทั้งพยายามขยายขอบเขตแห่งภารกิจหรืออาณาจักรของตนให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ตามโอกาสและสถานการณ์ที่อำนวยให้ระบบราชการมีแนวโน้มที่จะเลือกนโยบายของรัฐไปปฏิบัติเฉพาะนโยบายที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง อีกทั้งข้าราชการฝ่ายการเมืองโดยเฉพาะผู้ที่มาจากพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายรัฐบาล กำหนดกรอบความสำเร็จของนโยบายรัฐบาลให้ข้าราชการฝ่ายประจำดำเนินงานโดยเร่งด่วน ดังนั้น นโยบายใดที่ได้รับความเห็นชอบ ดูแล เอาใจใส่จากฝ่ายการเมือง หน่วยราชการต่างๆ จะให้ความสนใจ เอาใจใส่เป็นพิเศษ ในทางตรงข้ามหากนโยบายใดไม่ได้รับความสนใจจากฝ่ายการเมืองก็จะทำให้ไม่ได้รับการเอาใจใส่ในการกำกับดูแลจากหน่วยงานราชการเท่าที่ควร

2. ปัญหาทางการควบคุมความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุม ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการวัดความก้าวหน้าหรือผลการปฏิบัติของนโยบาย

แผนงานหรือโครงการในการนี้ปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะเพิ่มมากขึ้นหากผู้รับผิดชอบในนโยบาย ขาดความสามารถที่ทำการวัดผลหรือควบคุมผลงานของหน่วยปฏิบัติ ปัญหาทางด้านการควบคุมมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเงื่อนไข หลายประการซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการสร้างความสามารถในการควบคุมหรือการวัดความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานที่จะสามารถสนองต่อความต้องการของนโยบายได้ และในขณะเดียวกันก็มีผลโดยตรงต่อปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย อาทิ ความสามารถของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแปลงนโยบายว่าจะสามารถแปลงนโยบายออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติ แผนงานหรือโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของนโยบาย กิจกรรมของนโยบาย แผนงานหรือโครงการนั้นมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพียงใด และการกำหนดภารกิจตลอดจนมาตรฐาน ในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติงาน แผนงานหรือโครงการนั้นๆ (วรเดช จันทรศร. 2540 : 22)

ปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมดูแลการปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501-2540 ประสบปัญหาในการกำกับติดตาม นโยบายหรือโครงการภาครัฐอย่างจริงจัง การกำกับนโยบายสาธารณะในอดีตส่วนใหญ่จัดทำในรูปแบบการตรวจราชการของข้าราชการจากส่วนกลางที่เดินทางมาตรวจเยี่ยม โครงการหรือติดตามความคืบหน้าของนโยบายที่มอบหมาย หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติก็จัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย โดยที่เนื้อหาสาระของการปฏิบัติตามนโยบายมิได้นำเสนอให้เห็นการดำเนินงานโดยละเอียดชัดเจนมากเท่าที่ควร ประกอบกับสภาพการณ์ทางการเมืองไทยที่มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนการเข้าสู่อำนาจจากคณะทหารหรือจากรัฐบาลพลเรือนที่สับเปลี่ยนกันตลอดเวลา จากช่วงปี พ.ศ. 2475 - 2540 ส่งผลให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติขาดความต่อเนื่อง ขาดการกำกับ ควบคุม การติดตามนโยบายของรัฐ บทบาทการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริง จึงเป็นภาระของข้าราชการประจำที่ต้องแบกรับในการควบคุม กำกับนโยบาย สาธารณะของประเทศมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 และ 2550 โครงสร้างของการกำกับดูแลและการตรวจสอบได้เพิ่มระดับความเข้มข้นขึ้นผ่านกลไกขององค์กรอิสระ แต่กระนั้นปัญหาการตรวจยังคงปรากฏผ่านความพยายามในการควบคุมหรือแทรกแซงหน่วยงานเหล่านี้เป็นระยะๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุครัฐบาลทักษิณ ชินวัตร (จุมพล หนิมพานิช. 2554 : 42)

3. ปัญหาทางด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอาจกล่าวได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในการให้ความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญที่เป็นปัญหาตกทอดมาจนถึงปัจจุบันคือการขาดความร่วมมือจากประชาชน ในบางครั้งประชาชนก็รวมกลุ่ม รวมพลังกันต่อต้าน ดังเช่นในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 การรวมกลุ่มคัดค้านต่อต้านการวางท่อก๊าซจากมาเลเซีย ซึ่งรัฐบาลมีแผนนโยบายที่จัดซื้อจากประเทศมาเลเซียซึ่งทำให้รัฐบาล

ต้องทบทวนเส้นทางการวางท่อใหม่หรือการรวมกลุ่มพลังประชาชนคัดค้านการปิดประตูระบายน้ำ เขื่อนปากมูล ประชาชนที่ได้รับผลกระทบความเดือดร้อนได้เรียกร้องให้เปิดประตูระบายน้ำ จนในที่สุดรัฐบาลต้องปรับนโยบายอนุญาตให้เปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูลตามข้อเรียกร้องของประชาชน นอกจากนี้ กรณีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน อีกประเด็นหนึ่งและจะเป็นประเด็นที่สำคัญในอนาคต คือ การรวมกลุ่มพลังประชาชนของจังหวัด และอำเภอขนาดใหญ่ ที่มีกำลังซื้อจำนวนมากได้คัดค้านนโยบายเปิดการค้าเสรีที่รัฐอนุญาตให้ห้างสรรพสินค้าข้ามชาติ ขนาดใหญ่เข้ามาตั้งในเขตพื้นที่ดังกล่าว ที่จะส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น นโยบายสาธารณะที่รัฐบาลดำเนินการ โดยที่ประชาชนมิได้มีส่วนร่วมริเริ่ม โครงการย่อมได้รับการต่อต้าน และขาดความร่วมมือ จนกระทั่งรัฐธรรมนูญฉบับ ปี พ.ศ. 2550 ต้องมีบทบัญญัติให้หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรอื่นใดที่จะดำเนินการ โครงการในท้องถิ่นของประเทศไทย หากเป็นโครงการที่ก่อให้เกิดโทษหรือมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โครงการนั้นจะต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนในพื้นที่ก่อนเสมอ

4. ปัญหาทางด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง ปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งเกิดจากเรื่องอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการ เช่น การติดต่อ และความสัมพันธ์ที่หน่วยปฏิบัติมีกับหน่วยงานที่ควบคุมนโยบายดังกล่าว ความจำเป็นที่หน่วยปฏิบัติต้องแสวงหาความร่วมมือ หรือทำความเข้าใจกับหน่วยงานอื่น ความเป็นไปได้ที่เจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานจะสามารถทำงานร่วมกันได้ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติที่เกิดจากการขาดการประสานงาน ขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือองค์การภาคเอกชน ในประเทศไทย เป็นประเด็นปัญหาการบูรณาการในการปฏิบัติ เพราะหน่วยราชการมักจะวางแผนภารกิจ ตีกรอบไม่ยอมให้หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในภารกิจของตนเอง ในบางครั้งจะพบว่าหน่วยงานงานที่รับผิดชอบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติต้องจัดทำภารกิจด้วยตนเองจนแล้วเสร็จ ไม่ยอมพึ่งพาอาศัย เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ข้ามหน่วยงาน ทั้งที่มีเป้าประสงค์เพื่อสร้างความผาสุกให้กับประชาชน เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ในอดีตนโยบายหรือโครงการจัดหาน้ำดื่มมาใช้ให้ประชาชนในชนบท พอเพียงต่อการอุปโภค บริโภค มีหน่วยงานที่รับผิดชอบกล่าวอ้างภารกิจด้านนี้หลายหน่วยงาน เช่น กรมพัฒนาชุมชน ศูนย์เร่งรัดพัฒนาชนบท กรมทรัพยากรธรณี องค์การบริหารส่วนจังหวัด ล้วนแล้วแต่เป็นหน่วยงานที่ขุดเจาะน้ำบาดาลให้ประชาชนทั้งสิ้น แทนที่จะรวมกลุ่มภารกิจดำเนินการในกิจกรรม ขุดเจาะน้ำเป็นหน่วยงานเดียวในปัจจุบันรัฐบาลไทยจึงได้กำหนดให้มีการยุบรวมหน่วยงานที่มีภารกิจซ้ำซ้อนเข้าไว้ด้วยกัน และพยายามวางระบบการบูรณาการ โครงการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้มีลักษณะเป็นการประสานงานการปฏิบัติจากหลายหน่วยงานเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ในการแก้ไขปัญหาให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

5. ปัญหาทางด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ ปัญหาทางด้านความสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลที่สำคัญเป็นปัญหาหลักอีกด้านหนึ่งของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาดังกล่าวอาจลุกลามส่งผลไปถึงความล้มเหลวของนโยบายนั้น โดยตรงก็ได้ ถ้าองค์กรหรือบุคคลสำคัญซึ่งได้แก่ กลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ นักการเมือง ข้าราชการระดับสูง ตลอดจนสื่อมวลชนเป็นอาทิ ไม่ให้ความสนับสนุนทั้งแง่ของทางการเมือง เงินทุนงบประมาณ ตลอดจนสร้างอุปสรรคในแง่ของการต่อต้าน เตะถ่วงหรือคัดค้านนโยบายนั้นๆ

สภาพปัญหา และอุปสรรคในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่แสดงออกถึงความผูกพันขององค์กรที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์และหน่วยงานท้องถิ่น ที่ปรากฏชัดเจนคือในช่วงปี พ.ศ. 2550 กรณีตัวอย่าง การขยายตัวของธุรกิจข้ามชาติที่ขยายสาขามาจัดตั้งที่เขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคายของห้างเทสโก้โลตัส ปรากฏว่า ด้วยการสนับสนุนของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผลประโยชน์ของเขตอำเภอท่าบ่อ และในจังหวัดหนองคายรวมตัวคัดค้านมิให้มีการก่อสร้างอาคารห้างสรรพสินค้า ในเขตการร่วมแรงร่วมใจคัดค้านครั้งนี้แสดงออกถึงความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น และกลุ่มพ่อค้ารายย่อยในเขตอำเภอท่าบ่อที่ผนึกกำลังกันคัดค้านอย่างเข้มแข็ง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามมาคือ การที่ภาครัฐต้องหันกลับมาทบทวนนโยบายการเปิดการค้าเสรี ที่มีเหตุผลในการปรับปรุงรายละเอียดบางประการเพื่อมิให้ท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกว่าการตนเองสูญเสียผลประโยชน์ และลูกหลานของพวกเขาต้องหมดทางทำมาหากิน ไร้อาชีพในอนาคต การคัดค้านโครงการลักษณะเดียวกันนี้ นับวันจะขยายตัวออกไปในทุกท้องถิ่นของประเทศไทย จึงเป็นนโยบายที่รัฐควรปรับปรุงรายละเอียดของนโยบาย หรือทบทวนผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน และวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนจำเป็นต้องดำเนินการตามนโยบายต่อไปควรปรับปรุงวิธีการเข้าถึง และประชาสัมพันธ์ชี้แจงผลประโยชน์ที่ท้องถิ่นจะพึงได้รับในอนาคต ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงว่ากลุ่มผลประโยชน์ที่แท้จริงของชุมชนคือกลุ่มใด และจะเข้าชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้ได้ผลต้องใช้วิธีการใด และในช่วงเวลาใดจึงจะมีความเหมาะสม

โดยสรุปปัญหาเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น สัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ อย่างแยกไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมันส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย การจะบอกว่านโยบายหนึ่งๆ มีปัญหาต่อนำไปปฏิบัติหรือไม่ ถ้ามีนั้น มีอย่างไร ไม่สามารถอธิบายได้ในลักษณะเดียว แต่ต้องพิจารณาเป็นรายกรณีประกอบกับความเข้าใจในแนวคิดและกระบวนการนโยบาย ตลอดจนโครงสร้างการบริหารงานรัฐไทยเป็นอย่างดี ตลอดจนบริบทที่เปลี่ยนไปอันรายล้อมการบริหารงานภาครัฐที่ไม่ได้มีเพียงรัฐอีกต่อไป ที่มีบทบาทในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นถือเป็นเพียงภาพสะท้อนบางส่วนที่ผู้เขียนพยายามนำเสนอถึงประเด็นปัญหาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติผ่านมุมมองของคนที่ศึกษานโยบายสาธารณะ

เป็นที่แน่นอนว่ารัฐไทยต้องปรับตัวให้ทันกับปัญหาดังกล่าวเพื่อรับมือและจัดทำบริการสาธารณะ ที่ดียิ่งขึ้น มิฉะนั้น การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติของประเทศไทยก็ยังคงย่ำอยู่กับที่ปัญหาอันไม่สามารถนำมาใช้ได้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรม

ทฤษฎีการแพร่กระจาย

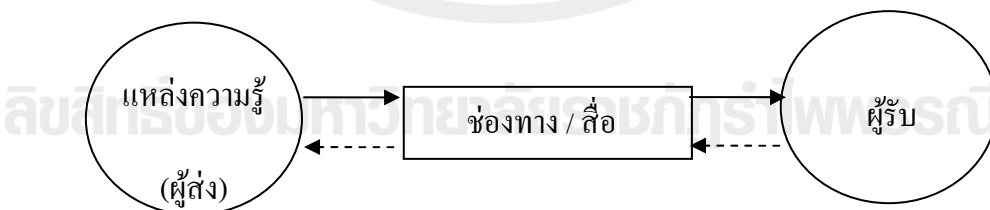
อีวาน (Evans. 1979 : 115) เป็นบุคคลที่คิดค้นและได้พิสูจน์ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory) โดยทฤษฎีนี้เน้นความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการแพร่กระจายของสิ่งใหม่ ๆ จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่งและสังคมนั้นรับเข้าไปใช้สิ่งใหม่ ๆ นี้ คือ นวัตกรรม ซึ่งเป็นทั้งความรู้ ความคิด เทคนิควิธีการ และเทคโนโลยีใหม่ๆ โดยได้อธิบายทฤษฎีกระบวนการแพร่กระจายนวัตกรรมนี้ว่ามีตัวแปรหรือองค์ประกอบหลัก ที่สำคัญ 4 ประการ (Four Main Element in the Diffusion of Innovations) คือ

1. นวัตกรรม (Innovation) หรือสิ่งใหม่ที่จะแพร่กระจายไปสู่สังคมเกิดขึ้น นวัตกรรมที่จะแพร่กระจายและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมนั้น โดยทั่วไปประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นความคิดและส่วนที่เป็นวัตถุ นวัตกรรมใดจะถูกยอมรับหรือไม่นั้น นอกจากจะเกี่ยวกับตัวผู้รับ ระบบสังคม และรับการสื่อสารแล้ว ตัวของนวัตกรรมเองก็มีความสำคัญ

นวัตกรรมที่ยอมรับได้ง่ายควรจะต้องมีลักษณะ 5 ประการ โดยนวัตกรรมที่มีลักษณะตรงกันข้ามกันกับ 5 ประการ ต่อไปนี้มักจะเป็นที่ยอมรับได้ยาก

- 1.1 ได้ประโยชน์มากกว่าเดิมที่เข้ามาแทนที่ (Relative Advantage)
- 1.2 มีสอดคล้องกับวัฒนธรรมในสังคมที่จะรับ (Compatibility)
- 1.3 ไม่มีความสลับซับซ้อนมากนัก (Complexity)
- 1.4 สามารถแบ่งทดลองครั้งละน้อยได้ (Trainability)
- 1.5 สามารถมองเห็นหรือเข้าใจได้ง่าย (Observability)

2. การสื่อสารโดยผ่านสื่อทางใดทางหนึ่ง (Types of Communication) เพื่อให้คนในสังคมได้รับรู้ระบบการสื่อสาร การสื่อสาร คือ การติดต่อระหว่างผู้ส่งข่าวสารกับผู้รับข่าวสาร โดยผ่านสื่อหรือตัวกลางใดตัวกลางหนึ่งที่นวัตกรรมนั้นแพร่กระจายจากแหล่งกำเนิดไปสู่ผู้ใช้หรือผู้รับนวัตกรรม อันเป็นกระบวนการกระทำระหว่างกันของมนุษย์ การสื่อสารจึงมีความสำคัญต่อการรับนวัตกรรมมาก

เจ้าหน้าที่ส่งเสริม

บุคคลเป้าหมาย

ภาพประกอบ 2 การสื่อสารโดยผ่านสื่อทางใดทางหนึ่ง

3. เกิดในช่วงเวลาหนึ่ง (Time or Rate of Adoption) เพื่อให้คนในสังคมได้รู้จักนวัตกรรม แนวความคิดใหม่หรือมีการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและกระบวนการแพร่กระจายนวัตกรรมต้องอาศัยระยะเวลาและมีลำดับขั้นตอนเพื่อให้บุคคลปรับตัวและยอมรับนวัตกรรมหรือแนวความคิดใหม่ (A Given Time Period)

4. ระบบสังคม (Social System) โดยการแพร่กระจายเข้าสู่สมาชิกของสังคม ระบบสังคมจะมีอิทธิพลต่อการแพร่กระจายและการรับนวัตกรรม กล่าวคือ สังคมสมัยใหม่ระบบของสังคมจะเอื้อต่อการรับนวัตกรรม ทั้งความเร็วและปริมาณที่จะรับ (Rate of Adoption) เพราะมีบรรทัดฐานและรับค่านิยมของสังคมที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น เมื่อมีการแพร่กระจายสิ่งใหม่เข้ามา สังคมก็จะยอมรับได้ง่าย ส่วนสังคมโบราณหรือสังคมที่ติดขัดกับความเชื่อต่างๆ ซึ่งเป็นสังคมล้าหลังจะมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมสมัยใหม่ ความเร็วของการแพร่กระจายและปริมาณที่จะรับนวัตกรรมจึงเกิดได้ช้ากว่าและน้อยกว่าหรืออาจจะไม่ยอมรับเลยก็ได้

การยอมรับนวัตกรรม

การยอมรับว่าเป็นกระบวนการ (Process) ที่เกิดขึ้นทางจิตใจภายในบุคคล เริ่มจากได้ยินในเรื่องวิทยากรนั้นๆ จนกระทั่งยอมรับนำไปใช้ในที่สุด ซึ่งกระบวนการนี้มีลักษณะคล้ายกับกระบวนการเรียนรู้และการตัดสินใจ (Decision Making) โดยได้แบ่งกระบวนการยอมรับออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้หรือตื่นตน (Awareness Stage)

เป็นขั้นเริ่มแรกที่น่าไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่ ขั้นนี้เป็นขั้นได้รับรู้เกี่ยวกับสิ่งใหม่ๆ (นวัตกรรม) ที่เกี่ยวข้องกับประกอบอาชีพหรือกิจกรรมของเขา แต่ยังรับข่าวสารไม่ครบถ้วน ซึ่งการรับรู้มักเป็นการรับรู้โดยบังเอิญและจะทำให้เกิดความอยากรู้ต่อไป อันเนื่องมาจากมีความต้องการวิทยากรใหม่ๆ นั้น ในการแก้ปัญหาที่ตนเองมีอยู่

ขั้นที่ 2 ขั้นสนใจ (Interest Stage)

เป็นขั้นที่เริ่มมีความสนใจแสวงหารายละเอียดเกี่ยวกับวิทยากรใหม่ๆ เพิ่มเติม พฤติกรรมนี้เป็นไปในลักษณะที่ตั้งใจแน่ชัด และใช้กระบวนการคิดมากกว่าขั้นแรก ซึ่งในขั้นนี้จะทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับสิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่มากขึ้น ซึ่งบุคลิกภาพและค่านิยม ตลอดจนบรรทัดฐานทางสังคมหรือประสบการณ์เดิมจะมีผลต่อบุคคลนั้น และมีผลต่อการติดตามข่าวสารหรือรายละเอียดของสิ่งใหม่หรือวิทยากรใหม่นั้นด้วย

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินค่า (Evaluation Stage)

เป็นขั้นที่ไตร่ตรองว่าจะลองวิธีการหรือวิทยากรใหม่ๆ นั้นดีหรือไม่ ด้วยการเปรียบเทียบระหว่างข้อดีและข้อเสียว่า เมื่อนำมาใช้แล้วจะเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมของตนหรือไม่ หากรู้สึกร่า มีข้อดีมากกว่าตัดสินใจใช้ ขั้นนี้จะแตกต่างจากขั้นอื่นๆ ตรงที่เกิดการตัดสินใจที่จะลองความคิดใหม่ๆ

โดยบุคคลมักจะคิดว่าการใช้วิทยาการใหม่ๆ นั้นเป็นการเสี่ยงไม่แน่ใจถึงผลที่จะได้รับ ดังนั้นในขั้นนี้จึงต้องการแรงเสริม (Reinforcement) เพื่อให้เกิดความแน่ใจยิ่งขึ้นว่าสิ่งที่เขาตัดสินใจแล้วนั้นถูกต้องหรือไม่ โดยการให้คำแนะนำให้ข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจ

ขั้นที่ 4 ขั้นทดลอง (Trial Stage)

เป็นขั้นที่บุคคลทดลองใช้วิทยาการใหม่ๆ นั้นกับสถานการณ์ของตน ซึ่งเป็นการทดลองคู่กับส่วนน้อยก่อน เพื่อจะได้รู้ว่าได้ผลหรือไม่ ในขั้นนี้บุคคลจะแสวงหาข่าวสารที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับวิทยาการใหม่หรือนวัตกรรมนั้น

ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการยอมรับ (Adoption Stage)

เป็นขั้นที่บุคคลยอมรับวิทยาการใหม่ๆ นั้น ไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมของตนอย่างเต็มที่หลังจากที่ได้ทดลองปฏิบัติและเป็นประโยชน์ในสิ่งนั้นแล้ว

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันพบว่าทฤษฎีกระบวนการยอมรับวิทยาการใหม่ๆ หรือนวัตกรรมของ Roger นั้น มีจุดบกพร่องในกระบวนการยอมรับดังกล่าวหลายประการด้วยกัน คือ

1. กระบวนการนี้มักจะจบด้วยการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมนั้น ซึ่งตามความจริงแล้วเมื่อบุคคลในบรรลุถึงขั้นประเมินผลแล้วอาจจะปฏิเสธก็ได้

2. ขั้นตอนที่ 5 กระบวนการ อาจไม่เป็นไปตามขั้นตอนก็ได้เพราะบางขั้นตอนถูกข้ามไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นทดลองและขั้นประเมินผล อาจจะสามารถทำได้ตลอดกระบวนการได้

3. กระบวนการนี้มักจะจบลงโดยการยอมรับนวัตกรรมนั้น แต่หากเขามีโอกาสในการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อยืนยันหรือสนับสนุนการตัดสินใจในการยอมรับหรือไม่ยอมรับนวัตกรรมนั้น ได้ ดังนั้น จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกระบวนการยอมรับดังกล่าว และได้เสนอแบบจำลองของกระบวนการตัดสินใจยอมรับหรือไม่ยอมรับนวัตกรรมแทน (Innovation Decision Process) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

- 3.1 ขั้นความรู้ (Knowledge) ขั้นนี้บุคคลจะรับทราบเกี่ยวกับนวัตกรรมและมีความเข้าใจบางอย่างเกี่ยวกับหน้าที่การทำงานของนวัตกรรม

- 3.2 ขั้นชักชวนหรือสนใจ (Interest) บุคคลรู้สึกชอบหรือไม่ชอบการยอมรับนวัตกรรมนั้น เพราะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อนวัตกรรมนั่นเอง

- 3.4 ขั้นตัดสินใจ (Decision) บุคคลจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับนวัตกรรม

- 3.5 ขั้นยืนยัน (Confirmation) ในขั้นนี้บุคคลจะแสวงหาแรงเสริม (Reinforcement) เพื่อยอมรับการใช้นวัตกรรมต่อไป แต่เขาอาจจะเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจหากพบข้อมูลขัดแย้งเกี่ยวกับนวัตกรรมภายหลังก็ได้

การยอมรับเป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคล ซึ่งจะยอมรับหรือไม่นั้นเป็นการตัดสินใจด้วยตัวเอง ปัญหาจึงมีอยู่ว่าทำอะไรที่จะช่วยให้เขายอมรับและนำไปปฏิบัติตามดังที่มุ่งหวัง หากพิจารณาโดยถ่องแท้แล้วจะเห็นได้ว่าการจูงใจให้เขายอมรับและปฏิบัติตามนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับเทคนิคและศิลปะในการจูงใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับตัวแนวคิดหรือวิธีการใหม่ ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับยอมรับแนวความคิดใหม่ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขหรือสภาวะการณ์ ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขหรือสภาวะการณ์โดยทั่วไป ได้แก่

1.1 สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรที่มีปัจจัยการผลิตมากกว่า มีแนวโน้มที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าและเร็วกว่าเกษตรกรที่มีปัจจัยการผลิตน้อยกว่า

1.2 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม มวลชนที่อยู่ในสังคมที่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเก่าๆ อย่างเคร่งครัดมากกว่า มีการแบ่งชนชั้นทางสังคมอย่างเห็นได้ชัดกว่า มีค่านิยมและความเชื่อที่เป็นอุปสรรคต่อการนำการเปลี่ยนแปลงมากกว่า มีผลทำให้เกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่ช้าลงและน้อยลงด้วย

1.3 สภาพทางภูมิศาสตร์ มีพื้นที่ที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่สามารถติดต่อกับท้องที่อื่นๆ โดยเฉพาะท้องที่ที่เจริญทางด้านเทคโนโลยีได้มากกว่าหรือเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการผลิตมากกว่า มีผลให้เกิดแนวโน้มในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เร็วกว่าและมากกว่า

1.4 สมรรถภาพในการทำงานของสถาบันที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันสินเชื่อเพื่อการเกษตร สถาบันวิจัยและส่งเสริมการเกษตร สถาบันจัดการเกี่ยวกับการตลาด เป็นต้น สถาบันเหล่านี้ถ้ามีประสิทธิภาพในการดำเนินการที่ทำให้ประโยชน์แก่บุคคลก็จะทำให้การยอมรับการเปลี่ยนแปลงเป็นไปได้เร็วและง่ายขึ้น

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่

2.1 บุคคลเป้าหมาย (Target Person) หรือเกษตรกรผู้รับการเปลี่ยนแปลง โดยพื้นฐานของเกษตรกรเองจะเป็นส่วนสำคัญต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลง เช่น

2.1.1 พื้นฐานทางสังคม (Society) พบว่าเพศหญิงยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากกว่าเพศชาย ผู้มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ที่สูงกว่า มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากกว่า จะยอมรับกว่าผู้ที่มีสิ่งเหล่านี้น้อยกว่า และบุคคลที่อยู่ในวัยรุ่นจะยอมรับเร็วที่สุดและช้าลงไปตามลำดับเมื่อมีอายุมากขึ้น

2.1.2 พื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Economics) เกษตรกรที่มีกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินจำนวนมากว่า การทำกินในเนื้อที่ดินที่มากกว่า การมีทรัพยากรที่จำเป็นในการผลิตมากกว่า ทำให้เกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าและมากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจน้อยกว่า

2.1.3 พื้นฐานในการติดต่อสื่อสารของเกษตรกร (Communication) เกษตรกรที่มีความสามารถในการอ่าน ฟัง พูด และเขียน เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

2.1.4 พื้นฐานในเรื่องอื่นๆ เกษตรกรที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) มีความพร้อมทางด้านจิตใจ มีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและต่อเทคโนโลยีที่นำมาเพื่อการเปลี่ยนแปลง จะมีแนวโน้มที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้มากกว่าและรวดเร็วกว่า

2.2 ปัจจัยที่เนื่องมาจากนวัตกรรม (Innovation) หรือเทคโนโลยีที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ

2.2.1 ต้นทุนกำไร (Cost and Profit) เทคโนโลยีที่ลงทุนน้อยที่สุดและกำไรมากที่สุด การยอมรับจะสูงและเร็วกว่า

2.2.2 ความสอดคล้องและเหมาะสมกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน (Similar and Fit) คือ ไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของบุคคลในชุมชนและเหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนด้วย

2.2.3 ความสามารถปฏิบัติได้และเข้าใจได้ง่าย (Practical and Understood) คือ ไม่เป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนและไม่มีกฎเกณฑ์ยุ่งยากจนเกินไป

2.2.4 สามารถเห็นได้ว่าปฏิบัติได้ผลมาแล้ว (Visibility) คือ เห็นว่าเกิดผลดีมาก่อนก็จะปฏิบัติหรือยอมรับได้ง่ายและเร็วกว่า

2.2.5 สามารถแบ่งแยกเป็นขั้นตอนหรือเป็นเรื่องๆ ได้ (Divisibility)

2.2.6 ใช้เวลาน้อยหรือประหยัดเวลา (Time – saving)

2.2.7 เป็นการตัดสินใจของกลุ่ม (Group Decision)

ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมทั้งหมดนี้ ถ้ามีครบมากเท่าใดการยอมรับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรจะรับได้เร็วและมากเท่านั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจองค์ความรู้ทางด้านผลการศึกษาที่ตรงหรือใกล้เคียงกับหัวข้อในการวิจัยพบว่า มีเอกสารงานวิจัยดังนี้

ชัยณรงค์ เกรื่อนวน (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เศรษฐศาสตร์การเมืองของการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการ ผู้ขับเคลื่อนกระบวนการสะสมทุน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดระยอง ผลจากการศึกษาพบว่า พัฒนาการของภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดระยองสามารถแบ่งออกเป็นสามช่วงใหญ่ๆ คือ ช่วงอุตสาหกรรมยุคดั้งเดิมการประกอบการอุตสาหกรรมในยุคนี้สะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของการแปรรูปวัตถุดิบทางเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปอย่างง่าย ช่วงที่สองอุตสาหกรรมหลังการ

สร้างถนนสุขุมวิทอุตสาหกรรมช่วงนี้ยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีฐานเกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม แต่เริ่มปรากฏให้เห็นโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่ไม่มีความอยู่ที่ภาคเกษตรกรรมเกิดขึ้น ช่วงที่สามอุตสาหกรรมภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นช่วงนี้เป็นอุตสาหกรรมหนักที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรมและไม่มีความสัมพันธ์กับโรงงานอุตสาหกรรมในท้องถิ่นเลย ส่วนผู้ขับเคลื่อนกระบวนการสะสมทุนเป็นผลจากการขับเคลื่อนของกลุ่มทุนหลักสามกลุ่ม ภายใต้บริบทของพันธมิตรสามเสาในการสะสมทุน (Triple Alliance) คือ รัฐ กลุ่มนายทุนต่างชาติและกลุ่มนายทุนชาติ ผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมยังส่งผลประโยชน์ในเชิงเชื่อมโยง (Effect Linkage) ไปถึงกลุ่มนายทุนท้องถิ่น ความสัมพันธ์ของพันธมิตรในการสะสมทุนเป็นไปในลักษณะของการที่ไม่มีใครมีอำนาจเหนือกว่าใคร แต่จะเป็นไปในลักษณะของการพึ่งพิงซึ่งกันและกัน ผลจากการพัฒนาอุตสาหกรรมทำให้โครงสร้างทางการผลิตของจังหวัดเปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและนำไปสู่ความเติบโตของตัวเลขทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค แต่ผลประโยชน์ที่แท้จริงอันเกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมกลับตกไปอยู่ในมือของกลุ่มชนชั้นนำเพียงไม่กี่กลุ่ม ตรงกันข้ามผลของการแสวงหาส่วนเกินทางเศรษฐกิจ ได้ก่อให้เกิดวิถีแห่งการเอาเปรียบทางชนชั้น การละเมิดหลักสิทธิมนุษยชน การทุจริตและทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาดังกล่าว ปัญหาสุขภาวะเกิดขึ้นตามมามากมาย สิ่งเหล่านี้นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นต่างๆในสังคม ผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในจังหวัดระยองจึงเป็นไปในลักษณะที่มีฝ่ายหนึ่งได้และฝ่ายหนึ่งเสีย (Zero-sum Game)

วนิดา กิจตะวงษ์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเรื่องการประเมินต้นทุนด้านสุขภาพของโครงการก่อสร้างถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย – เชียงแสน) มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาแยกแยะมลพิษทางอากาศในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการสร้างถนนแนวใหม่แยกทางหลวงหมายเลข 1 (เชียงราย – เชียงแสน) (2) เพื่อประเมินต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ด้านสุขภาพของโครงการก่อสร้างถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย – เชียงแสน) การศึกษานี้ใช้แนวคิดตามหลักทุนมนุษย์ (Human Capital Approach) โดยวัดมูลค่าด้านสุขภาพตามหลักต้นทุนของการเจ็บป่วย (Cost of Illness) และใช้จำนวนผู้ป่วยโรกระบบทางเดินหายใจเป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลงภาวะสุขภาพอันเนื่องมาจากสารมลพิษทางอากาศ ให้ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของจำนวนผู้ป่วยโรกระบบทางเดินหายใจ คือ จำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์และปริมาณสารประกอบของไฮโดรคาร์บอนในฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว เมื่อปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ และปริมาณสารประกอบของไฮโดรคาร์บอนสามารถหาได้จากแบบจำลองมลพิษทางอากาศ ผลจากการศึกษา พบว่า การมีถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย – เชียงแสน) จะช่วย

ลดปริมาณปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์เฉลี่ยทั้ง 3 ฤดู ลดลงประมาณร้อยละ 7.9, 13.4 และ 31.8 ในปีพ.ศ. 2554, 2563 และ 2573 ตามลำดับ และมีสารประกอบไฮโดรคาร์บอนเฉลี่ยทั้ง 3 ฤดู ลดลงประมาณร้อยละ 9.7, 9.5 และ 33.5 ในปีพ.ศ. 2554, 2563 และ 2573 ตามลำดับ และปริมาณสารมลพิษที่เกิดขึ้นบนถนนสายเดิมในกรณีที่มีโครงการนั้นมากกว่าปริมาณสารมลพิษจะเกิดขึ้นบนถนนของโครงการประมาณ 1.3 – 1.9 เท่า การมีถนนถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย – เชียงแสน) ทำให้มีจำนวนผู้ป่วยโรกระบบทางเดินหายใจลดลงประมาณร้อยละ 2.01, 4.53 และ 3.24 ในปี พ.ศ. 2554, 2563 และ 2573 ตามลำดับ และการมีถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย – เชียงแสน) จะมีผู้ป่วยโรกระบบทางเดินหายใจน้อยกว่าถนนสายเดิมแม้จะมีโครงการแล้วประมาณ 3.18, 2.77 และ 2.76 เท่า ในปี พ.ศ. 2554, 2563 และ 2573 ตามลำดับ และการมีถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย – เชียงแสน) จะช่วยลดต้นทุนด้านสุขภาพของถนนสายเดิมลงได้ประมาณ 174,498 บาท, 630,231 บาท และ 703,163 บาท ในปี พ.ศ. 2554, 2563 และ 2573 ตามลำดับ และการมีถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย – เชียงแสน) จะมีต้นทุนด้านสุขภาพน้อยกว่าถนนสายเดิมในปี พ.ศ. 2554 ประมาณ 5,834,842 บาท ปี พ.ศ. 2563 ประมาณ 8,487,436 บาท และปี พ.ศ. 2573 ประมาณ 13,377,042 บาท

นุศรา ตันลาพุด (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพในการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของจังหวัดเชียงรายการศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงศักยภาพและแผนการประสานความร่วมมือของหน่วยงานทั้งภาครัฐ ท้องถิ่นและเอกชนที่จะรองรับโครงการเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อให้การดำเนินโครงการสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนทราบถึงปัจจัยที่จะทำให้ศักยภาพของโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ เกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบและเกิดประโยชน์สูงสุด งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยเน้นเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ ประสบการณ์ และมีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละสาขาอาชีพอันประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ภาครัฐทั้งส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจเกี่ยวข้องในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน กลุ่มเอกชน ผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการค้าชายแดน ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจะเกิดขึ้นได้ต่างต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันทั้งด้านการค้า การลงทุน การคมนาคมขนส่ง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนวัตถุประสงค์ จึงต้องอาศัยการค้าระหว่างเพื่อนบ้าน เป็นจุดเชื่อมโยงในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ และภายในประเทศรัฐบาลยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น ให้เกิดการประสานความร่วมมือการทำงานให้สอดคล้องกัน ตลอดจนมีเป้าหมายพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาคณะ เร่งเสริมงบประมาณพัฒนาท้องถิ่นให้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมการค้าการลงทุนให้มีโอกาสแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้ นอกจากนี้ควรดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป กับเรื่องการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้เป็นจุดแข็ง

ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป รัฐบาลควรเร่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ที่คาดว่าจะเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเป็นแนวทาง และเตรียมความพร้อมในการรองรับกับวิถีชีวิตที่จะเปลี่ยนแปลง จากความเป็นอยู่อย่างพอเพียงเป็นแนวเศรษฐกิจที่ทันสมัยไร้พรมแดน อันเป็นความพร้อมในการบริหารจัดการได้ง่ายยิ่งขึ้น

ศรินทิพย์ ประเสริฐฐานนท์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิดของการส่งเสริมการลงทุน 2) เพื่อศึกษารูปแบบของเศรษฐกิจพิเศษต่างประเทศ 3) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย 4) เพื่อวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ 5) เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ การส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทยจากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายสำหรับส่งเสริมการลงทุนคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 โดยเน้นเฉพาะการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเท่านั้น ดังนั้น เพื่อสนับสนุนการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงได้มีการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 พระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องของการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัตินิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่มีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษมีปัญหาคือข้อเท็จจริงดังนี้ 1) ปัญหาสิทธิประโยชน์ของการลงทุน 2) ปัญหาการกำกับดูแล 3) ปัญหาสิ่งแวดล้อมและผังเมือง 4) ปัญหารูปแบบเศรษฐกิจพิเศษ ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) สิทธิประโยชน์ของนักลงทุนในการเช่าที่ดินนั้นควรจะได้คราวละ 30 ปีต่อครั้ง ค่าเช่าที่ดินในเขตฯ ถูกกว่านอกเขตฯ และห้ามไม่ให้นักลงทุนประกอบอาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนไทย 2) ในการบริหารการกำกับดูแลเขตเศรษฐกิจพิเศษควรจะต้องได้รับนโยบายจากรัฐบาลส่วนกลางเพราะในการดำเนินการด้านบริหารจะได้สอดคล้องและมีมาตรฐานเดียวกัน 3) จัดให้มีการคานอำนาจซึ่งกันและกันทุกฝ่ายระหว่างคณะกรรมการบริหารของเขตฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ในการร่วมพิจารณาหรือข้อพิพาทต่างๆ รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมและผังเมืองที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของเขตฯ 4) ไม่ควรยกเลิกกฎหมายนิคมอุตสาหกรรมแต่ควรจัดหาพื้นที่ใหม่สำหรับการจัดตั้งเขตฯ ผู้ศึกษามีความคิดว่าควรที่จะแก้ไขและปรับปรุงเพื่อที่จะได้เป็นประโยชน์ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับนักลงทุนที่จะประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษและเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างแท้จริง

ศิริเพ็ญ แดปรเมศามัย (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินของ เขตเศรษฐกิจพิเศษดังนี้ ประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ต่างมีแนวคิดในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ขึ้นเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยการสร้างมาตรการจูงใจต่างๆ ให้มีการลงทุนจาก ต่างประเทศ ด้วยการให้สิทธิประโยชน์ด้านความสะดวกในด้านต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่า จะต้องให้สิทธิประโยชน์ในเรื่องต่างๆ แก่ผู้ที่มาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่รัฐจะต้องรักษา ผลประโยชน์ของชาติและผลประโยชน์ของคนในชาติด้วยเช่นกัน ประเทศไทยได้เริ่มมีแนวคิดใน การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ... ขึ้นเพื่อเตรียม เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์จากการจัดตั้งองค์การบริหาร อำนาจหน้าที่และ ทรัพย์สินของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ตามแนวคิดของร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ... ฉบับนี้ อาจกล่าวได้ว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวมีฐานะเป็นองค์กรของรัฐประเภทหนึ่ง แต่อาจ ได้รับความเว้นไม่ต้องตกภายใต้บังคับของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรของรัฐเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตามที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่สำหรับนิคมอุตสาหกรรมที่จัดตั้งใน เขตเศรษฐกิจพิเศษร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ... ได้กำหนดให้เขตเศรษฐกิจพิเศษ สามารถดำเนินการเอง หรือให้เอกชนดำเนินการหรือบริหารจัดการภายใต้การควบคุมและกำกับ ดูแลของเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือร่วมลงทุนกับเอกชน ตามที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการนโยบาย เศรษฐกิจพิเศษ นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ... ยังได้เปิดช่องให้เอกชน สามารถจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในลักษณะของเขตอุตสาหกรรมทั่วไปหรือเขตประกอบการเสรี บนที่ดินที่เอกชนมีกรรมสิทธิ์ได้ด้วย จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดระบบที่ดินของประเทศสาธารณรัฐ ประชาชนจีน พบว่า ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดระบบที่ดิน โดยไม่ยอมรับหลักการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินของเอกชน จึงทำให้การจัดระบบที่ดินเพื่อจัดตั้งเขต เศรษฐกิจของจีนอยู่บนพื้นฐานของหลักการดังกล่าวด้วย ดังนั้นการจัดหาที่ดินเพื่อจัดตั้งเขตเศรษฐกิจ จึงกระทำได้ง่าย เนื่องจากที่ดินส่วนใหญ่เป็นของรัฐและที่ดินที่รัฐบาลสามารถเวนคืนมาได้ เพราะเขตเศรษฐกิจของจีนให้สิทธิแก่เอกชนแต่เพียง “สิทธิในการใช้ที่ดิน” ซึ่งสิทธิดังกล่าวในบาง ประเภทสามารถโอนกันได้ แต่อย่างไรก็ตามประเทศจีนยังให้เอกชนสามารถเช่าที่ดินได้ในระยะยาว แก่คนต่างด้าว ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้ได้ในประเทศไทย แต่สำหรับการจัดระบบที่ดินของ ประเทศไทยมีหลักการพื้นฐานในการยอมรับการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินของเอกชนแต่ในขณะเดียวกัน รัฐยังคงสงวนที่ดินบางส่วนไว้เป็นของรัฐแบ่งเป็น ที่ดินประเภทต่างๆ ซึ่งเอกชนไม่สามารถมี กรรมสิทธิ์ได้ ซึ่งจากหลักการดังกล่าว ร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ... ได้มีแนวคิด ในการให้ได้ที่ดินมาเป็นกรรมสิทธิ์ของเขตเศรษฐกิจทั้งที่ดิน ที่เป็นของรัฐและที่ดินที่เป็นของเอกชน ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้สามารถรวบรวมที่ดินให้ได้เป็นแปลงที่ดินผืนใหญ่ได้ แต่อย่างไรก็ดี วิธีการ

มาซึ่งที่คินดังกล่าวหลายๆ กรณีมีความสัมพันธ์ต่อการอาจขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ที่อาจทำให้บทบัญญัติของร่างเขตเศรษฐกิจพิเศษเช่นว่านั้น ไม่อาจใช้บังคับได้ และนอกจากนี้ ร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ... ยังได้ให้อำนาจเขตเศรษฐกิจ สามารถนำที่ดินที่ได้มา ดังกล่าวข้างต้นทุกประเภทไปจำหน่ายจ่ายโอนให้แก่เอกชนได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการพื้นฐาน ของการจัดระบบที่ดิน วิทยานิพนธ์นี้ จึงได้จัดทำข้อเสนอแนะที่เหมาะสม เพื่อให้ร่างเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ... มีความสมบูรณ์ มิให้ขัดหรือแย้งกับหลักการในทางกฎหมายหรือบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ สามารถใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดการขยายตัวของประเทศไทยในทางเศรษฐกิจ ต่อไป

จิตพัทธ์ วังยาว (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดเชียงราย การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจ ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับประชาชนแอลงค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนแนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่างๆ ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดเชียงราย การวิจัยใช้แบบสอบถาม และแบบแสดงความคิดเห็น ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 25 คน และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนทั่วไปจำนวน 76 คน รวมทั้งสิ้น 101 คน ที่มีภูมิลำเนา อยู่ในพื้นที่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามและแบบแสดงความคิดเห็น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อหาค่าความถี่ ค่า ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเขต เศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.69 อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านสังคมโดยภาพรวมผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 อยู่ในระดับมาก ด้านเศรษฐกิจโดยภาพรวมผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 อยู่ในระดับมาก ด้านวัฒนธรรมโดยภาพรวมผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 อยู่ในระดับมาก ด้านสุขภาพโดยภาพรวมผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.08 อยู่ในระดับมาก ด้านกายภาพ โดยภาพรวมผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.06 อยู่ในระดับมาก ด้านการค้าชายแดน โดยภาพรวมผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 อยู่ใน ระดับมาก และด้านสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 อยู่ในระดับมาก หรืออาจสรุปในประเด็นดังกล่าวได้ว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่มีความเห็นว่าการดำเนินการในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ย 4.78 อยู่ในระดับมาก แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ในจังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ที่มีความเห็นด้วยในแนวทางดังกล่าว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.30 อยู่ในระดับมาก

สิริวิชา สิทธิชัย (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีการศึกษาดังนี้ ในปัจจุบันประเทศไทยการเสนอสิทธิประโยชน์ทางภาษีปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งกฎหมายหลัก ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 พระราชบัญญัตินิคมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2522 และกฎหมายอื่นๆ เช่น สิทธิประโยชน์ทางภาษีกลับสินค้าที่ขนานและเขตปลอดอากรสรรพสามิตและประมวลรัษฎากร นอกจากนี้การส่งเสริมให้สิทธิประโยชน์ทางภาษียังปรากฏในมาตรการ Tax sparing Credit ในอนุสัญญาภาษีซ้อน ลักษณะของการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีนั้น จะต้องเป็นการให้โดยเฉพาะเจาะจง มิได้ให้เป็นการทั่วไป และมีวัตถุประสงค์พิเศษสำหรับการให้สิทธิประโยชน์เหล่านั้น อีกทั้งยังเป็นการลดภาระภาษีให้แก่ผู้ได้รับประโยชน์ สำหรับประเภทของสิทธิประโยชน์ที่ประเทศไทยเสนอให้แก่นักลงทุนนั้น เช่น การให้ Tax Holidays การลดอัตราภาษี การหักค่าเสื่อมราคาในอัตราเร่ง การยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับการนำเครื่องจักรหรืออุปกรณ์อื่นใด เป็นต้น อย่างไรก็ตามการเสนอสิทธิประโยชน์อาจทำได้ในรูปแบบอื่น เช่น การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ หมายถึงพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใดที่ได้รับการกำหนดและพัฒนาขึ้นมาภายใต้กฎหมายและการบริหารกิจการในลักษณะเฉพาะ มีการปรับพื้นที่ให้พร้อมที่จะรองรับการลงทุน มีการเสนอสิทธิประโยชน์ต่างๆมากมาย ไม่ว่าจะเป็นสิทธิประโยชน์ทางภาษี การอำนวยความสะดวกทางด้าน สาธารณูปโภคต่างๆ เป็นต้น สำหรับประเทศไทยรัฐบาลได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ... ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นการลงทุนจากต่างชาติ พัฒนาศักยภาพการแข่งขันของประเทศไทยให้สูงขึ้น และพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชน รวมทั้งต้องการให้เขตเศรษฐกิจพิเศษที่เกิดขึ้นใหม่นั้นแทนที่นิคมอุตสาหกรรมเดิม ซึ่งรัฐบาลเห็นว่าบทบัญญัติบางประการของกฎหมายการนิคมอุตสาหกรรมนั้นไม่เอื้อต่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการให้บริการของภาครัฐ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการของร่างกฎหมายนี้เมื่อต้นปี พ.ศ.2548 และส่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แต่ร่างกฎหมายฉบับนี้เป็นร่างกฎหมายที่มีปัญหาหลายประการ ซึ่งร่างกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ให้ความสำคัญเฉพาะการบริหารจัดการในรูปแบบของ One Stop Service แต่มิได้ให้ความสำคัญของกฎหมายอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องสิทธิประโยชน์ทางภาษี ซึ่งหากว่ากฎหมายฉบับนี้มีการใช้บังคับ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การกำหนดสิทธิประโยชน์ทางภาษีนั้น มีการกำหนดให้นำกฎหมายอื่นๆมาใช้ร่วมด้วย ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ประกอบการหรือผู้ลงทุนในการศึกษาสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามกฎหมายต่างๆ เหล่านั้นและกระบวนการในการดำเนินการจัดการเรื่องต่างๆ เป็นไปอย่างยุ่งยาก มีการบัญญัติกฎหมายที่มีความซ้ำซ้อนกับกฎหมายเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน ปรมาจากวัตถุประสงค์พิเศษที่เขตเศรษฐกิจพิเศษควรมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง การจ้างแรงงานท้องถิ่น ดังนั้นการกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อดึงดูดการลงทุนจาก

ต่างประเทศนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรและปัจจัยต่างๆที่จะใช้ในการพิจารณาการให้สิทธิประโยชน์ เพื่อให้เกิดทั้งผู้ประกอบการหรือนักลงทุน และเกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นหรือเขตพื้นที่ที่มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอันเป็นประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

สุขสมร แสงจันทร์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชายแดน การอพยพโยกย้าย และการปรับตัวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ: กรณีศึกษาหมู่บ้านกว๊าน เมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว เมืองต้นผึ้งเป็นหนึ่งในตัวเมืองทุกยากของแขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หมู่บ้านกว๊านก็เป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านในเมืองต้นผึ้งคริวเรือนส่วนใหญ่ยังชีพด้วยการทำนาและทำสวน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอยู่ในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญไปสู่เศรษฐกิจที่มุ่งเน้นตลาดและรัฐบาลได้ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและจัดการกับกระแสเศรษฐกิจจากทรัพยากรเหล่านั้นเพื่อที่จะปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ชนบทโดยเฉพาะอย่างยิ่งชายแดน โดยการสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZs) ดังนั้นการศึกษานี้พยายามที่จะเข้าใจวิธีการซึ่งหนึ่งใน SEZs เหล่านี้ได้กำหนดและเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ชายแดนในอำเภอต้นผึ้งและการสำรวจผลกระทบของผู้ประกอบการเศรษฐกิจใหม่ที่มีต่อการทำมาหากินของดิฉันตรวจสอบว่าพื้นถานทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันของชาวบ้านได้รับผลกระทบถึงวิธีการที่พวกเขาได้นำไปปรับใช้กับการทำมาหากินใหม่ของพวกเขาและ SEZ ได้นำพวกเขาในการถ่ายโอนที่ดินของพวกเขาให้กับนักลงทุนรวมอย่างไร รวมทั้งกลยุทธ์การเจรจาต่อรองเกี่ยวกับค่าตอบแทนที่ใช้การตั้งถิ่นฐานใหม่ดังนั้นดิฉันจะชี้ให้เห็นว่าชาวบ้านในเมืองต้นผึ้งได้ปรับตัวให้เข้ากับโครงการการพัฒนาภายใน SEZ และสิ่งทีผลกระทบที่ได้รับสำหรับชีวิตของพวกเขาคืออะไรผลของการศึกษาทำให้เห็นว่าการเกิดขึ้นของ SEZ ได้เปลี่ยนเขตต้นผึ้งให้กลายเป็นอะไรสักอย่างจากเดิมที่เป็นชายแดนชนบท – เป็นพื้นที่ทำการเกษตรเป็นพื้นที่เป็นครั้งยังชีพครั้งค้าขายข้ามแม่น้ำ ได้ถูกเปลี่ยนให้กลายเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว โดยทุนเงินภายใต้นโยบาย SEZ ทำให้ชายแดนชนบท ซึ่งแต่เดิมได้กลายเป็นชายแดนท่องเที่ยวซึ่งเศรษฐกิจไม่ได้มี ศูนย์กลางที่เป็นเกษตรอีกต่อไป ภูมิทัศน์ชายแดนถูกเปลี่ยนไปปรับใช้ทดแทนแบบใหม่ มีการเปิดให้ชาวจีนเข้ามาทำงาน และกลายเป็นผู้ที่มิบบทบาท เข้ามาเกี่ยวข้องกับชายแดนใหม่ คือ ชาวจีน นักท่องเที่ยวจากจีน นักท่องเที่ยวจากไทย รวมทั้งลาว เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งจากเดิมเป็นชาวบ้านพวยในท้องถิ่นเป็นผู้มิบบทบาท ได้กลายมาเป็นแรงงาน การศึกษานี้ยังแสดงให้เห็นว่าในแง่ของการปรับตัวของชาวบ้านหลังจากการสูญเสียที่ดินทำกินพบว่า ครอบครัวที่มีการปรับตัวได้ดีกว่าเป็นกลุ่มที่มีทุนจำนวนมาก กลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่มีที่ดินจำนวนมาก กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่มีทุนทางสังคม ซึ่งกลุ่มเป็นกลุ่มชนชั้นนาเพราะมีสัมพันธที่ติดกับบริษัทของจีนส่งผลทำให้สามารถที่จะหางานได้ง่าย สามารถแยกตามสามลักษณะทุนดังนี้

- 1) ครอบครัวรวย กลุ่ม
- 2) ครอบครัวมีรายได้ปานกลาง และกลุ่มที่
- 3) ครอบครัวที่ยากจน สามกลุ่ม

ดังกล่าวนี้มีการปรับตัวตามทรัพยากรที่มีอยู่ ดังนั้นทั้งสามกลุ่มมีทุนที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้มีการหาวิธีการที่แตกต่างกันในการปรับตัว แม้ว่าชาวบ้านอาจมีวิธีหลายแบบในกระบวนการเจรจาต่อรองผ่านอำนาจรัฐบาทท้องถิ่นหรือพยายามที่จะเจรจาต่อรองกับรัฐบาลกลางซึ่งหวังที่จะยกเลิกการย้ายออกจากบ้านของพวกเขาในปัจจุบัน แต่ไม่ประสบความสำเร็จสิ่งที่ผู้คนสามารถทำได้คือพยายามต่อรองให้ได้ค่าตอบแทนมากที่สุดหรือทำให้กระบวนการของการยกย้ายช้าลงเพราะ เพื่อให้ชาวบ้านสามารถที่จะปรับตัวให้ได้ นอกจากนี้กระบวนการของการเจรจาเพื่อให้ได้ค่าชดเชยนั้น พบว่ามีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นยังมีบทบาทไม่มากซึ่งไม่สามารถช่วยให้ได้รับค่าชดเชยที่มากขึ้น ดังนั้นชาวบ้านต้องเผชิญกับการเจรจาต่อรองด้วยตัวเอง นอกจากนี้กระบวนการทางกฎหมายไม่ได้ช่วยในการปกป้องตลอดอายุของการชดเชย

สุรพงษ์ ปิยะโชติ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นต่อการกำหนดนโยบายการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี 2) แนวโน้มปัญหาและผลที่คาดว่าจะเกิดจากนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน หน่วยงานท้องถิ่น จำนวน 4 คน หน่วยงานส่วนภูมิภาค จำนวน 4 คน และกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 4 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือในการศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา การศึกษาพบว่า 1) หน่วยงานท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผนการทำงานให้ข้อมูลสนับสนุนในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งแจ้งและเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับภาครัฐ หน่วยงานส่วนภูมิภาคมีบทบาทในการรับแผนจากรัฐบาลมากำหนดเป็นแผนในระดับปฏิบัติการสร้างความเข้าใจและเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ ส่วนกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นมีบทบาทในการเป็นสื่อกลางและรับฟังข้อคิดเห็น เพื่อนำเสนอไปสู่ภาครัฐ 2) แนวโน้มปัญหาและผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดน ได้แก่ ปัญหาด้านที่ดินที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความมั่นคง ปัญหาด้านการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในการประสานงานและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ในการส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ปัญหาด้านนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะความต่อเนื่องของนโยบายเปิดประตูการค้าฝั่งตะวันตก และปัญหาด้านองค์ความรู้ และข้อมูลสนับสนุนในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ทวี ธนตระกุล และคณะ (2534) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการพัฒนาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้ ภูมิภาคสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา

และนราธิวาส แม้จะเป็นบริเวณที่อุดมด้วยทรัพยากรทั้งบนบกและในน้ำ แต่ประชากรส่วนใหญ่ของ 3 จังหวัดนี้ยังมีความเป็นอยู่แร้นแค้นมากเห็นคร่ำครวญจากรายเฉลี่ยของประชากรเมื่อเทียบกับ 14 จังหวัดภาคใต้ ปรากฏว่า จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดที่ 9 นราธิวาสลำดับที่ 11 และปัตตานีลำดับที่ 13 ยิ่งไปกว่านั้นในเขต 3 จังหวัด ชายแดนนี้ยังเป็นแหล่งรวมของปัญหาหลากหลายที่ซับซ้อนต่อเนื่องกันมานาน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องการทำมาหากิน เรื่องความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ปัญหาความมั่นคงภายใน ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับสังคมจิตวิทยาของประชาชนท้องถิ่น จากการศึกษาความคิดเห็นและงานเขียนที่เกี่ยวข้องพอวิเคราะห์ได้ว่าปัญหาทั้งหมดข้างต้นมีต้นตอที่มาจากเรื่องความจน มีเหตุผลน่าเชื่อถือว่าหากสามารถลดขนาดความยากจนได้มากเท่าใด ปัญหาต่างๆ ของภูมิภาคนี้ก็จะลดลงตามไปด้วย รัฐบาลได้เพียรพยายามจัดทำโครงการพัฒนาต่างๆ และทุ่มเททรัพยากรอย่างมาก เพื่อแก้ไขความยากจนที่ว่ามาหลายสมัยแล้วแต่ผลลัพธ์ที่เห็นยังไม่อาจกล่าวได้ว่าบรรลุผลตามเป้าหมาย อาจเป็นไปได้ว่า จุดอ่อนของพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมาอยู่ที่การไร้กลยุทธ์ที่เหมาะสม กล่าวคือกระทำไปแต่โดยฝ่ายรัฐบาลเพียงด้านเดียวไม่ว่าจะเป็นการวางแผนงาน งบประมาณที่ใช้จ่าย ตัวบุคคล เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานพัฒนา ผลที่เห็นคือ โครงการที่จัดทำแบบลุ่มๆ ดอนๆ เพราะงบประมาณไม่เพียงพอ โครงการกระจัดกระจายไปจุดโน้นบ้างจุดนี้บ้าง ไม่อาจส่งผลทั่วถึง เนื่องจากเจ้าหน้าที่และทรัพยากรมีจำกัด การทุ่มเทพัฒนาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นเรื่องเกินกำลังของรัฐบาล ฝ่ายเดียวที่จะรับได้ ทางออกก็คือ จะทำอย่างไรจึงจะสามารถหาแนวร่วม ซึ่งก็คือ ภาคธุรกิจเอกชนให้เข้ามามีส่วนแบกรับบทบาทการพัฒนาดำเนินต่อไปโดยไม่ระงับขาดตอนดังที่เคยเป็นมา นั่นคือจะต้องมีองค์กรภาคเอกชนมาลงทุนลงแรงในโครงการพัฒนาที่รัฐบาลได้กรุยทางให้แล้ว ในทางปฏิบัติต่างๆ ไปรัฐอาจใช้มาตรการพิเศษทางด้านการเงินและการคลัง เป็นสิ่งจูงใจให้มีเอกชนสนใจลงทุนในกิจการและทิศทางที่รัฐกำหนดวางไว้ แต่สำหรับภูมิภาค 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลคงจะต้องใช้มาตรการจูงใจต่างๆ สูงมากเป็นพิเศษเพื่อชดเชยโอกาสเสี่ยงที่เกิดจากภาพพจน์ที่ผ่านมาของสถานการณ์ในย่านนี้ โดยนัยนี้ แนวคิดที่จะจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือเขตเศรษฐกิจเปิดเสรีขึ้นมา เพื่อดึงดูดนักลงทุนและผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมจึงเป็นเรื่องที่น่าสนับสนุนผลักดันให้บังเกิดเป็นรูปร่างโดยเร็ว

อติทยา ดวงอำไพ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการแรงงานข้ามชาติในเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา การจัดการแรงงานข้ามชาติชาวพม่าในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และแนวคิดในการจัดการเชิงนโยบายแรงงานข้ามชาติชาวพม่าในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากผู้ที่เกี่ยวข้องในเชิงนโยบาย โดยการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและทำการเก็บข้อมูลจากวิจัยจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต การเก็บข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษา

จากองค์การภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการแรงงานข้ามชาติในอำเภอแม่สอด จังหวัดเกิดจากปัจจัยจากพื้นที่ต้นทางและปัจจัยจากพื้นที่ปลายทาง กล่าวคือ 1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางการเมืองภายในเมียนมาร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นทาง ส่งผลให้ชนกลุ่มน้อยและประชาชนชาวพม่าลี้ภัยเดินทางเข้ามายังประเทศไทย 2) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านแรงงานของพื้นที่ต้นทางของประเทศไทย เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติเป็นการยากสำหรับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานต่างๆ ที่จะควบคุมสกัดกั้นและป้องกันประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวเป็นทำเลเอื้อต่อการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมชายแดน ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายโรงงานอุตสาหกรรมจากพื้นที่ชั้นในมายังพื้นที่ชายแดนด้านอำเภอแม่สอด จึงมีความต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งข้อเสนอแนะในการจัดการแรงงานข้ามชาติ คือ 1) ส่งเสริมให้มีการขยายตัวทางภาคอุตสาหกรรม โดยส่งเสริมให้มีการย้ายฐานการผลิตและการลงทุนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน 2) ทุกภาคส่วนต้องประสานความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติและร่วมกันเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติ และ 3) การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อาจทำให้แรงงานในพื้นที่ขาดแคลนครวมีแนวโน้มโยกย้ายสร้างแรงจูงใจให้แรงงานทำงานในพื้นที่ เป็นต้น

ศุภชัย วรรณเลิศสกุล (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เขตเศรษฐกิจพิเศษสะพาน-เซโน : โอกาสและอุปสรรคสำหรับประเทศไทย ดังนี้ ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ผู้เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนไทย และผู้ที่สนใจจะไปค้าขายหรือลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน คงได้รับทราบเกี่ยวกับ East-West Economic Corridor หรือ EWEC ซึ่งเป็นแนวเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก เชื่อมโยงความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ พม่า-ไทย-ลาว-เวียดนาม EWEC มีที่มาจากกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาสังคมของ 6 ประเทศลุ่มน้ำโขง ซึ่งธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) เป็นผู้ให้การสนับสนุน โครงการหลักคือ การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมความยาว 1,450 กิโลเมตร เชื่อมโยงพม่า (เมืองมะละลำไย) กับเวียดนาม (นครดานัง) โดยตัดผ่านไทยจากจังหวัดตากไปยังจังหวัดมุกดาหาร และตัดผ่านลาวที่แขวงสะหวันเขต โครงการย่อยภายใต้ EWEC คือการปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 9 ในแขวงสะหวันเขตของลาว การปรับปรุงท่าเรือดานังในเวียดนาม และการสร้างสะพานมิตรภาพ 2 ระหว่างมุกดาหาร-สะหวันเขต ความน่าสนใจคือเส้นทางใน EWEC เป็นเส้นทางบกที่สั้นที่สุดที่จะเชื่อมทะเลอันดามันกับทะเลจีนใต้เข้าด้วยกัน และจะช่วยขยายโอกาสทางการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว การไปมาหาสู่ประเทศต่างๆ ที่อยู่บนเส้นทางและการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก เช่น อินเดีย จีน ฮองกง ไต้หวันและสำหรับ สปป.ลาว EWEC มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากจะช่วยเปลี่ยนสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศจากเดิมเป็น Land Lock ให้เป็น

Land Link และจะช่วยให้ สปป.ลาว มีความสามารถแข่งขันมากขึ้นในระบบเศรษฐกิจโลก สปป.ลาว ได้เล็งเห็นถึงโอกาสทางเศรษฐกิจที่จะตามมาจากการปรับปรุงเส้นทางและสะพานในกรอบ EWEC จึงได้มีดำริที่จะจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน เป็นเขตเศรษฐกิจแบบตลาดและอยู่บนพื้นฐานของระเบียบทางการจัดการเฉพาะเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน รัฐบาลลาวได้ประกาศคำสั่งนายกรัฐมนตรีขึ้นมารองรับหลายฉบับ เริ่มจากคำสั่งเลขที่ 2/นย. ลงวันที่ 21 มกราคม 2545 ว่าด้วยการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน ตามผลการศึกษาของ EWEC เขตเศรษฐกิจพิเศษ JICA3 ว่าด้วยระเบียบการบริหารและนโยบายส่งเสริมการลงทุนของเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน หากเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน สามารถพัฒนาได้ตามที่ได้วางแผนไว้ คือ เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการของ EWEC เขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน จะเป็นศูนย์กลางที่จะช่วยให้ สปป.ลาว พัฒนาไปไกลเป้าหมายในการลดความยากจน สร้างพื้นฐานด้านอุตสาหกรรมและความทันสมัยภายในปี 2563 โดยการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติโดยเฉพาะสำหรับประเทศไทยที่เป็นเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิด ให้เข้าไปลงทุนในลาวเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้และพัฒนาฝีมือแรงงานลาว

จากเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. เศรษฐศาสตร์การเมืองของการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง
2. การประเมินต้นทุนด้านสุขภาพของโครงการก่อสร้างถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงใหม่-เชียงใหม่)
3. เรื่องศักยภาพในการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของจังหวัดเชียงราย
4. เรื่องปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ
5. เรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินของเขตเศรษฐกิจพิเศษ
6. เรื่องผลกระทบจากการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดเชียงราย
7. เรื่องสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ
8. เรื่องการพัฒนาชายแดน การอพยพโยกย้ายและการปรับตัวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ : กรณีศึกษาหมู่บ้านก๊วน เมืองต้นฝิ่ง แขวงบ่อแก้ว ประเทศลาว
9. เรื่องบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี
10. เรื่องการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการพัฒนาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
11. เรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ สะหวัน-เซโน : โอกาสและอุปสรรคสำหรับประเทศไทย

เห็นได้จากการศึกษาข้างต้นยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด รวมไปถึงเรื่องการทำงานรับนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชนว่าประชาชนเห็นด้วยหรือไม่ และประชาชนมีความคิดเห็นอย่างไรกับเรื่องนี้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การขานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขานรับและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยใช้การวิจัยเชิงผสมผสานเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ คือ การวิจัยเชิงสำรวจ และการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำเสนอขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงสำรวจ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

2. การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ

2.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

2.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่มีสิทธิ์เลือกตั้งในอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ทั้งหมด 3 ตำบล คือตำบลหาดเล็ก ตำบลคลองใหญ่ และตำบลไม้รูด จำนวนทั้งสิ้น 18,829 คน ดังนี้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ตำบล	ประชากร (คน)
1. ตำบลไม่รู้ด	4,352
2. ตำบลคลองใหญ่	10,050
3. ตำบลหาดเล็ก	4,427
รวม	18,829

ที่มา : สำนักงานจังหวัดตราด (2559 : 2)

2. ขนาดตัวอย่าง

ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด จำนวนทั้งสิ้น 18,829 คน (สำนักงานจังหวัดตราด. 2559 : 2)

การกำหนดขนาดตัวอย่าง จะใช้สูตรของ Taro Yamane (1973 : 125) ความคลาดเคลื่อนมากที่สุดยอมรับได้ที่ +/- 0.5% โดยมีระดับความเชื่อมั่น 95 %

คำนวณสูตร ดังนี้

สูตร

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ

n คือ ขนาดตัวอย่าง

N คือ ขนาดประชากร

e คือ ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม (sampling Error)

จะได้

$$n = \frac{18,829}{1+(18,829 \times (0.05)^2)}$$

$$= \frac{18,829}{48.0725}$$

$$= 392$$

ดังนั้น ขนาดของตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 392 คน

แต่ในการวิจัยครั้งนี้จะเก็บจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 400 คน

เมื่อกำหนดขนาดตัวอย่างตามได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้กำหนดเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-stage Sampling) คือ ขั้นแรกจะทำการสุ่มแบบสัดส่วน และขั้นที่สองจะทำการสุ่มแบบบังเอิญ

การสุ่มแบบสัดส่วนจะพิจารณาสัดส่วนของตัวอย่างแยกตามตำบล โดยใช้สูตรนี้

$$\text{สูตร} = \frac{\text{จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละชุมชน}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ตาราง 2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามชุมชน

ชื่อตำบล	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
1. ตำบลไม้รูด	4,352	92
2. ตำบลคลองใหญ่	10,050	214
3. ตำบลหาดเล็ก	4,427	94
รวม	18,829	400

ที่มา : สำนักงานจังหวัดตราด (2559 : 2)

ในการสุ่มตัวอย่างครั้งนี้ เนื่องจากในภาคปฏิบัติมีข้อจำกัด ไม่สามารถเก็บแบบสอบถามแบบสัดส่วนได้ จึงทำให้ต้องเก็บแบบสอบถามแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้จำนวนตามต้องการ โดยไม่มีหลักเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างจะเป็นใครก็ได้ที่สามารถให้ข้อมูลได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการงานรับนโยบายของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด และเลือกตอบเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาในการอยู่อาศัย โดยมีคำถามทั้งหมด 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด และเลือกตอบเกี่ยวกับเนื้อหา นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาในด้านต่าง ๆ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด และเลือกตอบเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในด้านต่าง ๆ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบของการงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยเป็นลักษณะของแนวสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงตามโครงสร้างเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องและเหมาะสมกับภาษา

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่เที่ยงตรงและมีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดสอบความเที่ยงกับกลุ่มตัวอย่าง (Pretest)/ (Try-out) กับกลุ่มที่คล้ายคลึงกัน 30 ชุด ในพื้นที่ตำบลตะกวาง อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด โดยได้ค่า $= 0.939$

ขั้นตอนที่ 6 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – กรกฎาคม 2559

2. จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไป จำนวน 400 ชุด ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมา จำนวน 400 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ และได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามซึ่งมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ตัวแปรส่วนบุคคล (ตัวแปรต้น) จะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา คือนำมาแจกแจงความถี่ คำนวณเป็นค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางความเรียง

2. การวิเคราะห์ตัวแปรตามจะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา โดยนำเสนอในรูปแบบของค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การศึกษาครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย สำหรับการวัดระดับความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม สร้างขึ้นตามลักษณะการสร้างแบบวัดทัศนคติ โดยมีตัวเลือกตอบแบบ 5 ระดับ โดยในแต่ละระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนความต้องการ	ระดับคะแนน
ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
ระดับค่อนข้างเห็นด้วย	4
ระดับค่อนข้างไม่เห็นด้วย	3
ระดับไม่เห็นด้วย	2
ระดับไม่ทราบ	1

การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการวิจัยในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร เอกสารที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 เอกสารขั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมจากแนวการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการขานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

1.2 เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) เป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่างๆ คือ ข้อมูลทางกายภาพของพื้นที่และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นข้อมูล โครงสร้างพื้นฐานของอำเภอคลองใหญ่ ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม โดยแหล่งข้อมูลดังกล่าวได้แก่ เอกสารทางราชการ หนังสือวารสาร วิทยานิพนธ์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – structured or Guided Interview) โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นเครื่องมือในรูปแบบต่างๆ คือ

2.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการหรือไม่มีโครงสร้าง (Informal or Unstructured Interview) คือมีเพียงคำถามวิจัยเป็นแนวสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ในที่นี้จะกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ที่รู้เรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นอย่างดีโดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key - informants) ได้แก่

- 2.1.1 ส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2.1.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 2.1.3 ประชาชนในพื้นที่

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมหรืออีกอย่างว่า การสังเกตการณ์ภาคสนาม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมหมายถึง การที่นักวิจัยหรือผู้สังเกตการณ์เข้าไปร่วมกิจกรรมหรือเข้าไปใช้ชีวิตร่วมในกลุ่มที่ศึกษา ผู้วิจัยอาจแสดงตนเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือไม่แสดงตนก็ได้ ผู้วิจัยไม่เพียงแต่เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มที่ศึกษาเท่านั้น หากจะเข้าร่วมกับกลุ่มหรือองค์กรที่ตนศึกษา นักวิจัยจะเข้าไปร่วมในกลุ่มที่ตนศึกษามากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและจะต้องเข้าไปด้วยความระมัดระวัง ไม่ควรจะไปใกล้ชิดผู้สังเกตการณ์มากเกินไปหรือพยายามที่จะมีอิทธิพลเหนือสมาชิกในกลุ่มไม่ว่าทางใด (สุรพล กาญจนะจิตรรา, 2551 : 35)

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมจะประกอบไปด้วย กระบวนการ 3 ชั้น ได้แก่ การสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก นอกเหนือไปจากการเฝ้าดูแล้ว ผู้วิจัยสามารถที่จะซักถามบางสิ่งบางอย่างที่ไม่อาจเข้าใจได้จากการสังเกต โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับความหมายหรือสัญลักษณ์ การซักถามถือว่าเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ หลังจากนั้นจึงทำการจดบันทึกข้อมูล (สุรพงศ์ จันทวานิช, 2542 : 47)

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลในที่นี้ใช้รูปแบบ ดังนี้

1. การตรวจสอบการสัมภาษณ์โดยใช้แหล่งข้อมูลที่ต่างกัน ระหว่างเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยผู้ให้สัมภาษณ์จะถ่ายทอดความรู้สึกที่แท้จริงเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษว่าได้อยู่อย่างไร ซึ่งสามารถนำมาเป็นการตรวจสอบข้อมูลระหว่างเอกสาร ข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมได้ว่าตรงกันหรือมีข้อแตกต่างกันแต่ประการใด
2. การตรวจสอบโดยใช้ผู้สัมภาษณ์ที่มีจุดยืนต่างกัน ในการวิจัยจะใช้ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีจุดยืนต่างกัน เช่น ส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อเพิ่มเติมคำอธิบายตารางจากการสำรวจให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลจากบันทึกการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละประเด็นหลัก และสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานำเสนอผลการวิจัย เรื่อง “การงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด” ผู้วิจัยขอเสนอผล การวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความ เข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่อำเภอคลองใหญ่และจังหวัดตราด

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 การงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่อำเภอคลองใหญ่และจังหวัดตราด

ในการศึกษาเรื่อง การงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ตีความข้อมูลใน 2 พื้นที่ด้วยกันคือ

บริบทของพื้นที่จังหวัดตราดโดยภาพรวม

จังหวัดตราดเป็นเมืองสุดทางทะเลด้านทิศตะวันออกของประเทศไทย แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คืออำเภอเมืองตราด อำเภอบ่อไร่ อำเภอเขาสมิง อำเภอแหลมงอบ อำเภอเกาะช้าง อำเภอลองใหญ่ และอำเภอเกาะกูด มีการแบ่งการปกครองเป็น 38 ตำบล 260 หมู่บ้าน การปกครองท้องถิ่นประกอบด้วย 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 9 เทศบาล 34 องค์การบริหารส่วนตำบล มีประชากรชาย 111,466 คน หญิง 110,361 คน รวม 221,827 คน (สำนักงานจังหวัดตราด, 2559 : 3)

ชุมชนดั้งเดิมของจังหวัดตราดที่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามลักษณะของภูมินิเวศในจังหวัด ดังต่อไปนี้ (สมโภชน์ วาสุกกรี, สัมภาษณ์, 2558)

1. พื้นที่ราบบริเวณลุ่มน้ำ ได้แก่ บริเวณที่ราบตอนกลางและตะวันออก เป็นพื้นที่สำหรับทำนาข้าวและปลูกผลไม้ ซึ่งได้แก่พื้นที่เขตอำเภอเมือง
2. พื้นที่ราบบริเวณภูเขา ได้แก่ บริเวณที่ราบตอนบนและตอนกลาง บริเวณนี้มีพื้นที่กว้างขวาง เนื่องจากมีภูเขากระจายอยู่ทั่วไป เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำสวนผลไม้ ยางพารา และปลูกสับปะรด ซึ่งพื้นที่ที่สูงบริเวณภูเขา ได้แก่ บริเวณทางตอนกลางของอำเภอแหลมงอบและเขตติดต่ออำเภอเขาสมิง นอกจากนี้ยังมีบริเวณที่เป็นเกาะต่างๆ ซึ่งส่วนมากมีสภาพเป็นพื้นที่ป่าไม้
3. พื้นที่ราบต่ำฝั่งทะเล ได้แก่ บริเวณฝั่งทะเลเกือบตลอดแนว บริเวณพื้นที่เหล่านี้เป็นป่าไม้ชายเลน และยังเป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำบางชนิด ซึ่งชาวบ้านจะประกอบอาชีพทำประมง ได้แก่ อำเภอลองใหญ่ เขตอำเภอแหลมงอบ อำเภอเขาสมิง และหมู่เกาะต่างๆ

รูปแบบของเศรษฐกิจ

1. ภาคเกษตรกรรม

ในด้านเศรษฐกิจจะพบว่าชาวบ้านในจังหวัดตราดในอดีตจะประกอบอาชีพจากฐานของภูมินิเวศที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ที่ลาดเทลงมาตั้งแต่พื้นที่ภูเขาสู่พื้นที่ราบลุ่มและออกไปสู่ทะเล ซึ่งทำให้เกิดชุมชนที่มีลักษณะของวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจที่เป็นของคนตราด 3 รูปแบบใหญ่ ตั้งแต่อดีตที่เป็นสังคมที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังต่อไปนี้ (สมโภชน์ วาสุกกรี, สัมภาษณ์, 2558)

1.1 ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณเชิงเขาประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะการปลูกข้าวไร่และเก็บของป่า การล่าสัตว์ป่าเพื่อนำมาบริโภคและขาย ภาพสะท้อนที่ทำให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ แสดงออกมาให้เห็นได้จากภูมิปัญญาในการประกอบโดยเฉพาะอาหารป่า ดังจะเห็นได้จาก “แกงป่าแสนคั่ง”

1.2 ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณชายทุ่ง อาชีพหลักของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ส่วนใหญ่จะประกอบการอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนาที่เรียกกันว่า “นาลุ่ม” ซึ่งเป็นที่เพาะปลูก “ข้าวหนัก” อาหารที่ใช้ในการดำรงชีวิตของผู้คนบริเวณนี้ได้มาจากสัตว์น้ำจืด

เป็นหลัก ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนแถบชายทุ่ง แสดงออกให้เห็นผ่านอัตลักษณ์ในการประกอบอาหารที่คนในท้องถิ่นเรียกว่า “แกงทุ่งห้วยแรง”

1.3 ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ติดชายทะเล ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก ขณะเดียวกันก็จะมีปลูกข้าวในแถบ “ทุ่งตะกาด” ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนแถบชายประมง ก็แสดงให้เห็นผ่านอัตลักษณ์ในการประกอบอาหารเช่นกันหรือที่ผู้คนในท้องถิ่นเรียกว่า “แกงทะเล”

กล่าวโดยสรุป พบได้ว่าชาวบ้านในจังหวัดตราดในอดีตอาศัยอยู่เป็นชุมชนในชุมชนของตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยจากภายนอก เนื่องจากสามารถผลิตอาหารและข้าวในชุมชนของตนเองได้ วิถีชีวิตดังกล่าวของจังหวัดตราดได้เปลี่ยนแปลงไป จากอดีตที่วิถีชีวิตของชาวตราด ไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่บริเวณเชิงเขา ชายทุ่งหรือชายทะเล ผู้คนส่วนใหญ่ต่างก็สามารถทำการผลิตเลี้ยงเพื่อตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาภายนอก โดยมีฐานการผลิตที่สำคัญจะอยู่ภาคเกษตรกรรมเป็นสำคัญ วิถีชีวิตทางเศรษฐกิจในอดีตของคนตราดที่มุ่งผลิตเพื่อยังชีพโดยยังไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบตลาดได้เรียกกันในทางวิชาการว่า ระบบเศรษฐกิจทางธรรมชาติ (Natural Economy) (Bernstein, 1981 : 7)

จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและสังคม วัฒนธรรม เช่น การขยายตัวของตลาดทุนนิยมผ่านการตัดถนนสุขุมวิท การชูตรีดทรัพย์ากรธรรมชาติ รวมถึงการการบุกเบิกป่าของเจ้าที่ดิน เป็นต้น มีผลให้ชาวบ้านตราดในอดีตที่พึ่งตนเองได้ก้าวเข้ามาสู่ภาวะที่พึ่งพาตลาดทุนนิยมในปัจจุบันและกลายเป็นผู้ผลิตสินค้ารายย่อย (Simple Commodity Producer) หรือที่รู้จักกันในชื่อมวลชนว่าเป็นเกษตรกรรายย่อย “เกษตรกรรายย่อย” ในที่นี้หมายถึง ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่หรือชาวประมงผลิตเพื่อขายโดยอาศัยปัจจัยการผลิตของตนเองในระดับพอเพียงในการผลิตดังกล่าวมีการใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลักและการผลิตรวมถึงการค้าตั้งขึ้นอยู่กับวงจรตลาดของระบบทุนนิยม (Bernstein, 1981 : 7) เกษตรกรชาวตราดต้องประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญคือ (สมโภชน์ วาสุกรี, สัมภาษณ์, 2558)

1.1 การประมง ในจังหวัดตราดถือว่าอยู่ในภาวะขาลงอย่างมากเนื่องจากประสบกับปัญหาน้ำมันแพง ค่าแรงงานที่สูงขึ้น ปลาที่จับได้ลดลง เรือประมงขนาดใหญ่ไม่สามารถออกเรือไปจับปลาได้เพราะไม่คุ้มทุน และมีบางส่วนกับไปทำประมงชายฝั่งแบบวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 การกสิกรรม ปัจจุบันพบว่าจังหวัดตราดทำนาไม่พอเลี้ยงตนเอง ต้องพึ่งจากภายนอก การทำสวนนั้นให้ความสำคัญต่อสวนผลไม้เช่นทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง กล้วย นอกจากนั้นจากการทำสวนยางพาราที่เริ่มปลูกต่อจากจันทบุรี การทำสวนยางพาราเป็นการผลิตเพื่อขายเป็นสำคัญ

การทำเกษตรในปัจจุบันของจังหวัดตราดอยู่ในภาวะที่กำลังขาลงยกเว้นยางพารา เนื่องจากต้องประสบกับสินค้าปัจจัยการผลิตที่มีราคาสูงเช่นปุ๋ยเคมี ในขณะที่ต้องขายสินค้าผลผลิต การเกษตรในราคาต่ำ จนบางครั้งไม่เก็บผลผลิตไปขายปล่อยให้ตายคาต้น (ในกรณีเกษตรกรที่ต้องจ้างแรงงาน)

สภาพวิถีชีวิตในภาคเกษตรกรรมของชาวตราดปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่ามีลักษณะเป็น “เกษตรกรรายย่อย” กล่าวคือ เป็นเกษตรกรที่มีปัจจัยการผลิตของตนเองในระดับพอเพียง ใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลักและการผลิตต้องขึ้นอยู่กับวงจรตลาดของระบบทุนนิยม การเป็นเกษตรกรรายย่อยของคนตราดส่วนใหญ่ภายใต้อิทธิพลของตลาดทุนนิยมได้นำคนตราดไปสู่ปัญหาความล้มเหลวอย่างไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์คนตราด ตัวชี้วัดความยากจนของเกษตรกรรายย่อยคนตราดจะเห็นได้จากปัญหาหนี้สินในปัจจุบัน กล่าวคือ

การมีปัญหาเรื่องหนี้สินที่เกิดจากความล้มเหลวในการผลิตในฐานะเกษตรกรรายย่อย และปัญหาความยากจน หนี้สิน ที่จะลุกลามไปสู่ปัญหาสังคมด้านอื่นๆ อย่างกว้างขวาง ในจังหวัดตราด แต่เมื่อพิจารณาอย่างรอบด้านกระบวนการผลิตของเกษตรกรรายย่อยในภาพรวมแล้วอาจกล่าวได้ว่าไม่สามารถหลุดพ้นจากความยากไร้ได้ในระบบการผลิตดังกล่าว เพราะสามารถควบคุมกลไกตลาดได้ รวมถึงต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี ขณะเดียวกันก็ต้องตกอยู่ในฐานะเกษตรกรรายย่อยที่มีหนี้สินและไม่สามารถหลุดพ้นเป็นไทแก่ตัวได้ ชาวบ้านต้องกลายเป็นผู้ผลิตเพื่อใช้หนี้ในระบบเศรษฐกิจการตลาด ไม่ใช่ผู้ผลิตที่มีกำไร นอกจากกระบวนการผลิตที่สร้างปัญหาภาระหนี้สินให้กับพี่น้อง กระบวนการผลิตยังได้สร้างปัญหาอื่นตามมากับพี่น้อง เช่น การเสื่อมสภาพของที่ดิน ปัญหาสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย โรคภัยไข้เจ็บจากการใช้สารเคมี

ในราวปี พ.ศ. 2530 – พ.ศ. 2535 มีการเลี้ยงกุ้งในจังหวัดตราดอย่างกว้างขวาง โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่ให้ผลผลิตมากกว่าที่มีตามธรรมชาติ แต่จากการที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีเงินออมสำรองสำหรับการลงทุนดังนั้นจึงต้องกู้ยืมเงินนอกระบบและในระบบโดยหวังว่าผลกำไรที่ได้จากการเลี้ยงกุ้งจะได้มาชดใช้หนี้ที่กู้ยืม แต่จากการขาดความรู้สมัยใหม่และความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทำให้ชาวบ้านต้องประสบการขาดทุนจนต้องคิดหนี้สินมากและบางรายต้องนำที่ดินที่มีไปขายเพื่อชดใช้หนี้สิน การทำนากุ้งเป็นปัญหาเรียกว่าวิกฤติประมาณ ปีพ.ศ. 2534 - 2535 ประสบการณ์ของชาวบ้านเปรี๊ตในตำบลห้วยน้ำขาวซึ่งให้เห็นถึงปัญหานากุ้งในจังหวัดตราดว่า (พรทิพย์ หาผล. 2544 : 61)

“ช่วงนากุ้งบูม ชาวบ้านเปรี๊ตในมีรายได้ดี มีรถมีรายใช้กัน แต่พอเลี้ยงสัก 2 บ่อ เริ่มขาดทุนครั้งละเป็นแสน บางคนเป็นหนี้อยู่หลายล้านบาทเศรษฐกิจเริ่มไม่ดี ช่วงหนักมากๆ ก็ช่วงปี พ.ศ. 2534 – 2535 บางคนเป็นหนี้ ธกส. บางคนเป็นหนี้สหกรณ์การเกษตร เพราะต้องเลี้ยงไม่มีทุน ต้องลงทุน

ครั้งละหลายหมื่นหลายแสน ถ้าได้กำไรเป็นแสนเป็นล้าน ทำให้ชาวบ้านอยากทำกันหมด แต่ไม่มีทุนต้องเอาที่ดินโฉนดไปจำนอง กู้เงินมาลงทุน พอได้กำไรก็ไม่ใช้หนี้ นี้ก็จะได้อีกก็ลงทุนหนักกว่าเดิม พอครั้งต่อๆ มาเกิดขาดทุนก็ไม่เงินใช้หนี้ เพราะหนี้สูงส่วนใหญ่เป็นหนี้แสนขึ้นกันทั้งนั้น บางคนก็ถูกยึดโฉนด บางคนถึงตอนนี้ก็ยังใช้หนี้ธนาคารไม่หมดเลย บางคนก็ไหวตัวทัน พอขาดทุนครั้งที่สองครั้งก็เลิกเลยไม่มีปัญหา นี้แหละที่เค้าเรียกกันว่า นาุ้งกินโฉนด”

สถานการณ์การเป็นหนี้ของเกษตรกรตราด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนี้ ธกส. ได้พัฒนาไปสู่ความรุนแรง คืออยู่ในภาวะความเสี่ยงที่จะต้องหลุดจากที่ดิน พร้อมทั้งการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เพื่อหวังจะให้รัฐบาลล้างหนี้ ดังจะเห็นได้จากการจัดจังหวัดตราด เป็นหนึ่งใน 16 จุดของพื้นที่ที่มีความรุนแรงในประเทศไทย นอกเหนือจาก สิงห์บุรี ชัยนาท อ่างทอง อุทัยธานี ฉะเชิงเทรา นครนายก จันทบุรี นครสวรรค์ อุทัยธานี กำแพงเพชร พิจิตร สมุทรสงคราม ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. ม.ป.ป. : 6) สถานการณ์การเป็นหนี้ของเกษตรกรรายย่อยจังหวัดตราด สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า (วุ่น พิมพ์ปราบ. สัมภาษณ์. 2559)

“ร้อยละ 95 คิดหนี้ไม่มากก็น้อย”

“บางครอบครัวเป็นหนี้เกือบล้าน”

“ต้องคิด เพราะต้องลงทุน ทำให้ชีวิตบวนเวียนอยู่ในหนี้”

นอกจากนี้ชาวตราดต้องเผชิญปัญหาที่ดินในสมัยรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีการเติบโตของการค้าขายที่ดินในจังหวัดตราด อันเนื่องมาจากการนำที่ดินมาใช้สำหรับธุรกิจท่องเที่ยวของนายทุนส่วนใหญ่ นอกจังหวัดตราด ชาวบ้านจังหวัดตราดจำนวนหนึ่งได้ขายที่ดินได้เงินจำนวนมาก แต่ไม่สามารถบริหารเงินที่ได้มาอย่างเหมาะสมจนในที่สุดเงินจากการขายที่ดินก็หมดไป และบางคนต้องเสียชีวิตจากการเป็นโรคเอดส์ที่ได้ที่รับเมื่อใช้เงินเที่ยวเสเพลผู้ที่มีชีวิตหลังเงินหมด จากการขายที่ดินหมดก็ต้องไปเป็นอาชีพผู้ใช้แรงงาน

สถานการณ์ของปัญหาหนี้สินในหมู่เกษตรกรรายย่อยในจังหวัดตราดและภาวะที่ต้องพึ่งพาภายนอกของครอบครัวเกษตรกรดังกล่าวเป็นบริบทนำไปสู่ปัจจัยและเงื่อนไข รวมถึงกระบวนการในการก่อรูปประชาสังคมในจังหวัดตราด นอกจากบริบทของการเป็นหนี้ดังกล่าวยังสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีผลต่อปัจจัยและเงื่อนไข รวมถึงกระบวนการก่อรูปดังกล่าว (สำนักงานจังหวัดตราด. 2559 : 8 - 10) คือ

1.1 การทำนาในปัจจุบันตราดมีการทำนาที่ทำพริกและทำตะเภาเท่านั้น

1.2 การประมง เรือประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่ต้องประสบกับปัญหาชะงักงันแต่เปิดโอกาสให้กับการประมงชายฝั่งขนาดเล็กที่ไม่สามารถออกไปทำประมงภายนอกชายฝั่งทะเลระยะไกลได้ โดยเฉพาะช่วงมรสุม ทำให้เกิดการลักลอบทำประมงในระยะ 3,000 เมตร จากชายฝั่ง

จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ทำการประมงเพื่อการพาณิชย์ที่มีเครื่องมือ อวนลาก อวนรุน และคราด หอย กับกลุ่มประมงพื้นบ้าน ที่ประกอบอาชีพด้วยเครื่องมือลอบ อวนลอยกึ่ง ลอบปู การประมง ขนาดใหญ่และขนาดกลาง จะเข้าไปทำประมงในเขตทับซ้อนทางทะเล และเขตน่านน้ำกัมพูชา โดยเสียค่าธรรมเนียมนอกระบบให้แก่กัมพูชา เนื่องจากอัตราที่ประเทศกัมพูชาจัดเก็บนั้นมีอัตราเดียว และมีราคาสูง จึงเกิดการลักลอบทำประมงโดยไม่เสียค่าธรรมเนียมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อการ โคนจับกุม

1.3 การทำสวนผลไม้ประสบปัญหาผลไม้ต้องประสบปัญหาจากตลาดทุนนิยม แต่ตราด ยังมีโอกาสของการค้าชายแดน ผลไม้ที่สำคัญได้แก่ เงาะมีพื้นที่ปลูก 66,488 ไร่ ทูเรียน มีพื้นที่ปลูก 30,763 ไร่ มังคุด มีพื้นที่ปลูก 30,457 ไร่ สับปะรดมีพื้นที่ปลูก 31,889 ไร่ และลองกองมีพื้นที่ปลูกมี พื้นที่ปลูก 14,905 ไร่

1.4 การค้าขายในจังหวัดเป็นกระจุกอยู่ที่อำเภอเมือง โดยยังคงสะสมความร่ำรวยจาก ส่วนเกินของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในชนบท เช่น จากชาวสวนผลไม้ นอกจากนั้นเป็นการจัดตลาด เฉพาะกิจ คือตลาดนัดซึ่งมีลักษณะของหนังเร่ในอดีต โดยมีกลุ่มที่ทำอาชีพในการทำตลาดนัดทั้งที่เป็นคนนอกและคนในจังหวัด

2. ภาคอุตสาหกรรม

จังหวัดตราด มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดภาคอุตสาหกรรมในปี 2554 มูลค่ารวม 1,333 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.41 ของ GPP และหากเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวม ภาคอุตสาหกรรมของประเทศจะมีสัดส่วนร้อยละ 0.05 การเติบโตของภาคอุตสาหกรรมในระยะ 5 ปี (2550 – 2554) เฉลี่ยร้อยละ 9.75 มีจำนวนสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 347 แห่ง เงินทุนรวม 2,414.18 ล้านบาท อุตสาหกรรมหลักที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมขนส่ง อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ อุตสาหกรรม รวมผลิตภัณฑ์โลหะ และอุตสาหกรรมการเกษตร

หากพิจารณาตามพื้นที่การผลิต พบว่า ปี 2555 อำเภอเมืองตราด มีโรงงานมากที่สุด จำนวน 185 แห่ง รองลงมาได้แก่ อำเภอเขาสมิง 73 แห่ง อำเภอคลองใหญ่ 53 แห่ง อำเภอบ่อไร่ 27 แห่ง อำเภอแหลมงอบ 19 แห่ง อำเภอเกาะช้าง 4 แห่ง และอำเภอเกาะกูด 1 แห่ง ตามลำดับ โดยมี เงินลงทุนรวมทั้งสิ้น 2,483.77 ล้านบาท อำเภอที่มีจำนวนเงินลงทุนมากที่สุดได้แก่ อำเภอเขาสมิง 1,391.10 ล้านบาท อำเภอแหลมงอบ 99.91 ล้านบาท อำเภอเกาะช้าง 21.80 ล้านบาท และอำเภอเกาะกูด 5.45 ล้านบาท

3. ภาคบริการและอื่นๆ

ภาคบริการของจังหวัดตราด มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม 15,132 ล้านบาท ในปี 2554 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.70 ของ GPP และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.31 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคบริการและอื่นๆ ของทั้งประเทศ โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 4.36 ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (2550 – 2554) และหากพิจารณาสัดส่วนมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อ GPP ของภาคบริการและอื่นๆ พบว่าสาขาที่มีสัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ 34.80 รองลงมาได้แก่ การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม ร้อยละ 15.75 และการบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ ร้อยละ 8.96 ซึ่งทั้ง 3 กลุ่ม มีสัดส่วนมูลค่าทางเศรษฐกิจรวมกันมากกว่าร้อยละ 50 ของ GPP ภาคบริการและอื่นๆ ทั้งหมด นอกจากนี้มีสาขาที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดได้แก่ โรงแรมและภัตตาคาร ร้อยละ 8.06 การศึกษา ร้อยละ 8.12 เป็นต้น

ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดตราด ในปี 2554 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวทั้งสิ้น 1.03 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.93 มากเป็นลำดับที่ 23 ของนักท่องเที่ยวทั้งประเทศมีอัตราการเติบโตจากปี 2559 เฉลี่ยร้อยละ 21.66 ต่อปี โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณ 0.81 ล้านคน นักท่องเที่ยวต่างชาติประมาณ 0.23 ล้านคน ระยะเวลาในการพำนักเฉลี่ยประมาณ 3 วัน ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อคนนักท่องเที่ยวไทยประมาณ 1,926.98 บาทต่อคนต่อวัน นักท่องเที่ยวต่างชาติประมาณ 2,662.43 บาทต่อวัน ส่วนการบริการโรงแรมและห้องพักจำนวนทั้งสิ้น 10,568 ห้อง มีอัตราการเข้าพักร้อยละ 33.89 รวมทั้งปีการท่องเที่ยวทำรายได้ให้กับจังหวัดทั้งสิ้น 7,498.03 ล้านบาท ซึ่งเมื่อเทียบกับปี 2558 มีการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 38.75 ต่อปี

4. ภาคการจ้างงาน

ปี 2554 จังหวัดตราด มีประชากร 248,000 คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อคน 157,484 บาท ต่อปี เป็นลำดับที่ 18 ของประเทศปี 2555 กำลังแรงงานอายุ 15 ปี ขึ้นไปทั้งสิ้น 147,886 คน ในกลุ่มของแรงงานปัจจุบันเป็นผู้มีงานทำจำนวน 147,347 คน แบ่งเป็นชาย 81,426 คน และหญิง 65,921 คน ผู้ว่างงาน 539 คน คิดเป็นอัตราว่างงานเพียงร้อยละ 0.003 สำหรับสัดส่วนแรงงานในภาคการผลิตส่วนใหญ่ร้อยละ 50.25 เป็นแรงงานที่อยู่ในภาคเกษตร ร้อยละ 43.36 เป็นแรงงานในภาคการบริการและอื่นๆ ร้อยละ 6.39 เป็นแรงงานที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรม มีสถานประกอบการทั้งสิ้น 1,581 แห่ง เป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก มีการจ้างงาน 1 – 19 คน จำนวน 1,425 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 90.13 สถานประกอบการขนาดใหญ่มีการจ้างงาน 100 - 299 คน จำนวน 19 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.2 มีการจ้างงานทั้งสิ้น 14,600 อัตรา

หากพิจารณาจากระดับการศึกษาของแรงงาน ร้อยละ 13.76 มีคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษา ประถมศึกษา ร้อยละ 24.33 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 13.86 มัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 14.14

ต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 27.02 และไม่มีการศึกษา ร้อยละ 6.89 จากข้อมูลคุณวุฒิการศึกษาดังกล่าว อนุมานได้ว่า ร้อยละ 72.10 เป็นแรงงานไม่มีฝีมือ ในขณะที่ผู้สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ถึงระดับอุดมศึกษามีจำนวน 41,112 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 27.90

1.5 การค้าชายแดน/ผ่านแดน

จังหวัดตราดมีแนวชายแดนตามธรรมชาติติดทิวเขาบรรทัดตลอดแนวยาว 165 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดกับประเทศกัมพูชาถึง 3 จังหวัด ได้แก่ อำเภอบ่อไร่ติดกับอำเภอสำราญ จังหวัดพระตะบอง อำเภอเมืองตราดติดกับอำเภอเวียงเวง จังหวัดโพธิสัตว์ และอำเภอคลองใหญ่ติดกับอำเภอมณฑลสี จังหวัดเกาะกง ดังนั้นการค้าชายแดนจึงมีช่องทางการค้า 3 ช่องทาง ดังนี้

1.5.1 จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก พื้นที่หาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ตรงข้ามกับบ้านจามเยียม อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ซึ่งลักษณะการค้าที่จุดนี้ ร้อยละ 80 เป็นการนำสินค้าลงเรือเพื่อขนส่งไปยังประเทศกัมพูชา โดยทำเทียบเรือของเอกชน 4 แห่ง คือทำเทียบเรือชลาลัย ทำเทียบเรือกัลปิงหา ทำเรือ ป.เกษมศิริ และทำเรือ ส.กฤตวรรณ ส่วนอีกร้อยละ 20 เป็นการนำ-ส่ง ออกผ่านจุดผ่านแดน โดยเปิดให้บริการทุกวันตั้งแต่เวลา 07.00 – 22.00 น.

1.5.2 จุดผ่อนปรนการค้าบ้านมะม่วง พื้นที่ในอำเภอบ่อไร่ (เนิน 400) โดยมีวันเวลาเปิด – ปิด คือวันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี เวลา 07.00 – 18.00 น. ซึ่งปริมาณการค้า ณ จุดนี้ค่อนข้างน้อย

1.5.3 จุดผ่อนปรนการค้าชั่วคราวบ้านท่าเสา พื้นที่ตำบลแหลมกลัด อำเภอเมืองตราด โดยมีวัน เวลาให้บริหาร คือวันเสาร์ เวลา 10.00 – 16.00 น. ซึ่งเป็นการค้าชาวบ้านหมอลดา ตำบลหมอลดา อำเภอเวียงเวง จังหวัดโพธิสัตว์ โดยลงทะเบียนเข้า – ออกที่ ฐานร้อย ทพ.นย.ที่ 535 (บ้านท่าเสา)

สินค้าที่นำเข้ามาผ่านด่านศุลกากรบ้านหาดเล็กที่สำคัญ ได้แก่ ไม้แปรรูป แทรกเตอร์และส่วนประกอบส้วมน้ำ ปลาหมึกสด แช่เย็น แช่แข็ง และผลิตภัณฑ์จากพืชอื่นๆ โดยมีการนำเข้าปลาหมึกสด แช่เย็น และแช่แข็ง ซึ่งมีอัตราการเติบโตเฉลี่ย ร้อยละ 56.51 ในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมา (ปี 2551 – 2555)

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ น้ำตาลทราย เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ เครื่องสำอาง เครื่องหอม และสบู่ ยางยานพาหนะรถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และอื่นๆ โดยการส่งออกเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 22.93

สำหรับการค้าผ่านแดนไทย – เวียดนาม ปี 2555 ประเทศไทยมีมูลค่าการค้าผ่านแดนกับประเทศเวียดนาม รวม 11,678.94 ล้านบาท (ปี 2554 มูลค่า 7,878.56 ล้านบาท) หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 48.24 โดยแยกเป็นการส่งออก 10,136.04 ล้านบาท (ปี 2554 มีมูลค่า 7,463.29 ล้านบาท) เพิ่มขึ้นร้อยละ 35.81 การนำเข้า 8,593.14 ล้านบาท

สินค้าสำคัญในการค้าผ่านแดนไทย – เวียดนามในปี 2555 โดยสินค้าส่งออกที่สำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องรับ-ส่งสัญญาณ และอุปกรณ์ติดตั้ง มีมูลค่า 169.24 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงระยะเวลาเดียวกันของปีก่อน ร้อยละ 1527.31 ส่วนประกอบและอุปกรณ์รวมทั้งโครงรถและตัวถัง มีมูลค่า 123.08 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 83.54 อุปกรณ์ไฟฟ้าสำหรับตัดต่อหรือป้องกันวงจรไฟฟ้า มีมูลค่า 91.06 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.31 ลวดและสายเคเบิลที่หุ้มฉนวน มีมูลค่า 52.88 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 618.08 และสินค้านำเข้าที่สำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ มีมูลค่า 3,824.46 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงระยะเวลาเดียวกันของปีก่อน ร้อยละ 19.10 ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง มีมูลค่า 2,700.07 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 150.84 ผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้ามีมูลค่า 1,514.07 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.44 ผ้าฝ้ายและด้าย มีมูลค่า 343.45 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 35.39 และวงจรพิมพ์มีมูลค่า 245.85 เพิ่มขึ้นร้อยละ 54.91

สำหรับภาพรวมภาวะ การค้าผ่านแดนไทย – เวียดนาม (รายจังหวัด) ในปี 2555 ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกผ่านชายแดน-เวียดนาม 5 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร มีมูลค่าการส่งออก 3,367.79 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 32.04 เมื่อเทียบกับช่วงระยะเวลาเดียวกันในปีก่อนหน้า รองลงมา ได้แก่ จังหวัดนครพนม 0.26 จังหวัดสระแก้ว มีมูลค่า 870.98 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.72 และจังหวัดหนองคายมีมูลค่า 732.84 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 37.69 และจังหวัดที่มีมูลค่าการนำเข้าผ่านแดนไทย – เวียดนาม มาก 5 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร มีมูลค่า 1,434.15 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 43.32 เมื่อเทียบกับช่วงระยะเวลาเดียวกันในปีก่อนหน้า รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว มีมูลค่า 21.92 ล้านบาท ลดลงมาร้อยละ 11.83 และจังหวัดบึงกาฬมีมูลค่า 17.76 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 77.25

ปัจจุบันจังหวัดตราดมีผู้จดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้าอยู่ จำนวน 954 ราย แยกเป็นจดทะเบียนพาณิชย์ที่ไม่เป็นนิติบุคคลจำนวน 151 ราย เป็นนิติบุคคล 774 ราย แยกเป็นบริษัทจำกัดจำนวน 225 ราย ห้างหุ้นส่วนจำกัดจำนวน 518 ราย ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล จำนวน 1 ราย และการค้าชายแดน ในปี 2551 มีมูลค่าการค้ารวม 16,451.52 ล้านบาท จำแนกเป็น

1.5.1 มูลค่าการนำเข้า 43.56 ล้านบาท โดยมีสินค้านำเข้าที่สำคัญได้แก่ ไม่แปรรูป หวาย และปฐมาตม์สุก แช่น้ำแข็ง

1.5.2 มูลค่าการส่งออก 16,407.56 ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญคือ น้ำตาลทราย เบียร์ เครื่องดื่ม น้ำอัดลม น้ำหวานต่างๆ นม และอาหารเสริม

1.5.3 มูลค่าการค้า 16,364.40 ล้านบาท

5. การท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวตามหมู่เกาะ โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่เกาะช้าง จึงทำให้ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ที่เกาะช้างและผู้เข้ามาลงทุนส่วนใหญ่จะเป็นคนภายนอก แรงงานในพื้นที่

ส่วนใหญ่ท่องเที่ยวก็มาจากต่างถิ่นและแรงงานต่างด้าว แต่ในเกาะช้างและหมู่เกาะใกล้เคียงนั้นก็มี ความหลากหลายทางทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ หาดทราย น้ำตก ทะเล ปะการัง แหล่งตกปลา และนอกจากนี้ผู้คนบนเกาะยังประกอบอาชีพประมง และการทำสวนผลไม้อีกด้วย

6. โรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดตราดมีสถานประกอบอุตสาหกรรม ทั้งหมด 364 แห่ง จำนวนเงินลงทุน 2,384,246,723 บาท จำนวนคนงาน 5,525 คน ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนส่ง ร้อยละ 20.82 อุตสาหกรรมอาหาร ร้อยละ 19.45 อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลร้อยละ 11.78 อุตสาหกรรม ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ร้อยละ 10.41 อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ ร้อยละ 9.32 อุตสาหกรรม การเกษตรร้อยละ 8.22 และอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์ร้อยละ 7.40

7. การปลูกพืชเศรษฐกิจส่วนใหญ่ยังเป็นยางพารามีพื้นที่ปลูก 241,355 ไร่ ซึ่งอยู่ในช่วง หัวเดียวหัวต่อ ระหว่างขาขึ้น ขาลง ส่วนปาล์มน้ำมันมีพื้นที่ปลูก 41,890 ไร่ ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ ยังมีผลผลิตไม่พอที่จะสร้างโรงงานในจังหวัดตราด จึงต้องบรรทุกไปขายที่ชลบุรี

8. จังหวัดตราดมีแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาจดทะเบียน ในปี 2551 จำนวนทั้งสิ้น 6,640 คน โดยมีทั้งชาวกัมพูชา พม่า และลาว

9. การค้าชายแดน จังหวัดตราดมีจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัด ตราด และจุดผ่อนปรนบ้านช่องมะม่วง เนินสี่ร้อย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา จังหวัดตราดได้เปรียบการค้ากัมพูชา มาโดยได้ตลอด ซึ่งสินค้าที่ส่งออกได้แก่ น้ำตาลทราย นม อาหารเสริม ขนม เบียร์ ผลไม้ สินค้าที่นำเข้าได้แก่ ไม้แปรรูป อุปกรณ์เครื่องวิทยุคมนาคม ปุ๋ยเม็ดสุก แขน้ำแข็ง หวาย และปลาหมึกตากแห้ง

10. จังหวัดตราดมีเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางอากาศเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดตราด และจังหวัดอื่นๆ บางบกนั้นใช้เส้นทางถนนสุขุมวิท จากบางนา ชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด ระยะทางประมาณ 385 กิโลเมตร และเส้นทางสายบางนา บ้านบึง แกลงและตราด ระยะทาง 315 กิโลเมตร และสนามบินของบริษัททางกอกแอร์เวย์ เปิดให้บริการเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2546 ตั้งอยู่ที่ ตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด เปิดบริการวันละ 2-4 เที่ยวบิน มีที่นั่งท่องเที่ยวชาวไทย และต่างประเทศในการมาใช้บริการ

บริบทของพื้นที่อำเภอคลองใหญ่

อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นอำเภอชายแดนสุดเขตประเทศไทยด้านชายฝั่งทะเล ตะวันออก พื้นที่ชายแดนไทย – กัมพูชา ประเทศไทยและกัมพูชามีอาณาเขตติดต่อกันเป็นระยะทาง ยาวกว่า 1,000 กิโลเมตร ในส่วนของจังหวัดตราด มีชายแดนที่ติดต่อกับกัมพูชาทางบกกว่า 160 กิโลเมตร และยังมีเขตติดต่อทางทะเล ทำให้ประชาชนทั้งสองประเทศไปมาหาสู่กันกว่า 10 ช่องทางตามแนวชายแดน ยามใดที่เกิดความไม่สงบก็จะเป็นช่องทางการหลบหนีภัยของชาว กัมพูชา นอกจากนี้การแย่งชิงทรัพยากรทางทะเลทำให้เกิดการรุกล้ำเขตแดน เป็นประเด็นปัญหา ชายแดนอีกประการหนึ่งที่เกิดขึ้นมานาน และพร้อมที่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา

ช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา สถานการณ์สู้รบตามชายแดนไทย – กัมพูชา เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ตามแนวชายแดนไทย พม่า ลาว กัมพูชา โดยเฉพาะชายแดนไทยทิศตะวันออกติดต่อกับกัมพูชา ที่ความรุนแรงขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2510 กรมนาวิกโยธินจึงเข้ามาดูแลพื้นที่ชายแดนด้านอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และให้กองเรือยุทธการดูแลพื้นที่บ้านหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ และเกาะกูด จังหวัดตราด สาเหตุการสู้รบตามแนวพรมแดนอีกประการหนึ่ง คือ สถานการณ์ทางการเมืองของกัมพูชาที่ขาดเสถียรภาพ มีการสู้รบอยู่เรื่อยๆ ทำให้เกิดการอพยพพลัดถิ่นเข้ามาในจังหวัดตราด และเกิดการต่อสู้กันระหว่างทหารไทยกับกัมพูชา การอพยพของชาวกัมพูชามีเข้ามาอยู่เรื่อยๆ ปี พ.ศ.2518 พรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้ายึดครองกัมพูชา มีการอพยพเข้ามากกว่า 100,000 คน จังหวัดตราดได้จัดตั้งศูนย์อพยพให้ที่ค่ายสุขสันต์และค่ายไซค์เค หลังจากผู้อพยพกลับมาตุภูมิ ปี พ.ศ.2533 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ได้ขอใช้พื้นที่จัดตั้ง โครงการทับทิมสยาม 01 ปี พ.ศ.2522 เวียดนามเข้ายึดครองกัมพูชา ทำให้กลุ่มเขมรแดงถอยร่นเข้ามายังชายแดนไทยด้านจังหวัดตราดมากเป็นทวีคูณบริเวณบ้านเขาล้าน อำเภอเมือง จังหวัดตราด และได้ตั้งศูนย์อพยพขึ้น เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ ได้เสด็จมาในปี พ.ศ.2522 ทรงให้จัดตั้งศูนย์สภากาชาดไทยเขาล้านขึ้น เพื่อช่วยเหลือด้านการศึกษาและฝึกอาชีพ นอกจากนี้ยังมีการอพยพเข้ามาเรื่อยๆ บริเวณบ้านมะม่วง อำเภอบ่อไร่ บ้านเขาพลู อำเภอเมืองตราด บ้านโคกทราย อำเภอกลองใหญ่ ในขณะที่เดียวกันชายแดนไทย – กัมพูชา ทางด้านเขตแดนทางทะเลได้เริ่มมีปัญหาเกิดขึ้น เมื่อเรือประมงไทยรुक้าเข้าไปหาปลาในเขตกัมพูชาและเวียดนาม แต่ทั้งนี้เกิดจากไม่มีการเจรจาตกลงเรื่องเขตแดน ทั้งทางบกและทางทะเลให้ชัดเจน หน่วยงานที่ดูแลของกัมพูชามีหลายหน่วยที่ซ้ำซ้อนกัน ทำให้เกิดการจับกุมและเรียกค่าไถ่บ่อยครั้ง

ปัจจุบันได้จัดตั้งเกาะกูดขึ้นเป็นอำเภอเกาะกูด เพื่อเหตุผลทางอาชีพโดยและความมั่นคง เปิดจุดผ่านแดนถาวรที่บ้านหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ เพื่อส่งเสริมการค้า การท่องเที่ยว เป็นประตูสู่การลงทุนและสร้างสัมพันธภาพ จังหวัดตราดมีช่องทางผ่านพรมแดน 30 ช่องทาง ปัจจุบันเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวร 1 แห่ง ที่บ้านหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ ตรงข้ามกับบ้านจามเขียม อำเภอมนทลสิมา จังหวัดเกาะกง เป็นจุดการค้าชายแดนและเป็นเส้นทางส่งออกนำเข้าสินค้าที่สำคัญ และจุดผ่อนปรนอีก 1 แห่ง ที่บ้านหมื่นด่าน หมู่ที่ 8 ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ ตรงข้ามกับบ้านศาลเจ้า อำเภอสาครุฑ จังหวัดพระตะบอง เส้นทางนี้ไม่ใช่เส้นทางการค้าที่สำคัญเป็นเพียงเส้นทางจุดผ่อนปรนที่พ่อค้าไทยขอผ่านแดนออกไปเพื่อทำเหมืองพลอย ซื่อห่วยจากฝั่งกัมพูชากลับมา การค้าชายแดนเป็นเพียงเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนด้านเครื่องอุปโภคบริโภคทางฝั่งกัมพูชาเท่านั้น (กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2558 : 8)

บริบททางด้านการเมืองการปกครองชุมชน

ในปี พ.ศ. 2455 “คลองใหญ่” ได้รับการยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอคลองใหญ่ ขึ้นการปกครองกับอำเภอเมืองตราด มีเขตการปกครองเพียงตำบลเดียว คือตำบลคลองใหญ่ มีขุนชำนาญปราบพาลเป็นปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเป็นคนแรก ในปี พ.ศ.2501 แบ่งเขตการปกครองเพิ่มขึ้นอีก 2 ตำบล คือตำบลไม้รูด และตำบลหาดเล็ก และได้รับการยกฐานะที่เป็นอำเภอคลองใหญ่ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2502 โดยมีนายประดิษฐ์ กิจนา ดำรงตำแหน่งเป็นนายอำเภอคนแรก ปัจจุบันอำเภอคลองใหญ่ มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง มีจุดผ่านแดนถาวรก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางการค้าชายแดนกับกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้วิถีชีวิตของชาวอำเภอคลองใหญ่เปลี่ยนแปลงไป

อำเภอคลองใหญ่ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง ประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย ทางบกเป็นแนวเขายาว 51 กิโลเมตร และทางทะเล 50 กิโลเมตร แบ่งการปกครองท้องที่ ออกเป็น 3 ตำบล 20 หมู่บ้าน มีองค์กรปกครองท้องถิ่น 4 แห่ง คือ เทศบาลตำบลคลองใหญ่ เทศบาลตำบลหาดเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่ และองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด ประชากรรวม 22,682 คน ทุกหมู่บ้านมีพื้นที่ทางบกเป็นแนวเขาติดชายแดนประเทศกัมพูชา ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพกิจการประมงทะเล ดังนั้นทะเลเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงและมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนชาวคลองใหญ่

อำเภอคลองใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 50.2 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 31,375 ไร่ มีชายฝั่งทะเลยาว 50 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอเมืองตราด
ทิศใต้	ติดต่อกับอ่าวไทยและน่านน้ำประเทศกัมพูชา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับประเทศกัมพูชา โดยมีทิวเขาบรรทัดเป็นแนวกันเขตแดน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับทะเลอ่าวไทย (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคลองใหญ่)

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวของชุมชนทั้ง 3 ตำบล ดังนี้

1. ตำบลไม้รูด มีการตั้งถิ่นฐานมากบริเวณบ้านไม้รูด บ้านห้วงโสม และบ้านคลองมะนาว โดยในบริเวณปากคลองไม้รูด ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนกระจุกตัวหนาแน่นเลียบริมสองฝั่งคลองไม้รูดของหมู่ 6 กับหมู่ 1 รวมประมาณ 400 – 500 หลังคาเรือน เป็นชุมชนประมงดั้งเดิมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดตราดและเป็นชุมชนที่มีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของการทำประมง โดยการจัดให้มีโครงการธนาคารปู ต่อเนื่องมากกว่า 4 ปี รวมทั้งส่งเสริมให้มีการรวบรวมและคัดแยกขยะในครัวเรือนรักษาสภาพแวดล้อมของลำคลอง

ชุมชนบ้านคลองมะนาว เป็นชุมชนประมงที่ตั้งกระจุกตัวหนาแน่นเลียบริมสองฝั่งคลอง เช่นกัน ส่วนบ้านห้วยโสมเป็นชุมชนบนบกที่มีการทำอุปกรณ์ประมงจำหน่าย มีกลุ่มมัดอวนและทำลอบปูม้าใหญ่ที่สุดในประเทศ วันละเป็นพันลูก ชาวบ้านรับทำส่งผู้ประกอบการ 3 เจ้า จำหน่ายทั่วไทย และกัมพูชา

2. ตำบลคลองใหญ่ แบ่งเป็น 2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับเทศบาลตำบลคลองใหญ่มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นในเขตเทศบาลตำบลคลองใหญ่ ในเขตเทศบาลและบริเวณปากคลองใหญ่ และในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่บริเวณบ้านคลองจาก ทั้งนี้ในบริเวณคลองจากมีเขตป่าสงวนแห่งชาติซ้อนทับบนพื้นที่ตั้งถิ่นฐานชุมชนหนาแน่นอยู่ด้วย

3. ตำบลหาดเล็ก เริ่มตั้งแต่หลักกิโลเมตรที่ 78 บนถนนสาย 318 ไปจนถึงหลักกิโลเมตรที่ 89 แบ่งพื้นที่เป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นเทือกเขา (ทิศตะวันออก) ระยะจากศูนย์กลางถนนสุขุมวิท ประมาณ 500 เมตร และพื้นที่ฝั่งน้ำเค็ม ระยะจากถนนสุขุมวิทไปจรดทะเลโดยเฉลี่ยประมาณ 1 กิโลเมตร ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ชุมชนหาดเล็ก มีอยู่ 2 บริเวณหลักๆ คือบริเวณท่าเทียบเรือบ้านคลองมะขาม – คลองสน ซึ่งเป็นชุมชนประมงอยู่บริเวณตอนเหนือ และบริเวณหมู่ 4 บ้านหาดเล็ก ด้านใต้สุดติดกับพรมแดนประเทศกัมพูชาหน้าด่านซึ่งเป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรมหลักของพื้นที่ การตั้งถิ่นฐานบริเวณโดยรอบท่าเทียบเรือบางส่วนเป็นกลุ่มชุมชนประมงดั้งเดิมและแรงงานกัมพูชาที่ทำงานในท่าเรือ รวมถึงแรงงานที่ออกไปกับเรือประมง การอยู่อาศัยและประกอบพาณิชย์กรรมมีมากที่สุดบริเวณนี้

สำหรับพื้นที่หน้าด่าน ซึ่งเป็นย่านธุรกิจหลัก เป็นที่ตั้งของร้านค้าต่างๆ ที่จำหน่ายสินค้าที่มีความหลากหลายเพื่อให้บริการแก่คนในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้ซื้อจากประเทศเพื่อนบ้าน ผู้ที่อยู่อาศัยบริเวณโดยรอบพื้นที่เป็นชาวชุมชนดั้งเดิมและผู้ประกอบการที่ทำมาค้าขายบริเวณหน้าด่าน ชาวกัมพูชาที่ค้าขายในบริเวณนี้มีที่อยู่อาศัยฝั่งไทยเป็นส่วนน้อย โดยมากมักข้ามไป – มาระหว่างสองประเทศ นอกจากนี้ยังมีชุมชนประมงเก่าตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มอยู่ริมทะเลและริมคลอง อีก 3 บริเวณหลัก คือในพื้นที่หมู่ 5 (บริเวณคลองสน) หมู่ 2 (บ้านคลองนา) และหมู่ 3 (บ้านหาดศาลเจ้า) ซึ่งเป็นชุมชนประมงพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยมาแต่เดิมในพื้นที่

บริบททางด้านเศรษฐกิจชุมชน

อำเภอคลองใหญ่ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพกิจการประมงทะเลที่เหลือประกอบอาชีพรับจ้างที่เกี่ยวข้องกับการประมง มีเพียงร้อยละ 5 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้เฉลี่ยของประชากรประมาณ 40,000 – 50,000 บาทต่อคนต่อปี ดังนั้นทะเลเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงและมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนชาวคลองใหญ่ กลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญในอำเภอคลองใหญ่ (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558 : 10-12) ได้แก่

1. การเกษตรกรรม อำเภอคลองใหญ่มีพื้นที่ประมาณ 31,375 ไร่ พบว่า พื้นที่เกษตรกรรม ที่ทำการปลูกพืชเศรษฐกิจมีจำนวนประมาณ 6,084 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 19.39 ของพื้นที่อำเภอ คลองใหญ่ โดยจำนวนพืชเศรษฐกิจที่มีการปลูกมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ยางพารา มีจำนวน 3,034 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 49.86 รองลงมาปาล์มน้ำมัน มีจำนวน 1,038 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 17.06 และทุเรียนมีจำนวน 499 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 8.20 ตามลำดับ

2. สำหรับในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน มีการประมงในทะเลน้ำลึก ประมงชายฝั่ง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการทำ ประมงน้ำจืดในบางพื้นที่ และการแปรรูปสัตว์น้ำ ในปี 2555 สาขาประมงน้ำลึก มีมูลค่าเพิ่มจำนวน 802.72 ล้านบาท ประมงทะเลชายฝั่ง มีมูลค่าเพิ่มจำนวน 593.39 ล้านบาท แต่เมื่อพิจารณาการขยายตัว พบว่าสาขาประมงทั้งสองมีแนวโน้มลดลง อันเนื่องมาจากปัญหาราคาน้ำมันและสภาพอากาศ สำหรับ หมวดการเพาะเลี้ยง พบว่าหมวดการทำฟาร์มเลี้ยงกุ้ง มีมูลค่าเพิ่มจำนวน 1,977.63 ล้านบาท หมวดการ เพาะพันธุ์ปลา อนุบาลกุ้งทะเล มีมูลค่าเพิ่ม 807.66 ล้านบาท และหมวดการทำฟาร์มเลี้ยงหอย มีมูลค่า เพิ่ม 28.65 ล้านบาท เมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัวพบว่าหมวดการทำฟาร์มเลี้ยงกุ้งและหมวดการ เพาะพันธุ์ปลา/อนุบาลกุ้งทะเล มีแนวโน้มลดลงเนื่องจากปัญหาโรคระบาดในการเพาะเลี้ยงกุ้งและ ปูทะเล

3. สถานประกอบการ ในพื้นที่ฝั่งเศรษฐกิจพิเศษคลองใหญ่ มีสถานประกอบการ 647 แห่ง แรงงานรวม 1,628 คน คิดเป็นแรงงานเฉลี่ย 2.52 คนต่อแห่ง โดยเป็นสมาชิกในครัวเรือ 916 คน และลูกจ้าง 712 คน โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีมากที่สุดคือการขายปลีก จำนวน 339 แห่ง ซึ่งเป็นการบริการทั่วไปในพื้นที่ รองลงมาคือที่พักแรม บริการอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 102 แห่ง การผลิต มีจำนวน 31 แห่ง

4. อุตสาหกรรม จากข้อมูลของกรมโรงงานอุตสาหกรรมเมื่อ 22 มิถุนายน 2558 ให้ข้อมูลว่า ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอคลองใหญ่ มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 58 แห่ง แรงงาน รวม 707 คน คิดเป็นแรงงานเฉลี่ย 12 คนต่อแห่ง เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวน โรงงานอุตสาหกรรม ของจังหวัด 384 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 15.10 ของจำนวน โรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด โดยโรงงาน ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมอาหาร 23 แห่ง รองลงมาเป็นการแปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ จำนวน 13 แห่ง แรงงานรวม 119 คน อุตสาหกรรมยานพาหนะและอุปกรณ์รวมทั้งการซ่อม 6 แห่ง แรงงาน 47 คน

5. การท่องเที่ยว ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่แม้ว่าจะยัง ไม่มีการบันทึกไว้เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวให้ความสนใจได้แก่ เกาะต่างๆ ของจังหวัด ขณะที่พื้นที่บนแผ่นดินจะเห็นได้ว่าอำเภอคลองใหญ่มีสถานที่พักผ่อนมากเป็นลำดับที่

2 รองจากอำเภอเมือง เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภทอยู่ในอำเภอ โดยเฉพาะตำบลไม้รูดซึ่งมีการพัฒนาสถานที่พักในลักษณะรีสอร์ทจำนวนมากในปัจจุบัน

6. การค้าชายแดน จังหวัดตราด มีช่องทางการค้าชายแดน 3 ช่องทางคือ จุดผ่านแดนถาวร บ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จุดผ่อนปรนการค้าบ้านมะม่วง อำเภอบ่อไร่ และช่องทางการค้าธรรมชาติ บ้านท่าเส้น ตำบลแหลมกลัด อำเภอเมืองตราด ทั้ง 3 ช่องทางล้วนเป็นการค้าทางบกทั้งสิ้น แต่ลักษณะพิเศษของการค้าชายแดนด้านจังหวัดตราด จะมีการค้าผ่านช่องทางทางน้ำ ผ่านท่าเรือเอกชนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 และทางบกรวมทั้ง 3 ช่องทางมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 30 ของมูลค่าการค้าชายแดนด้านจังหวัดตราด

บริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน

ศาสนา

ในอำเภอคลองใหญ่ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีศาสนสถาน จำนวน 11 แห่ง แยกออกเป็นวัด 8 แห่ง และสำนักสงฆ์ 3 แห่ง

ในตำบลไม้รูด มีวัดจำนวน 3 วัด ประกอบด้วย

1. วัดคลองมะนาว (หมู่ 4)
2. วัดวิสุทธิการาม (หมู่ 1)
3. วัดห้วงโสม (หมู่ 3)
4. วัดหนองม่วง (หมู่ 5)

ในตำบลคลองใหญ่ มีวัดจำนวน 2 วัด ประกอบด้วย

1. วัดคลองใหญ่ (หมู่ 2)
2. วัดคลองจาก (หมู่ 8)

ในตำบลหาดเล็ก นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็น 100 % เพียงศาสนาเดียว มีวัดจำนวน 2 วัด ประกอบด้วย

1. วัดคลองมะขาม (หมู่ 1)
2. วัดเกษมสิมารามหรือวัดหาดเล็ก (หมู่ 4)

สถาบันทางการศึกษา

ข้อมูลจากกลุ่มสารสนเทศ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในอำเภอคลองใหญ่ มีสถานศึกษาจำนวน 12 แห่ง นักเรียนรวม 4,424 คน ห้องเรียน 165 ห้อง ครู 169 คน โดยสอนระดับประถมศึกษา 10 แห่ง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านไม้รูด (วิสิทธิ์ประชาสรรค์) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนคลองใหญ่วิทยาคม และมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน 1 แห่ง รวมทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอีกจำนวน 6 แห่ง

วัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ

สำหรับวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญของจังหวัดตราดนั้น มีความโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายอยู่ 2 งานใหญ่ (กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2558 : 10-12) ได้แก่

1. งานวันรำลึกเหล่าวีรชนทหารและตำรวจตระเวนชายแดน ณ อนุสรณ์สถานทหารนาวิกโยธิน บ้านหาดเล็ก ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี เพื่อเป็นการรำลึกถึงวีรชนทหารกล้า นาวิกโยธินไทย ที่ได้เสียสละชีพปกป้องผืนแผ่นดินไว้
2. การลอยกระทงสองแผ่นดิน ณ บริเวณวัดบ้านหาดเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนชาวไทยและกัมพูชา รวมถึงนักท่องเที่ยว เดินทางมาร่วมทำบุญ สักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ วัดหาดเล็ก เพื่ออนุรักษ์ประเพณีให้สืบทอดต่อไปยังคนรุ่นหลัง การจัดงานเน้นรูปแบบย้อนยุค ในระหว่างการจัดงานจะมีการขยายเวลาการเปิดด่านถาวรบ้านหาดเล็ก เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวกัมพูชาเข้ามาร่วมงาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	188	47.0
หญิง	212	53.0
รวม	400	100.0

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.0 จำนวน 212 คน ส่วนเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 47.0 จำนวน 188 คน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 – 43 ปี	196	49.0
44 ปีขึ้นไป	204	51.0
รวม	400	100.0

จากตาราง 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 44 ปี ขึ้นไป จำนวน 204 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 18 – 43 ปี จำนวน 196 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.0

ตารางที่ 5 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	57	14.2
ประถมศึกษา	171	42.8
มัธยมศึกษา/ปวช.	86	21.5
ปวส./อนุปริญญา	32	8.0
ปริญญาตรีและสูงกว่า ปริญญาตรี	54	13.5
รวม	400	100.0

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบแบบสอบถามในเขต อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ปรากฏผลดังนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอ คลองใหญ่ จังหวัดตราด มีการศึกษาประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมา ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.2 และ ปวส./อนุปริญญา น้อยที่สุด จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ตามลำดับ

ตาราง 6 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
ชาวประมง	82	20.5
ค้าขาย	112	28.0
รับจ้างทั่วไป	79	19.8
แม่บ้าน	43	10.8
เกษตรกรกรรมอื่นๆ	8	2.0
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงาน อื่นๆ ของรัฐ	26	6.5
พนักงานบริษัทเอกชน	7	1.8
อื่นๆ (ไปรตระนู.....)	43	10.8
รวม	400	100.0

จากตาราง 6 พบว่าอาชีพของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีมากที่สุด ได้แก่ ค้าขาย มีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 รองลงมาได้แก่ ชาวประมง มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 รับจ้างทั่วไป มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 และพนักงานบริษัทเอกชน น้อยที่สุด มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 9 ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัย

ระยะเวลา	จำนวน	ร้อยละ
0 – 30 ปี	227	56.8
31 ปีขึ้นไป	173	43.2
รวม	400	100.0

จากตาราง 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในอำเภอคลองใหญ่ ระหว่าง 0 – 30 ปี มากที่สุด จำนวน 227 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.8 ระยะเวลาตั้งแต่ 31 ปี ขึ้นไป จำนวน 173 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.3 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่
จังหวัดตราด

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเนื้อหา นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการงาน รับเนื้อหา นโยบาย	ลำดับ ที่
1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ฯ ในอำเภอคลองใหญ่	4.72	0.52	มากที่สุด	1
2. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว	4.63	0.97	มากที่สุด	2
3. โครงการก่อสร้างถนน 4 เลน สาย 318 (ตราด- คลองใหญ่- บ้านหาดเล็ก)	4.60	0.67	มากที่สุด	3
4. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางสินค้า	4.54	0.60	มากที่สุด	4
5. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	4.51	0.71	มากที่สุด	5
6. โครงการก่อสร้างลานตรวจสินค้าขาเข้าและขาออกของ ด่านศุลกากรคลองใหญ่	4.45	0.71	ค่อนข้างมาก	6
7. โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่	4.44	0.86	ค่อนข้างมาก	7
8. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นเขตการค้าชายแดน ปลอดภาษี	4.44	0.83	ค่อนข้างมาก	8
9. การแปรรูปสินค้าเกษตร อาหาร ประมง	4.42	0.79	ค่อนข้างมาก	9
10. การเชื่อมโยงธุรกิจบริการระหว่างประเทศ	4.41	0.79	ค่อนข้างมาก	10
11. การเดินเรือท่องเที่ยว	4.31	0.95	ค่อนข้างมาก	11
12. โครงการก่อสร้างถนนสาย 48 (ตราด-เกาะกง- สเรอัมเบ็ด) สายเลียบชายฝั่งทะเล	4.30	1.04	ค่อนข้างมาก	12
13. การขยายตัวทางด้านการค้าการลงทุน	4.30	0.87	ค่อนข้างมาก	13
14. ศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าและยานพาหนะ คลังสินค้าห้องเย็น	4.27	0.82	ค่อนข้างมาก	14
15. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์โลจิสติกส์	4.25	0.90	ค่อนข้างมาก	15
16. การขนส่งทางบก ทางทะเล ทางอากาศ	4.22	0.90	ค่อนข้างมาก	16
รวม	4.42	0.80	ค่อนข้างมาก	

จากตาราง 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการขานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=4.42$) และเมื่อพิจารณาในรายประเด็น เราสามารถแบ่งประเด็นที่ทำให้การขานรับของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ประเด็นที่มีการขานรับมากและประเด็นที่มีการขานรับค่อนข้างมาก ดังนี้

ผลการศึกษาในประเด็นที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีระดับการขานรับที่อยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 5 ประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X}=4.72$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างขานรับเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมาเป็นอันดับที่หนึ่ง เนื่องจากโดยพื้นฐานชาวบ้านในตำบลไม่รู้คอบประกอบอาชีพประมงเป็นส่วนใหญ่ อาชีพประมงเป็นอาชีพที่หารายได้ได้ง่ายเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นๆ ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย จึงทำให้ชาวบ้านมีความขี้เกียจเพราะคิดว่าการทำอาชีพประมงได้เงินมาง่าย ทำให้ไม่คิดจะต่อ ยอดอาชีพของตัวเอง เมื่อ นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเข้ามาบนพื้นฐานของคนมีความต้องการหลักทางด้านถนน ไฟฟ้า ประปา หรือด้านสาธารณูปโภคอยู่แล้วทำให้ชาวบ้านนั้นเห็นด้วยเป็นอย่างมากที่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่จะเข้ามาทำให้หมู่บ้านและตำบลเจริญมากยิ่งขึ้น เพราะการที่มีถนนที่กว้างขึ้นทำให้การเดินทางก็จะสะดวกสบายขึ้น มีไฟฟ้าใช้ตลอดเวลาไม่ต้องพึ่งการปั่นไฟ มีน้ำประปาที่มีคุณภาพใช้ การพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐานนี้ชาวบ้านได้เห็นแล้วว่าเกิดขึ้นจริงคือ การขยายถนนสี่เลนส์สาย AH123 การปรับปรุงและขยายถนนเข้าสู่สถานที่ตรวจสอบสินค้า สิ่งที่ยังเป็นปัญหาชัดเจนคือ การจัดการบ่อขยะบริเวณหาดไพลินในตำบลไม่รู้คอบ เนื่องจากมีขยะมูลฝอยเป็นจำนวนมากและยังไม่มีหน่วยงานใดสามารถเข้ามาแก้ไขปัญหานี้ได้ กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ถนนดี น้ำไหล ไฟสะดวก ดูเหมือนว่าบ้านเราจะเจริญขึ้นแล้ว” เพราะในปัจจุบันปัญหาเรื่องถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ยังเป็นปัญหากับการใช้ชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ หากมีการพัฒนาและปรับปรุงด้านโครงสร้างพื้นฐานก็จะเป็นที่น่าพึงพอใจสำหรับประชาชนเป็นอย่างมาก” (สุรศักดิ์ อินทรประเสริฐ, สัมภาษณ์, 2559)

ลำดับที่ 2 การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.63$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างขานรับเรื่องการกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาเป็นอันดับที่สอง เนื่องจากทางท้องถิ่นตอนนี้กำลังทำความเข้าใจกับกลุ่มอาชีพประมงเรื่องการท่องเที่ยว โดยเปิดรับเฉพาะคนที่สนใจทำจริงๆ เพราะเรามีโอกาสเรื่องท่องเที่ยวและจังหวัดก็มีแผนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเช่นกัน ชาวบ้านเริ่มรู้ว่าการท่องเที่ยวสามารถเป็นอาชีพที่ทำให้มีรายได้ แต่การดำเนินการก็ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

เพราะว่า การตั้งศูนย์ท่องเที่ยวต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งท้องถิ่นเองก็พยายามดึงหน่วยภาคการศึกษาเข้ามาช่วยให้ความรู้แล้ว กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ถ้ามีนักท่องเที่ยวมา ประชาชนก็จะมีรายได้มากขึ้น เพราะถ้ามีการพัฒนาอำเภอคลองใหญ่ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวได้จริง ก็จะทำให้ประชาชนมีรายได้จากการค้าขาย การบริการต่างๆ ประชาชนก็จะสามารถนำเงินที่ได้ไปใช้เลี้ยงครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง” (คุณ จิตราณุเคราะห์. สัมภาษณ์. 2559)

ลำดับที่ 3 การสร้างถนน 4 เลน สาย 318 ($\bar{X} = 4.60$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมารับเรื่องการสร้างถนน 4 เลน สาย 318 มาเป็นอันดับที่สาม เนื่องจากในขณะนี้ จังหวัดตราดได้รับงบประมาณในการก่อสร้างถนน 4 เลน จากอำเภอเมืองตราดสู่อำเภอคลองใหญ่ จรดชายแดนกัมพูชา ด้วยงบประมาณกว่า 6,000 ล้านบาท จะดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2561 โดยถนนสายนี้เป็นถนนเส้นหลักที่ใช้สัญจรไปยังอำเภอคลองใหญ่และชายแดนประเทศกัมพูชาและเป็นถนนสายสำคัญในการขนส่งสินค้าจากกรุงเทพฯ จังหวัดในภาคตะวันออก รวมทั้งจังหวัดตราด เพื่อนำสินค้าส่งไปยังท่าเรือ คลองใหญ่ มีมูลค่ากว่า 11,200 - 13,000 ล้านบาท/ปี หรือประมาณเดือนๆ ละ 1,000 ล้านบาท และ 95% ขนส่งทางน้ำเพื่อนำไปขึ้นที่ท่าเรือสิหนุวิลล์ ในประเทศกัมพูชา ถนนสายนี้มีลักษณะกับแคบบริเวณไหล่ทางมีความสูง และใช้เวลาค่อนข้างนานในการเดินทางไปและกลับ ถ้าถนนสายนี้ดำเนินการก่อสร้างเสร็จจะทำให้ขนส่งสินค้าสะดวกขึ้น มีความรวดเร็ว ลดต้นทุนในการขนส่งสินค้าได้มากขึ้น และจะส่งผลให้มีการค้าขายระหว่างประเทศมีมูลค่ามากขึ้น กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“รอถนนมาหลายสิบปี ปานนี้เพิ่งจะได้ เพราะถนนสายนี้ชาวบ้านรอที่จะให้มีการก่อสร้างมาหลายปีแล้ว แต่ก็ยังไม่มียงบประมาณจากรัฐบาลใดจัดสรรลงมาให้ดำเนินการ จนมาถึงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษขึ้น ทำให้มีงบประมาณในการก่อสร้างถนนสายนี้ขึ้นมา” (สุรศักดิ์ อินทรประเสริฐ. สัมภาษณ์. 2558)

ลำดับที่ 4 การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางกระจายสินค้า ($\bar{X} = 4.54$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมารับเรื่องการกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางกระจายสินค้ามาเป็นอันดับที่สี่ เนื่องจากการที่ให้เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด เป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าเป็นแผนของรัฐบาลที่กำหนดนโยบายมาจากส่วนกลาง ซึ่งทางจังหวัดก็เห็นด้วยที่จะให้เขตเศรษฐกิจจังหวัดตราดเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้า และได้มีการวางบทบาทและจุดยืนในการพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์กลางการค้าส่งและขนส่งต่อเนื่องระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการเป็นศูนย์สนับสนุนและให้บริการนำเข้า – ส่งออก และการเป็นศูนย์รวมในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ทั้งระบบการขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางให้บริการท่องเที่ยวในระดับ

ภูมิภาค เนื่องจากจังหวัดตราดมีนโยบายกรีนซิตี้และมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาไปทางด้านอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้เขตเศรษฐกิจพิเศษในอำเภอคลองใหญ่จะไม่มีการก่อสร้าง โรงงานอุตสาหกรรมหนักหรืออุตสาหกรรมที่มีมลพิษ ประกอบกับพื้นที่ของอำเภอคลองใหญ่เป็น พื้นที่ขนาดเล็กเรียวยาวเหมือนเส้นก๋วยเตี๋ยวทำให้ถูกจำกัดในเรื่องพื้นที่ในการประกอบธุรกิจในเรื่อง โรงงานอุตสาหกรรม และได้มีการสะท้อนกลับให้เห็นว่าถ้ามีโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นจะก่อให้เกิด มลพิษและมีของเสียมากขึ้น ชาวบ้านในตำบลไม่รู้และตำบลข้างเคียงจะได้รับผลกระทบจากมลพิษ ไปด้วย โดยสามารถเห็นตัวอย่างได้จากนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ส่วนทางจังหวัด ตราดเองนั้น ก็กำลังเร่งผลักดันแก้ปัญหาพื้นที่รองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดย นายชาญนะ เอี่ยมแสง ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด ได้ลงพื้นที่ดูความก้าวหน้าและติดตามพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอ คลองใหญ่ จังหวัดตราด ทราบว่ามีปัญหาในหลายเรื่อง ทั้งเรื่องมีประชาชนเข้ามาบุกรุกในพื้นที่ตั้ง นิคมอุตสาหกรรมบริการที่ทางรัฐบาลได้มีการประกาศไว้ 880 ไร่ และในพื้นที่มีปัญหากองขยะใน บ่อ ไพลิน ที่มีขยะตกค้างอยู่หลายหมื่นตัน กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ถ้ามีศูนย์กระจายสินค้า ก็จะลดระยะเวลาในการส่งออกได้เยอะ” ในปัจจุบันพื้นที่อำเภอ คลองใหญ่ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนติดต่อกับชายแดนประเทศกัมพูชา แต่ยังไม่มีการเก็บสินค้าขนาดใหญ่ ในพื้นที่เลย ถ้าหากมีการก่อสร้างศูนย์กระจายสินค้าขึ้นมา นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการค้าขาย ทั้งค้าปลีกและค้าส่งเพราะศูนย์กระจายสินค้าจะเป็นจุดรวบรวมสินค้า แยกประเภท และกระจาย สินค้า ที่มาจากต้นทางหลายแห่งเพื่อ ไปยังลูกค้า โดยผู้ขนส่งสินค้าจากแหล่งต่างๆ จะนำสินค้ามา รวบรวมที่ศูนย์กระจายสินค้า เพื่อบรรจุและคัดแยกสินค้า ส่งมอบโดยกระจายสินค้าแก่ลูกค้าปลายทาง ที่หลากหลาย การดำเนินการในลักษณะนี้จะช่วยลดต้นทุนในการขนส่งจากต้นทาง (ผู้ผลิต) ไปยัง ลูกค้าปลายทาง (ผู้ประกอบการค้าส่ง และค้าปลีก) เป็นจุดเปลี่ยนถ่ายสินค้าระหว่างการขนส่งหลาย รูปแบบ เช่น การเปลี่ยนถ่ายจากการขนส่งโดยรถบรรทุกคอนเทนเนอร์ มาเป็นรถบรรทุกขนาดเล็ก หรือจากการขนส่งจากรถไฟ มาเป็นรถบรรทุก ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้สินค้าและบริการเคลื่อนที่ และส่งมอบให้กับลูกค้าปลายทางได้อย่างเหมาะสมตามสภาพของแต่ละท้องถิ่นศูนย์กระจายสินค้า จะทำหน้าที่เป็นจุดเก็บสินค้า เพื่อเป็นที่เก็บสินค้าในการนำส่งต่อไปยังลูกค้า โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อลดระยะเวลาและเวลาในการนำส่ง โดยปกติการจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าของผู้ประกอบการค้า ส่ง และค้าปลีกขนาดใหญ่ มักจะกำหนดพื้นที่ในการจัดตั้งศูนย์โดยแบ่งเป็นเขตหรือ โซน แต่ละเขต หรือโซนจะรับผิดชอบพื้นที่การให้บริการลูกค้า โดยมีกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานสั้นๆ เพื่อให้ ทันเวลา สามารถส่งมอบสินค้าให้ลูกค้าได้อย่างสม่ำเสมอ เป็นจุดให้บริการด้านการผลิต และบริการ ด้านโลจิสติกส์ เป็นการให้บริการที่เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า สำหรับการบริการด้านการจัดการที่อยู่ใน ศูนย์กระจายสินค้ามักจะเป็นการดำเนินงานง่ายๆ เช่น การบรรจุหีบห่อที่เหมาะสม และนำส่ง ให้กับลูกค้าปลายทางตามความต้องการ (ณัฐสินี อินทรประเสริฐ, สัมภาษณ์, 2559)

ลำดับที่ 5 การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X} = 4.51$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างขานรับเรื่องการกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาเป็นอันดับที่ห้า เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังต้องรอนโยบายจากกระทรวงพาณิชย์อีกครั้ง ทางจังหวัดตราดเองก็เน้นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดมลพิษต่างๆ เพราะกลัวผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเดือนร้อนไปยังประชาชนในพื้นที่ ในขณะที่ชาวบ้านเองยังไม่ทราบผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงยังทำให้ชาวบ้านมองว่าการพัฒนาอำเภอคลองใหญ่ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นยังเป็นเรื่องที่อยู่ กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปฏิเสธมลพิษ” เพราะโดยพื้นฐานคนในจังหวัดตราดอยู่กับธรรมชาติมาเป็นเวลานาน และนโยบายการพัฒนาของจังหวัดตราดเองก็เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากมีการประกอบกิจการที่ก่อให้เกิดมลพิษ ทางจังหวัดตราดและประชาชนในพื้นที่คงไม่มีใครเห็นด้วยกับการดำเนินกิจการเหล่านี้ (เอ หอการค้า. สัมภาษณ์. 2559)

ผลการศึกษาในประเด็นที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีระดับการขานรับที่อยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีจำนวน 11 ประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ลำดับที่ 6 โครงการก่อสร้างลานตรวจสินค้าขาเข้าและขาออกของด่านศุลกากรคลองใหญ่ ($\bar{X} = 4.45$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างขานรับเรื่องโครงการก่อสร้างลานตรวจสินค้าขาเข้าและขาออกของด่านศุลกากรคลองใหญ่มาเป็นอันดับที่หก เนื่องจากปัจจุบันด่านศุลกากรคลองใหญ่ได้มีการเตรียมความพร้อมรับการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตราดที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากร (E-Custom) เช่น ช่วยในพิธีการตรวจปล่อยแบบไร้เอกสาร E-Import, E-Export, E-Express, E-Inspection และได้มีการเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่างๆ กับหน่วยงานภาครัฐ 36 หน่วยงาน ที่ต้องออกไปอนุญาตต่างๆ เช่น เกษตร พืช ประมง องค์กรอาหารและยา โดยลิงก์ข้อมูลเข้าระบบไอทีของศุลกากรเป็นระบบ Nation Single Window (NSW) เพื่อให้พิธีการศุลกากรมีความสะดวกรวดเร็ว ทั้งในการตรวจ ปล่อยสินค้า การนำเข้าและส่งออก

การทำระบบ NSW จะทำให้สะดวกมากขึ้น กล่าวคือไม่ต้องวุ่นวายเรื่องเอกสารเพื่อมาติดต่อเรียกว่าผ่านหน้าต่างเดียว ไม่ว่าหน่วยงานอะไรที่ไปขอใบอนุญาตรับรอง จะสามารถลิงก์ข้อมูลเข้าที่ระบบไอทีของกรมศุลกากร เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนการเชื่อมระบบทั้งหมดจะแล้วเสร็จทำให้เกิดความคล่องตัวสูงมาก รวมทั้งได้วางแผนเตรียมพร้อมรับการเติบโตด้านการนำเข้า – ส่งออก อาทิเช่น จังหวัดได้สนับสนุนงบประมาณทำลานตรวจสินค้าขาเข้าและขาออกที่ตำบลไม้รูดพื้นที่ 10 ไร่

บริเวณก่อนถึงด่านศุลกากรประมาณ 10 กิโลเมตร ซึ่งรถบรรทุกหรือคอนเทนเนอร์ต้องมาตรวจที่นี่ โดยใช้เครื่องเอกซเรย์โมบาย ซึ่งจะใช้เวลาตรวจคันละไม่เกิน 3 – 5 นาที

ในอนาคตจังหวัดตราดมีแผนจะขยายด่านศุลกากร และมีระบบครบสมบูรณ์ อาทิ หน่วย CIQ ศุลกากร ตรวจคนเข้าเมือง ออกใบอนุญาตเกษตร ประมง ปศุสัตว์ แต่ติดปัญหาความไม่ชัดเจนของเขตแดนตอนนี้จึงมีโครงการปรับขยายถนนบริเวณด่านพรมแดนให้เป็น 4 ช่องทางจราจรแทน จากนั้นจะสร้างสำนักงานใหม่ในบริเวณเดิมแต่ขยับออกมาตามการขยายถนน รวมพื้นที่ก่อสร้างเป็นสำนักงานบริการบริเวณเขตพรมแดน 217 ตารางวา (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558 : 12)

ลำดับที่ 7 โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่ ($\bar{X} = 4.44$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมารับเรื่องโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่มาเป็นอันดับที่เจ็ด เนื่องจากการก่อสร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่ ใช้งบประมาณในการสร้างทั้งหมด 1,295 ล้านบาท เพื่อรองรับการขนส่งสินค้า การท่องเที่ยว ไปเกาะกูด การประมง ระหว่างการก่อสร้างท่าเทียบเรือชาวบ้านในละแวกนั้นก็ได้รับประโยชน์จากการค้าขาย เพราะคนงานที่มาก่อสร้างต้องกิน ต้องใช้ โดยท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่ก่อสร้างแล้วเสร็จในช่วงต้นปี 2559 แต่ยังมีปัญหาเรื่องถนนทางเข้าท่าเรือที่ยังมีบ้านเรือนประชาชนขวางอยู่ และยังไม่ย้ายออกไปจึงต้องมีการเวนคืน ซึ่งกำลังดำเนินการในเรื่องนี้เมื่อมีการสร้างท่าเทียบเรือจนแล้วเสร็จ พวกโครงการสร้างพื้นฐานเช่น ถนนก็ต้องรองรับรถที่จะมาขนถ่ายสินค้าที่ท่าเทียบเรือแห่งนี้ ระบบน้ำประปาต้องเพียงพอ การปรับปรุงไฟฟ้าเกิดการยกระดับบ่อจี้กรจากขนาดเล็กเป็นขนาดกลาง โดยอำเภอคลองใหญ่เป็นผู้ดำเนินการเอง แต่เรื่องที่มีความชัดเจนขึ้นมาในทันทีก็คือถนนสายย่อยมีการดำเนินการสร้างจนแล้วเสร็จหลายสาย และเรื่องโครงการก่อสร้างด่านพรมแดนที่ทางจังหวัดได้ดำเนินการออกแบบด่านพรมแดนขนาดเล็ก ให้ได้มาตรฐานสากลเพื่อรองรับความเติบโตของจังหวัดตราด ทั้งนี้ การก่อสร้างถนน 4 เลน จากจังหวัดตราด ไปหาดเล็กได้รับงบประมาณในการก่อสร้างแล้วจะสามารถก่อสร้างได้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ ทางจังหวัดตราด ยังได้ให้ทางสำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จัดทำผังเมืองรวมของอำเภอคลองใหญ่ และผังเมืองในแต่ละพื้นที่ 3 แห่ง คือ ในตำบลคลองใหญ่ ตำบลหาดเล็ก และตำบลไม้รูด พร้อมให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและได้ดำเนินการไปแล้วในระยะแรก (อากาศ เจริญผล, สัมภาษณ์, 2559)

ท่าเทียบเรือน้ำลึกที่สร้างเสร็จแล้วไม่สามารถใช้งานได้ตามที่ควร จากการทดสอบแล้วเรือประมงสามารถเข้าจอดได้เพียง 4 ลำ ในตอนแรกไม่ได้สร้างมาเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษรัฐบาลที่จะมาโยงให้เกี่ยวกับในภายหลัง ซึ่งในขณะนี้ก็ยังหากคนมาบริหารท่าเทียบเรือน้ำลึกอยู่อีกทั้งทางเข้าท่าเทียบเรือสร้างอยู่ในบริเวณทางเข้าที่แคบและมีบ้านของประชาชนขวางทางอยู่ ทำให้รถตู้คอนเทนเนอร์ไม่สามารถเข้าได้ กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เสียเงินพันกว่าล้าน แต่ใช้งานได้ไม่คุ้มเลย” จากประสบการณ์การทำงานสามารถวิเคราะห์การใช้งานของท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่ พบว่าก่อนการก่อสร้างไม่ได้มีการศึกษาและวางแผนการก่อสร้างให้ดีเสียก่อน อาจจะเป็นเพราะขาดความรู้ในเรื่องของพื้นที่ที่ดำเนินการก่อสร้าง ทิศทางลม ความลึกตื้นของน้ำทะเล จึงเป็นปัจจัยให้ท่าเทียบเรือไม่สามารถใช้งานได้คุ้มค่าเท่าที่ควร (ประเสริฐ ศิริ. สัมภาษณ์. 2559)

ลำดับที่ 8 การกำหนดให้อำเภอลองใหญ่เป็นเขตการค้าชายแดนปลอดภาษี ($\bar{X} = 4.44$)

ผลสำรวจและการศึกษาข้อมูล มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างขานรับเรื่องการกำหนดให้อำเภอลองใหญ่เป็นเขตการค้าชายแดนปลอดภาษีมาเป็นอันดับที่แปด เนื่องจากจังหวัดตราดมีศักยภาพด้านคมนาคมและขนส่ง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศสามารถเชื่อมโยงภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน จังหวัดตราดจึงมุ่งเน้นในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อรองรับเศรษฐกิจการค้าชายแดนที่มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ตลาดการค้าชายแดน การก่อสร้างด่านตรวจคนเข้าเมือง การก่อสร้างระบบอำนวยความสะดวกสินค้านำเข้า – ส่งออกที่ทันสมัย ระเบียบพิธีการทางศุลกากร รวมถึงการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่ง และโครงข่ายโลจิสติกส์ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ เพื่อรองรับการขยายตัวและการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน พร้อมทั้งพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทย – กัมพูชาและภูมิภาคอื่นๆ (กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2558 : 15)

ลำดับที่ 9 การแปรรูปสินค้าเกษตร อาหาร ประมง ($\bar{X} = 4.42$)

ลำดับที่ 10 การเชื่อมโยงธุรกิจบริการระหว่างประเทศ ($\bar{X} = 4.41$)

ลำดับที่ 11 การเดินเรือท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.31$)

ลำดับที่ 12 โครงการก่อสร้างถนนสาย 48 (ตราด-เกาะกง- สเรอัมเบิล) สายเลียบชายฝั่งทะเล ($\bar{X} = 4.30$)

จากข้อมูลร่างผังเมืองรวมคลองใหญ่จังหวัดตราด สาย 48 (ตราด-เกาะกง- สเรอัมเบิล) สายเลียบชายฝั่งทะเล มีระยะทาง 151.5 กิโลเมตร ซึ่งแยกออกจากเส้นทางหมายเลข 4 บริเวณกิโลเมตรที่ 143 ไปทางทิศตะวันตก สุดทางที่จังหวัดเกาะกงติดกับบ้านหาดเล็ก จังหวัดตราด ของประเทศไทย พร้อมทั้งก่อสร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กข้ามแม่น้ำ จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ สะพานข้ามแม่น้ำตาไต สติงซาอแรง อันดองตัก และกัมปงโสม ซึ่งสะพานเหล่านี้จะช่วยให้ชาวกัมพูชาสามารถเดินทางจากเกาะกงถึงอำเภอสเรอัมเบิลและต่อไปยังพนมเปญได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้น โดยทางหลวงสายนี้จะเชื่อมกับทางหลวงหมายเลข 4 เพื่อไปพนมเปญและสู่สีหนุวิลล์ได้ เส้นทางนี้เป็นเส้นทางเศรษฐกิจหลักเชื่อมโยงไทย – กัมพูชา – เวียดนาม สายเลียบชายฝั่งทะเล (Southern Economic Corridor) ภายใต้กรอบ GMS ใช้เชื่อมการสัญจรจากเกาะกงไปพนมเปญ ด้วยระยะทาง 280 กิโลเมตร เชื่อม

เกาะกงไปสู่สี่หนุวิลด์ด้วยระยะทาง 250 กิโลเมตร เชื่อมเกาะกงไปชายแดนเวียตนามด้วยระยะทางเพียง 350 กิโลเมตร อีกทั้งเป็นเส้นทางที่สามารถเชื่อมกับท่าเรือแหลมฉบัง นิคมอุตสาหกรรม และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของไทยในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ผ่านถนนสุขุมวิท ทั้งนี้ถนนหมายเลข 48 ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ และเปิดใช้เส้นทางแล้ว เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2551 ที่ผ่านมา (กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2558 : 16)

ลำดับที่ 13 การขยายตัวทางด้านการค้าการลงทุน ($\bar{X} = 4.30$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างขานรับเรื่องการขยายตัวทางด้านการค้าการลงทุนมาเป็นอันดับที่สิบสาม เนื่องจากหลังรัฐบาลโดย คสช. ได้ประกาศจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 5 แห่ง เพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนที่ติดต่อกับเพื่อนบ้านให้มากขึ้น พร้อมสร้างโอกาสและสร้างงาน สร้างรายได้ในพื้นที่ที่ได้มีการจัดตั้งซึ่งจังหวัดตราด แม้จะเป็นจังหวัดเล็กๆ แต่มีศักยภาพในการพัฒนาการค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีพื้นที่ค้าขายทั้งทางบก และทางน้ำ ที่สามารถส่งสินค้าไปยังกัมพูชา และเวียตนามตอนใต้ รวมทั้งมีการส่งไปยังประเทศจีนได้ ในแต่ละปีมีมูลค่าในการค้าขายชายแดนปีละกว่า 3 หมื่นล้านบาท และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งหากมีการดำเนินการจะสามารถสร้างรายได้ให้สูงขึ้นอีก จึงเป็นที่มาในการผลักดันให้จังหวัดตราด ก้าวไปสู่แหล่งลงทุน และแหล่งการค้า และเป็นประตูสู่อินโดจีนด้านตะวันออก (ณัฐสินี อินทรประเสริฐ. สัมภาษณ์. 2558)

ลำดับที่ 14 ศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าและยานพาหนะ คลังสินค้า ห้องเย็น ($\bar{X} = 4.27$)

ลำดับที่ 15 การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์โลจิสติกส์ มี ($\bar{X} = 4.25$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างขานรับเรื่องการกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์โลจิสติกส์มาเป็นอันดับที่สิบห้า เนื่องจากจังหวัดตราด ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปลายยุค น.ส.เบญจวรรณ อานเป็รื่อง และนายณรงค์ ธีระจันทรางกูร ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด ที่ได้วางยุทธศาสตร์ และวางตำแหน่งของเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษไว้ว่า จังหวัดตราด ให้เป็น “นิคมอุตสาหกรรมด้านโลจิสติกส์และธุรกิจบริการ “ใช้พื้นที่กว่า 880 ไร่ ในตำบลไม้รูด ที่เคยเป็นที่ตั้งของศูนย์อพยพของชาวกัมพูชา มาดำเนินการจัดตั้ง ซึ่งในปัจจุบัน ได้ให้ทางกรมธนารักษ์ นำที่ดินไปดำเนินการรังวัด และทำเป็นที่ดินราชพัสดุ เพื่อให้ทางการนิคมอุตสาหกรรมนำไปพัฒนา”ที่ผ่านมา จังหวัดตราดได้มีการดำเนินการจัดทำผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะในแต่ละพื้นที่แล้ว โดยร่วมมือกับทางกรมโยธาธิการ และผังเมือง ดำเนินการจัดทำผังเมืองและได้ให้ชาวอำเภอคลองใหญ่ได้ประชาพิจารณ์แล้วในครั้งแรก เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการพัฒนา เขตเศรษฐกิจพิเศษ

ทางด้านสำนักงานธนารักษ์ ได้ดำเนินการรังวัดที่ดินที่ทางรัฐบาลได้ประกาศให้เป็นพื้นที่เพื่อจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมบริการและโลจิสติกส์ เพื่อจัดทำเป็นที่ดินราชพัสดุ และให้ทางกรมธนารักษ์

ดำเนินการนำไปประเมินราคาให้ทางการนิคมอุตสาหกรรม นำไปพัฒนา และให้ทางเอกชนเข้ามาเช่าในพื้นที่ ซึ่งต้องให้คณะกรรมการพิจารณาแล้ว ในส่วนของการแก้ปัญหาขยะออกไป นายประธาน สุรกิจบวร รองผู้ว่าราชการจังหวัดตราด ได้ดำเนินการจัดทำโครงการ และแก้ปัญหาในการขนย้ายออกจากพื้นที่ซึ่งได้มีการจัดทำแผนในการดำเนินการแล้ว และทางจังหวัดตราด จะนำโครงการเข้าสู่ที่ประชุมกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเพื่อของบประมาณในการแก้ปัญหา จำนวน 26 ล้านบาท (สุรศักดิ์ อินทรประเสริฐ. สัมภาษณ์. 2558)

ลำดับที่ 16 การขนส่งทางบก ทางทะเล ทางอากาศ ($\bar{X} = 4.22$)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ มีข้อค้นพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมารับเรื่องการขนส่งทางบก ทางทะเล ทางอากาศมาเป็นอันดับที่สิบหก เนื่องจากหากพิจารณาศักยภาพในการตั้งฐานการผลิตของอำเภอคลองใหญ่ ลักษณะพื้นที่ค่อนข้างจำกัดสำหรับการจัดตั้งฐานการผลิตเชิงอุตสาหกรรม เนื่องจากภูมิประเทศเป็นพื้นที่แคบยาวเลียบไปตามชายฝั่งทะเล คุณภาพของถนนดี แต่ไม่เหมาะต่อการขนส่งสินค้าหนัก ทั้งนี้หากพิจารณาถึงพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดอาจมีความเหมาะสมมากกว่า ในขณะที่เดียวกัน หากไม่ได้ใช้ประโยชน์จากแรงงานกัมพูชา พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกมีความเหมาะสมได้เปรียบกว่าพื้นที่จังหวัดตราด นอกจากนี้ รัฐบาลกัมพูชามีนโยบายป้องกันไม่ให้แรงงานไหลเข้ามาทำงานในประเทศไทย จึงได้พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเกาะกง เพื่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ ดังนั้นสรุปได้ว่าพื้นที่ชายแดนอำเภอคลองใหญ่ ไม่เหมาะสมต่อการจัดตั้งฐานผลิตเชิงอุตสาหกรรมที่จำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากแรงงาน การเติบโตทางภาคอุตสาหกรรมการผลิตในพื้นที่ จะเป็นลักษณะการสร้างสรรคผลผลิตที่มีคุณค่า หรือมีลักษณะเฉพาะตามบทบาทของพื้นที่ ตราดเมืองสีเขียว เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของคลองใหญ่เป็นที่ต้องการ และได้รับการยอมรับจากตลาดโลก (สมชาย โลจิสติกส์. สัมภาษณ์. 2558)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการงานรับในกระบวนการนโยบาย

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการงานรับ นโยบาย	ลำดับที่
1. บทบาทของผู้นำท้องถิ่นและท้องถิ่นในการ ดำเนินการตามนโยบายการพัฒนาเขต เศรษฐกิจพิเศษที่ผ่านมา	4.12	2.73	ค่อนข้างมาก	1
2. กระบวนการทำประชาพิจารณ์ก่อนจะดำเนิน โครงการต่างๆ ที่ผ่านมา	4.01	1.12	ค่อนข้างมาก	2
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อน นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ผ่านมา	3.93	1.06	ค่อนข้างมาก	3
4. การกำหนดนโยบายมาจากส่วนกลางเป็นหลัก	3.92	1.01	ค่อนข้างมาก	4
5. การใช้มาตรา 44 กำหนดพื้นที่สาธารณะที่ ตำบลไม่รู้คให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยให้ ที่ดินตกเป็นที่ราชพัสดุ	3.67	1.22	ค่อนข้างมาก	5
6. การบริหารงานเศรษฐกิจพิเศษภายใต้รัฐบาล ทหาร	3.64	1.08	ค่อนข้างมาก	6
รวม	3.88	1.37	ค่อนข้างมาก	

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างของภาคส่วนต่างๆ มีการงานรับในกระบวนการนโยบาย
ของโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ในภาพรวมอยู่
ระดับค่อนข้างมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.88$) โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 บทบาทของผู้นำท้องถิ่นและท้องถิ่นในการดำเนินการตามนโยบายการพัฒนา
เขตเศรษฐกิจพิเศษที่ผ่านมา ($\bar{X} = 4.12$)

ลำดับที่ 2 กระบวนการทำประชาพิจารณ์ก่อนจะดำเนินโครงการต่างๆ ที่ผ่านมา ($\bar{X} = 4.01$)

ลำดับที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ
พิเศษที่ผ่านมา ($\bar{X} = 3.93$)

ลำดับที่ 4 การกำหนดนโยบายมาจากส่วนกลางเป็นหลัก ($\bar{X} = 3.92$)

ลำดับที่ 5 การใช้มาตรา 44 กำหนดพื้นที่สาธารณะที่ตำบลไม่รู้คให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ
โดยให้ที่ดินตกเป็นที่ราชพัสดุ ($\bar{X} = 3.67$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมารับเรื่องการใช้มาตรา 44 กำหนดพื้นที่สาธารณะที่ตำบลไม่รู้คดีให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยให้ที่ดินตกเป็นที่ราชพัสดุ มาเป็นอันดับห้า เนื่องจากในสายตาประชาชนภาพรวมของเศรษฐกิจพิเศษ คือความฝันที่เป็นเมืองเมืองหนึ่งที่จะมีการพัฒนาเรื่องเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างแน่นอน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ กระบวนการภาครัฐไม่มีความชัดเจน รัฐบาลใช้มาตรา 44 ในการกำหนดพื้นที่สาธารณะที่ตำบลไม่รู้คดีให้เป็นที่ดินของราชพัสดุ โดยให้กรมธนารักษ์เป็นผู้ดูแลต่อมารกรมธนารักษ์ได้ประกาศให้เอกชนเช่าพื้นที่แห่งนี้ ซึ่งชาวบ้านในพื้นที่ที่มีความกังวลว่าเอกชนที่มาเช่าพื้นที่คือใคร จะมาทำอะไร และที่ชาวบ้านในพื้นที่จะเสียประโยชน์คือการไม่ได้กันทางสาธารณะ และสระน้ำสาธารณะไว้ให้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่กรมธนารักษ์จะให้เอกชนเป็นคนเช่าพื้นที่สาธารณะทั้งหมดรวมไปถึงทางและสระน้ำสาธารณะด้วย โดยอ้างเหตุผลว่ากลัวจะเสียพื้นที่บางส่วนในการให้เช่า ส่วนภาคเอกชนเองที่จะเข้ามาเช่าพื้นที่ก็ไม่ค่อยพอใจภาครัฐ เพราะไม่มีความชัดเจนในการตัดสินใจ ที่เป็นอีกหนึ่งปัญหาคือการวางผังเมืองในเรื่องการจำกัดสิทธิ์จนเกินไป และพื้นที่ที่ให้เช่าไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายผังเมืองได้ ทำให้ประชาชนไม่ได้ประโยชน์จากพื้นที่ตรงนี้เลย กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนในพื้นที่จะได้ผลประโยชน์หรือเสียผลประโยชน์มากกว่ากัน” เพราะถ้ากรมธนารักษ์ให้บริษัทเอกชนเช่าพื้นที่ทั้งหมด ชาวบ้านจะมีสิทธิ์ทำอะไรได้บ้างนอกจากการเป็นลูกจ้างของบริษัทเอกชนที่มาเช่าพื้นที่ และถ้าบริษัทเอกชนดังกล่าวประกอบกิจการที่ก่อให้เกิดมลพิษ เช่น ส่งกลิ่นเหม็น ปล่อยน้ำเสีย และปล่อยมลพิษต่างๆ จะทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อนและก่อให้เกิดปัญหาทะเลาะวิวาทตามมา (ณัฐสินี อินทรประเสริฐ, สัมภาษณ์, 2559)

ลำดับที่ 6 การบริหารงานเศรษฐกิจพิเศษภายใต้รัฐบาลทหาร ($\bar{X} = 3.64$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมารับเรื่องการบริหารงานเศรษฐกิจพิเศษภายใต้รัฐบาลทหารมาเป็นอันดับที่หกหรืออันดับสุดท้ายนั้น เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ตำบลหาดเล็กไม่ได้ต่อต้านรัฐบาลทหาร โดยอาจจะมองว่าในพื้นที่มีทหารที่ดี ให้ความร่วมมือไม่มีอะไรกระทบโดยตรงกับทหาร แต่ก็ขึ้นอยู่กับอาชีพที่สัมภาษณ์ คือถ้าเป็นอาชีพประมงมีปัญหาแน่นอน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องเรือประมง การถูกบีบเรื่องสินค้าประมงทางทะเล เรือเล็กชายฝั่งหรือประมงชายฝั่งจะต้องมีการจดทะเบียนเครื่องยนต์ ตัวเรือ แม้กระทั่งเรื่องของการขายปลาที่ได้มาจะต้องมีทะเบียนเรือที่ถูกต้องจึงจะสามารถขายปลาได้ ด้านพรหมแดนหาดเล็ก ที่ปัจจุบันทางกรมศุลกากรได้ให้งบประมาณ 50 ล้านบาท มาก่อสร้าง แต่ทาง สมช.ได้ขอให้ชะลอโครงการเนื่องจากยังมีปัญหาเรื่องเขตแดน ยกตัวอย่างเช่น กรณีการก่อสร้างฝายของทางเทศบาลตำบลหาดเล็ก มีการขุดดินเพื่อให้มีพื้นที่ในการกักเก็บน้ำ แต่เมื่อดำเนินการขุดเสร็จแล้วไม่สามารถเคลื่อนย้ายดินที่ขุดออกจากพื้นที่ได้ เพราะติดปัญหาทางด้านหน่วยงานทหารไม่ให้เคลื่อนย้ายดินออก จึงทำให้เวลาฝนตกดินที่ขุดมานั้นก็สไลด์ลงมายังฝายกรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ตอนนี้ได้แต่คำว่าเศรษฐกิจพิเศษ” เพราะยังไม่มียอะไรเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ส่วนทางรัฐบาลหรือส่วนกลางเองก็ยังไม่มีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อนำมาพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่อย่างใด แถมยังทิ้งภาระเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะกับประชาชนที่เข้ามาในเขตพื้นที่ของเทศบาล ไว้ เช่น การซ่อมแซมถนน การให้บริการน้ำ การจัดเก็บขยะ การดูแลเรื่องแรงงาน การระบาดของโรคติดต่อ เป็นต้น (กิจประภา ประสิทธิเวช. สัมภาษณ์. 2559)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ในการศึกษาถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการศึกษาที่ผู้วิจัยสามารถสรุปได้จากแบบสอบถาม และจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ได้รวม 5 ประเด็น ได้แก่

1. การขยายและปรับปรุงถนน

ในการกล่าวถึงข้อเสนอแนะอันเกี่ยวกับการขยายและการปรับปรุงถนน ผลการศึกษาครั้งนี้ มีข้อค้นพบว่า ควรมีการพัฒนาถนนรวมสามมิติ ได้แก่ มิติของการพัฒนาถนนสองช่องจราจร ให้สามารถก่อสร้างเป็นถนนสี่ช่องจราจร ทั้งนี้เพราะขนาดของถนนสองช่องจราจรไม่เพียงพอต่อการสัญจรถนนเส้นนี้มีทั้งรถ 6 ล้อและรถ 10 ล้อสัญจรอยู่ตลอด โดยช่องจราจรของรถจักรยานยนต์แทบไม่มีพื้นที่ให้ขับขีได้เลย อีกทั้งยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ถ้าสามารถก่อสร้างถนนสี่ช่องจราจรได้จะทำให้ยกระดับถนนและผิวทางให้มีความปลอดภัยและสะดวกรวดเร็วให้เหมาะสมกับการใช้งานในปัจจุบันและในอนาคต มิติต่อมาสำหรับถนนที่มีสองช่องจราจรอยู่เดิมแต่ไม่อาจขยายให้กว้างขึ้นได้ควรมีการปรับปรุงผิวจราจรให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะถนนเส้นนี้เป็นเส้นทางคมนาคมหลักที่สำคัญในการเดินทางไปท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ และขนส่งสินค้าไปยังประเทศกัมพูชา เดิมความกว้างของถนนยังเป็นขนาดสองช่องจราจร ผิวจราจรขรุขระ ช่องจราจรของจักรยานยนต์แคบ จึงจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงผิวจราจรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และมีทิศสุดท้ายเพื่อความปลอดภัยควรมีการทำป้ายบอกทางที่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้รถที่สัญจรไปมาสังเกตเห็นป้ายบอกทางและสามารถรับรู้ได้ทันทีว่าถึงจุดไหน บริเวณใด ควรใช้ความเร็วในระดับใด เพื่อความปลอดภัยของผู้ขับขี่และผู้ใช้รถใช้ถนนผู้อื่นด้วย ทั้งนี้การทำป้ายบอกทางช่วยให้นักท่องเที่ยวที่ไม่เคยมารู้เส้นทางไปสถานที่ท่องเที่ยวที่ตนเองต้องการ สามารถประหยัดเวลาและทำให้สะดวกสบายต่อนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

2. การขยายเขตไฟฟ้า ส่งกำลังแรงสูงครอบคลุมทั้งอำเภอคลองใหญ่ และไฟฟ้าสาธารณะ

ในการกล่าวถึงข้อเสนอแนะอันเกี่ยวกับการขยายเขตไฟฟ้า ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ในปัจจุบันปัญหาเรื่องไฟฟ้ายังคงมีอยู่ในอำเภอคลองใหญ่ ซึ่งก็เป็นปัญหาที่ต้องดำเนินการ

แก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องนี้ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังเสียที การขยายเขตไฟฟ้า ส่งกำลังแรงสูงให้ครอบคลุมทั้งอำเภอคลองใหญ่ นั้น อาจจะเป็นการเตรียมการ เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในอำเภอคลองใหญ่ และเพื่อให้ประชาชนภายใน อำเภอคลองใหญ่ ได้มีไฟฟ้าส่องสว่างใช้กันทุกหลังคาเรือนเพียงพอและตลอดเวลา ส่วนเรื่องไฟฟ้า สาธารณะนั้นจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขบริเวณจุดเสี่ยง คือ บริเวณทางโค้ง ทางแยกต่างๆ เพื่อให้ ทำให้เส้นทางในเวลากลางคืน มีการคมนาคมที่ปลอดภัย ลดอุบัติเหตุ ลดพื้นที่เสี่ยงภัยจากมิถุนาชีพ และยังเป็น การเพิ่มความเจริญสู่หมู่บ้านในชนบท ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น สำหรับ โครงการพัฒนาระบบไฟฟ้าเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคระยะแรก มีแผนงาน 2 โครงการ วงเงินงบประมาณ 157 ล้านบาท ประกอบด้วยโครงการเพิ่มหม้อแปลงไฟฟ้า ของสถานีไฟฟ้าคลองใหญ่ 1×50 MVA และโครงการเพิ่มระบบจำหน่ายแรงสูง 10 วงจร/กิโลเมตร

3. การขยายเขตและการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริการน้ำประปา

ในการกล่าวถึงข้อเสนอแนะอันเกี่ยวกับ การขยายเขตและการเพิ่มประสิทธิภาพของ การบริการน้ำประปา ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ มีความต้องการใช้น้ำประปาวันละ 1 แสนลิตร หรือประมาณ 1.2 ล้านลูกบาศก์เมตร แต่ปริมาณการกักเก็บน้ำดิบในพื้นที่ มีแค่ 1.5 หมื่นลูกบาศก์เมตร จึงทำให้เกิดปัญหาน้ำประปาไม่พอใช้ โดยเฉพาะในหน้าแล้งที่ทาง ประปาต้องแก้ไขปัญหาด้วยการจ่ายน้ำเป็นเวลา และแบ่งโซนในการจ่ายน้ำประปา ส่งผลให้ประชาชน ในพื้นที่ที่ใช้น้ำประปาได้รับความเดือดร้อน สำหรับการแก้ไขปัญหาระยะยาว แบ่งออกเป็น 2 โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่ทางประปาจะทำการวางท่อ HDPE 300 – 400 จากห้วยน้ำเขียวมาถึง โรงกรองน้ำสถานีผลิตน้ำบ้านบางอิน ระยะทาง 18 กิโลเมตร ซึ่งจะใช้งบประมาณจำนวน 81 ล้านบาท และโครงการที่ 2 เป็นการก่อสร้างระบบผลิตประปาที่คลองสะพานหิน แล้ววางท่อประปามาบรรจบ กับท่อประปาที่เดินทางมาจากห้วยน้ำเขียว ใช้งบประมาณ 151 ล้านบาท ทั้งนี้เมื่อ 2 โครงการแล้วเสร็จ จะแก้ไขปัญหาให้กับชาวอำเภอคลองใหญ่ได้

4. การสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการกล่าวถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่าบริเวณชุมชนบ้านหาดเล็ก ศูนย์ขนส่งและกระจายสินค้า ทางน้ำระดับจังหวัดและอนุภาคใกล้เคียง อุตสาหกรรมประมง แหล่งอาหารทะเล แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ชุมชนประมงพื้นบ้าน) เป็นกิจกรรมที่ควรส่งเสริมเนื่องจากยุทธศาสตร์การพัฒนาของ จังหวัดตราดบอกไว้ชัดเจนว่าเน้นการพัฒนาแบบ กรีนซิตี้ เป็นหลัก หมายถึง การพัฒนาที่ไม่ส่งผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่เอาอุตสาหกรรมหนัก อาคารสูง อาคารใหญ่ยักษ์ ซึ่งการก่อสร้างที่กล่าวมาข้างต้นคงเกิดได้ยากสำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด เพราะหากมีการท่องเที่ยวที่ทาลาย

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดมลพิษ ทางจังหวัดตราดจะไม่เห็นด้วย และจะมีผลกระทบตามมาถึงประชาชนในพื้นที่ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังเป็นการมุ่งเน้นในการคืนธรรมชาติให้กับสิ่งแวดล้อม การลดปัญหาภาวะ การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ขยะ น้ำเสีย เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ลดการใช้พลังงาน ท่องเที่ยวชมธรรมชาติ เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีศักยภาพเพียงพอ ดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5. การให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ในการกล่าวถึงข้อเสนอแนะอันเกี่ยวกับ การให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ประชาชนในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ยังไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างลึกซึ้งและแท้จริง จึงทำให้บางเรื่องประชาชนเข้าใจผิด คิดว่าการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมีแต่ประโยชน์ ไม่ได้ทราบถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาในอนาคต พร้อมทั้งให้เตรียมความพร้อมในการรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเรียนรู้ที่จะอยู่กับมันให้ได้ เพราะฉะนั้นควรมีการให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างละเอียด แนะนำว่าสามารถทำอะไร และทำอะไรไม่ได้ ชี้ให้เห็นประโยชน์และโทษที่แท้จริงที่ประชาชนในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่จะได้รับจากนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 5 นี้ แบ่งหัวข้อการเสนอออกเป็น 4 หัวข้อใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. การอภิปรายผลการวิจัย
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบข้อที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า การงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=4.42$) และเมื่อพิจารณาในรายประเด็น เราสามารถแบ่งประเด็นที่ทำให้การงานรับของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ประเด็นที่มีการงานรับมาก คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน, การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว, โครงการก่อสร้างถนน 4 เลน สาย 318, การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กระจายสินค้า, การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและประเด็นที่มีการงานรับค่อนข้างมาก 5 อันดับ คือ โครงการก่อสร้างลานตรวจสินค้าขาเข้าและขาออกของด่านศุลกากรคลองใหญ่, โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่, การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นเขตการค้าชายแดนปลอดภาษี, การแปรรูปสินค้าเกษตร อาหาร ประมง, การเชื่อมโยงธุรกิจบริการระหว่างประเทศเป็นต้น และภาคส่วนต่างๆ มีการงานรับในกระบวนการนโยบายของโครงการนำร่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ในภาพรวมอยู่ระดับค่อนข้างมาก

ข้อค้นพบข้อที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ, บทบาทของผู้นำในกระบวนการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ, การตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านโครงสร้างพื้นฐานและความสอดคล้องระหว่างยุทธศาสตร์เขตเศรษฐกิจพิเศษกับบริบทของพื้นที่

ข้อค้นพบข้อที่ 3 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถสรุปได้ว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ได้แก่ การขยายและปรับปรุงถนน การขยายเขตไฟฟ้า ส่งกำลังแรงสูงครอบคลุม ไฟฟ้าสาธารณะ การขยายเขตและการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริการน้ำประปา การสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่าการงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมพบว่า การงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด สามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้หรือตื่นตน (Awareness Stage)

หลังจากเมื่อประชาชนรับรู้ถึงการกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจำนวน 5 แห่งแรกของประเทศไทย ประชาชนในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีความตื่นตันทันนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นอย่างมาก ทั้งที่ไม่รู้ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นกับพื้นที่ของตัวเองบ้าง ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับขั้นรับรู้หรือตื่นตนที่ได้รับรู้เกี่ยวกับสิ่งใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมของเขา แต่อาจจะยังไม่ได้รับข่าวสารครบถ้วน

ขั้นที่ 2 ขั้นสนใจ (Interest Stage)

เมื่อได้ทราบข่าวเรื่องให้อำเภอคลองใหญ่เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแล้ว ชาวบ้านเริ่มมีความสนใจและแสวงหารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้เพิ่มเติม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอคลองใหญ่ก็ได้มีการอบรมให้ความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทำให้ชาวบ้านได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ มากขึ้น เป็นการสอดคล้องกับขั้นสนใจถึงเหล่านี้จะมีผลต่อชาวบ้านให้ติดตามข่าวสารและรายละเอียดเกี่ยวกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษต่อไป

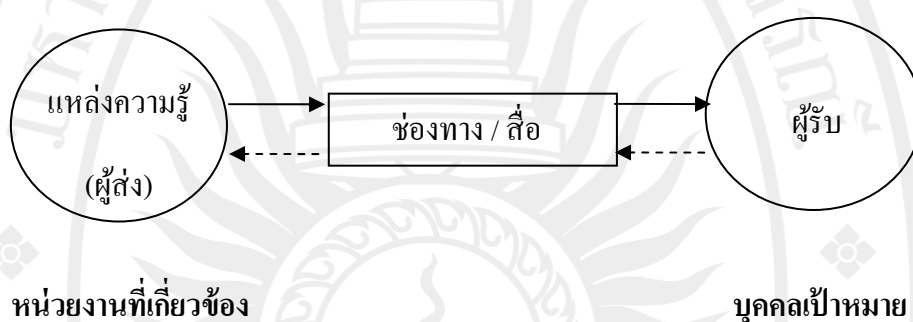
ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินค่า (Evaluation Stage)

เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารมาแล้ว ชาวบ้านก็จะมาจับกลุ่มพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจกับงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ สอดคล้องกับ

ขั้นประเมินค่า โดยมีการเปรียบเทียบระหว่างข้อดีกับข้อเสียว่า เมื่อมีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเกิดขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมของคนหรือไม่หากรู้ดีกว่ามีข้อดีมากกว่าก็จะตัดสินใจยอมรับ

ขั้นที่ 4 ขั้นตอนการยอมรับ (Adoption Stage)

เมื่อมีการดำเนินการแล้วเสร็จมองเห็นเป็นรูปธรรม ตัวอย่างเช่น การก่อสร้างถนน 4 เลนส์, การก่อสร้างสถานที่ตรวจสอบสินค้าของศุลกากร, การก่อสร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์ชาวบ้านมองเห็นว่าได้รับประโยชน์จริงทำให้เห็นด้วยกับการดำเนินการเหล่านี้ สอดคล้องกับขั้นตอนการยอมรับ เพราะชาวบ้านได้รับประโยชน์เองโดยตรงและการดำเนินการดังกล่าวได้เกิดขึ้นแล้วจริง

ภาพประกอบ 3 การสื่อสารโดยผ่านสื่อทางใดทางหนึ่ง

ที่มา : อีวาน (Evans. 1995 : 19)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันพบว่าทฤษฎีกระบวนการยอมรับวิทยาการใหม่ๆ หรือนวัตกรรมของอีวานนั้น มีจุดบกพร่องในกระบวนการยอมรับดังกล่าวหลายประการด้วยกัน คือ

1. ประชาชนในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ยังไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างลึกซึ้งและแท้จริง จึงทำให้บางเรื่องประชาชนเข้าใจผิดคิดว่าการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมีแต่ประโยชน์ ไม่ได้ทราบถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาในอนาคต ซึ่งตามความจริงแล้วเมื่อประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงอาจจะปฏิเสธก็ได้

2. ขั้นตอนทั้ง 4 กระบวน อาจไม่เป็นไปตามขั้นตอนก็ได้เพราะบางขั้นตอนถูกข้ามไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นตอนลองและขั้นประเมินผล อาจจะสามารถทำได้ตลอดกระบวนการได้

3. กระบวนการนี้มีมักจะจบลงโดยการยอมรับนวัตกรรมนั้น แต่หากประชาชนมีโอกาสในการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อยืนยันหรือสนับสนุนการตัดสินใจในการยอมรับหรือไม่ยอมรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นได้ ดังนั้น จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกระบวนการยอมรับดังกล่าว และได้เสนอแบบจำลองของกระบวนการตัดสินใจยอมรับหรือไม่ยอมรับนวัตกรรมแทน (Innovation Decision Process) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

3.1 **ขั้นความรู้ (Knowledge)** ขั้นนี้บุคคลจะรับทราบเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและมีความเข้าใจในเนื้อหาของนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

3.2 **ขั้นชักชวนหรือสนใจ (Interest)** บุคคลจะรู้สึกชอบหรือไม่ชอบนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น เพราะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษนั่นเอง

3.3 **ขั้นตัดสินใจ (Decision)** บุคคลจะเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

3.4 **ขั้นยืนยัน (Confirmation)** ในขั้นนี้บุคคลจะแสวงหาแรงเสริม (Reinforcement) เพื่อยอมรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษต่อไป แต่เขาอาจจะเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจหากพบข้อมูลขัดแย้งเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภายหลังก็ได้

การยอมรับเป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคล ซึ่งจะยอมรับหรือไม่นั้นเป็นการตัดสินใจด้วยตัวเอง ปัญหาจึงมีอยู่ว่าทำอะไรที่จะจูงใจให้เขายอมรับและนำไปปฏิบัติตามดังที่มุ่งหวัง หากพิจารณาโดยถ่องแท้แล้วจะเห็นได้ว่าการจูงใจให้เขายอมรับและปฏิบัติตามนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับเทคนิคและศิลปะในการจูงใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับตัวแนวคิดหรือวิธีการใหม่ ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับแนวความคิดใหม่ ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่

1. บุคคลเป้าหมาย (Target Person) ชาวบ้านผู้รับการเปลี่ยนแปลง โดยพื้นฐานของชาวบ้านเป็นส่วนสำคัญต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลง เช่น

1.1 **พื้นฐานทางสังคม (Society)** พบว่า เพศหญิงยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากกว่าเพศชาย ผู้มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ที่สูงกว่า และบุคคลที่อยู่ในวัยรุ่นจะยอมรับเร็วที่สุดและช้าลงไปตามลำดับเมื่อมีอายุมากขึ้น

1.2 **พื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Economics)** ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายและประมงเป็นหลัก สิ่งใดที่ไม่กระทบเรื่องปากท้องชาวบ้านก็จะให้การยอมรับโดยง่าย แต่ถ้ามีผลกระทบถึงการทำมาหากินก็จะทำให้ชาวบ้านไม่เห็นด้วย

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากนวัตกรรม (Innovation)

2.1 **ความสอดคล้องและเหมาะสมกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน (Similar and Fit)** คือ เหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพของบุคคลในชุมชนและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น มีพื้นที่ติดกับทะเลเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยากให้อำเภอคลองใหญ่กลับมาเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าเหมือนในอดีต

2.2 **ความสามารถปฏิบัติได้และเข้าใจได้ง่าย (Practical and Understood)** คือความทันสมัยหรือความเจริญที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ในขณะที่มีการก่อสร้างสถานที่ไว้รองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 ใช้เวลาน้อยหรือประหยัดระยะเวลา (Time – saving) ที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ การตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้าน โครงสร้างพื้นฐาน เช่น การก่อสร้างถนนที่รอม่า เป็นระยะเวลานาน แต่พอมีนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทำให้มีการก่อสร้างถนนขึ้นมา อย่างรวดเร็ว

ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมทั้งหมดนี้ ถ้ามีมากเท่าใดการยอมรับนวัตกรรมหรือนโยบาย การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจะรับได้เร็วและมากเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา พบว่าประชาชนในเขตอำเภอคลองใหญ่ ก่อนข้างเห็นด้วย กับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิง นโยบายที่สำคัญดังนี้

1. ควรเร่งรัดเวลาในการก่อสร้างถนน 4 เลน สาย 318 (ตราด-คลองใหญ่-บ้านหาดเล็ก)
2. การเปิดจุดผ่านแดนถาวรบ้านเขาวงศ์
3. ควรขยายเขตไฟฟ้า ส่งกำลังแรงสูงครอบคลุม
4. การขยายเขตและเพิ่มประสิทธิภาพของการบริการน้ำประปา
5. ควรให้ความรู้ประชาชนในเรื่องนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ
6. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เป็นที่น่าสนใจจากนักท่องเที่ยว
7. กำหนดให้อำเภอคลองใหญ่กลับมาเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าเหมือนในอดีต
8. การสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากสอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของ ประชาชนอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัย หลังจากนี้ คือ

1. ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเจาะลึก ในด้านการงานรับนโยบายการพัฒนาเขต เศรษฐกิจพิเศษของประชาชน ด้านกระบวนการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึกเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบเพิ่มเติมในประเด็นที่การศึกษาในเชิงปริมาณ ไม่สามารถทำได้
2. ควรศึกษาการงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชน ในอีก 2-3 ปี ข้างหน้า เพื่อให้ทราบถึงหากมีการดำเนินการนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจนแล้วเสร็จ มีผล ต่อการใช้ชีวิตของประชาชนอย่างไร

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

- กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2558). **ร่างผังเมืองรวมคลองใหญ่จังหวัดตราด**. ตราด : ประสงค์การพิมพ์.
- กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ์. (2557). **ผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.)**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.thaigov.go.th/th/news1/item/84757>. วันที่ 11 สิงหาคม 2558.
- กิจประภา ประสิทธิ์เวช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปกรณ์ บุญล้อม เป็นผู้สัมภาษณ์. (30 พฤษภาคม 2559). ที่สำนักงานเทศบาลตำบลหาดเล็ก จังหวัดตราด.
- คณะกรรมการกฤษฎีกา. (2548). **กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 พ.ศ. 2548**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จุมพล หนิมพานิช. (2554). **การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ : มุมมองในทัศนะทางรัฐศาสตร์ การเมือง และรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารและกรณีศึกษาของไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยณรงค์ เครือนวน. (2550). **เศรษฐศาสตร์การเมืองของการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ รศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ). ชลบุรี : วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิตพิทักษ์ ว่างยาว. (2551). **ผลกระทบจากการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐสินี อินทรประเสริฐ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปกรณ์ บุญล้อม เป็นผู้สัมภาษณ์. (28 กันยายน 2558). ที่สำนักงานหอการค้า จังหวัดตราด
- คนู จิตรานูเคราะห์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปกรณ์ บุญล้อม เป็นผู้สัมภาษณ์. (30 พฤษภาคม 2559). ที่สำนักงานหอการค้า จังหวัดตราด.
- ดำรง แสงทวีเลิศ และนันทิกา ทังสุพานิช. (2545). “เขตเศรษฐกิจพิเศษ : แนวคิดใหม่ในการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ,” **วารสารเศรษฐกิจและสังคม**. 39 (2) : 42
- “ตราดกับการยกระดับด้านชายแดน”. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <https://th-th.facebook.com/prachamatitrat/posts/751845361521414/>. 17 กรกฎาคม 2558.
- ทวี ชนตระกูล และคณะ. (2534). **การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อการพัฒนาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- ทำเนียบรัฐบาล. (2557). ผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.). (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.thaigov.go.th/th/news1/> . 7 พฤศจิกายน 2559.
- ชนิด โสรรัตน์. (2557). การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน. (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://www.acmecsthai.org/web/16.php?id=19883>. วันที่ 11 สิงหาคม 2558.
- นุศรา ตันลาพุด. (2548). ศักยภาพในการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การเมืองและการปกครอง). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประเสริฐ ศิริ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปกรณ์ บุญล้อม เป็นผู้สัมภาษณ์. (30 พฤษภาคม 2559). ที่บ้านไม้รุศ จังหวัดตราด.
- พรทิพย์ หาผล. (2544). ความสามารถของชุมชนในการจัดการป่าชายเลน : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านเปรี๊น ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ พ.ม. (พัฒนาชุมชน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วนิดา กิจตะวงค์. (2549). การศึกษาเรื่องการประเมินต้นทุนด้านสุขภาพของโครงการก่อสร้างถนนเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชียงราย – เชียงแสน). วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรเดช จันทรศร. (2540). การนำนโยบายไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : กราฟิคฟอร์เมท.
- วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2553). “การบริหารปกครองกับความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ” ใน การบริหารปกครองสาธารณะ: การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิมล ปั่นคง. (2557). เขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนเพื่อรองรับ AEC. (ออนไลน์). แหล่งที่มา http://m.itd.or.th/detail-report.php?report_id=618. 5 พฤศจิกายน 2559.
- วุ่น พิมพ์ปราบ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปกรณ์ บุญล้อม เป็นผู้สัมภาษณ์. (23 พฤศจิกายน 2559). ที่อำเภอเมืองตราด.
- ศรินทิพย์ ประเสริฐฐานนท์. (2552). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ. วิทยานิพนธ์ น.ม. (นิติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริเพ็ญ แดปรเมศามัย. (2549). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินของเขตเศรษฐกิจพิเศษ. วิทยานิพนธ์ น.บ. (นิติศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภชัย วรรณเลิศสกุล. (2550). เขตเศรษฐกิจพิเศษสะพาน-เซโน : โอกาสและอุปสรรคสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. (2557). แนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่แนวชายแดนของไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันฯ.

สมชาย โลจิสติกส์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปกรณ์ บุญล้อม เป็นผู้สัมภาษณ์. (28 กันยายน 2558).

ที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด จังหวัดตราด.

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2549). **นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ.**

กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.

สมโภชน์ วาศุกี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปกรณ์ บุญล้อม เป็นผู้สัมภาษณ์. (23 พฤศจิกายน 2559).

ที่พบทะเลรีสอร์ทตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). “ชายฝั่งทะเลตะวันออก :

โอกาสใหม่สำหรับอุตสาหกรรม,” **วารสารเศรษฐกิจและสังคม**, 20 (1) : 12 .

สำนักงานจังหวัดตราด. (2559). **ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดตราด.** กรุงเทพฯ : อักษรสมัย.

สิริวิภา สิทธิชัย. (2551). **สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ.**

วิทยานิพนธ์ น.ม. (นิติศาสตร์). กรุงเทพฯ : กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุขสมร แสงจันทร์. (2557). **การพัฒนาชายแดน การอพยพโยกย้ายและการปรับตัวในเขต**

เศรษฐกิจพิเศษ : กรณีศึกษาหมู่บ้านก๊วน เมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การพัฒนารายงานวิจัย). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุรพงษ์ ปิยะโชติ. (2554). **บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมการพัฒนาเขต**

เศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์

ร.ม. (รัฐศาสตร์). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุรพล กาญจนะจิตรา. (2551). **การมีส่วนร่วมของประชาชน.** กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณ.

สุรศักดิ์ อินทรประเสริฐ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปกรณ์ บุญล้อม เป็นผู้สัมภาษณ์. (28 กันยายน 2558).

ที่พบทะเลรีสอร์ทตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด.

อติตยา ดวงอำไพ. (2555). **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการแรงงานข้ามชาติในเขต**

เศรษฐกิจพิเศษ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (นโยบายสาธารณะ) .

พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อากาศกร เจริญผล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปกรณ์ บุญล้อม เป็นผู้สัมภาษณ์. (30 พฤษภาคม 2559).

ที่สำนักงานหอการค้า จังหวัดตราด.

เอ หอการค้า เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปกรณ์ บุญล้อม เป็นผู้สัมภาษณ์. (23 พฤศจิกายน 2559).

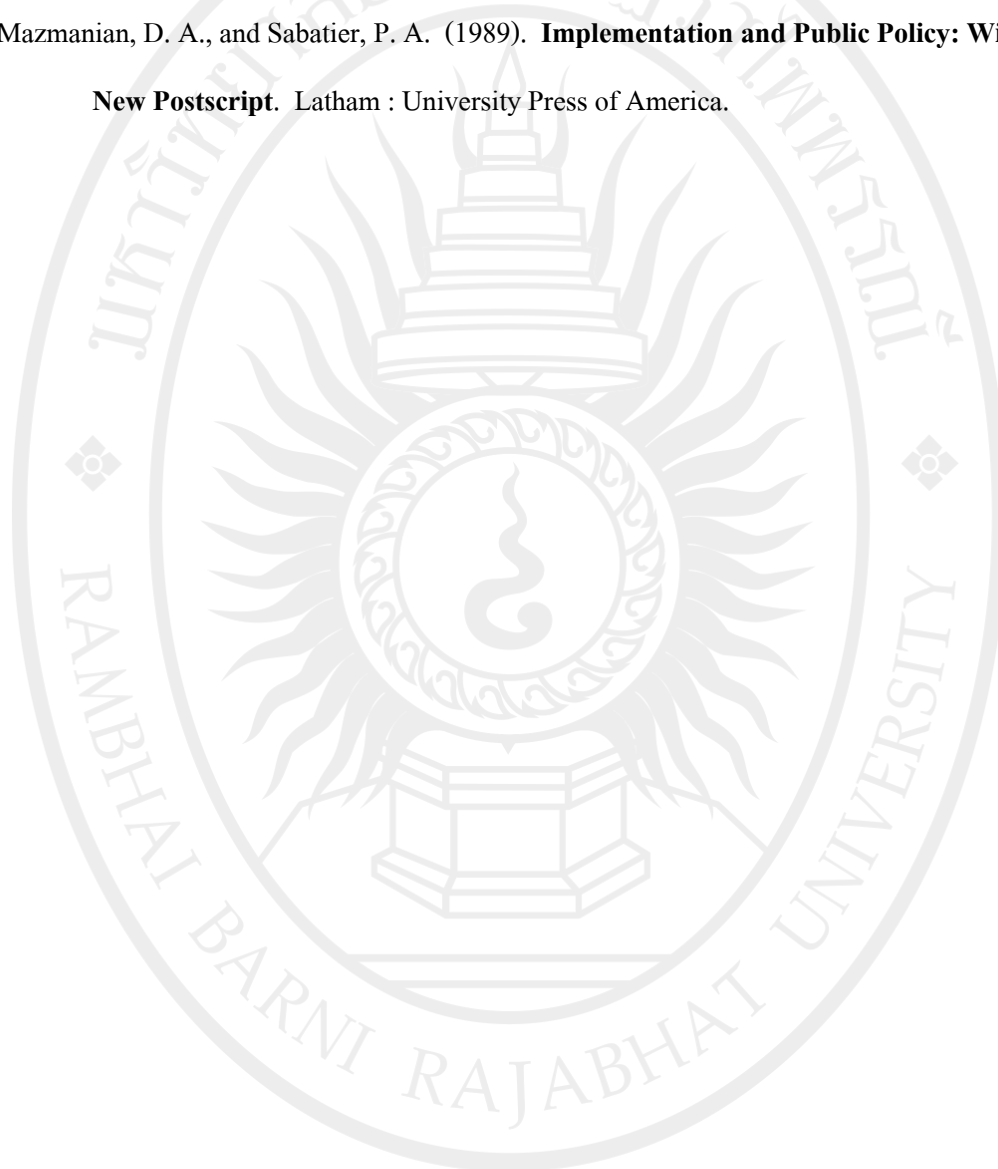
ที่สำนักงานหอการค้า จังหวัดตราด.

Bernstein, H. (1981). "Notes on The State and The Peasantry: The Tanzanian Case,"

Review of African Political Economy. 21 (1) : 44.

Evans, Peter. (1979). **Dependent Development : The Alliance of Multinational, State and Local Capital in Brazil.** New Jersey : Princeton University.

Mazmanian, D. A., and Sabatier, P. A. (1989). **Implementation and Public Policy: With a New Postscript.** Latham : University Press of America.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง การงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชนอำเภอ
คลองใหญ่ จังหวัดตราด

.....

แบบสอบถามนี้ทางนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จัดทำเพื่อศึกษา
การงานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประชาชนอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับสำหรับการวิจัยเท่านั้น

.....

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ใน ตามสภาพที่เป็นจริงและเติมข้อความที่เป็นจริงลงใน
ช่องว่าง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ.....ปีเต็ม
3. การศึกษา
  - ไม่ได้เรียนหนังสือ ปวส./อนุปริญญา
  - ประถมศึกษา ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี
  - มัธยมศึกษา/ปวช.
- 4.อาชีพหลัก
  - ชาวประมง เกษตรกรรมอื่นๆ(โปรดระบุ).....
  - ค้าขาย รับราชการ/รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นๆของรัฐ
  - รับจ้างทั่วไป พนักงานบริษัทเอกชน
  - แม่บ้าน อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. ท่านอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ เป็นระยะเวลา..... ปีเต็ม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 2 การขานรับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ของประชาชนในอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ท่านเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอคลองใหญ่ ในประเด็นต่อไปนี้อย่างไร โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามสภาพที่เป็นจริง

ประเด็น	ระดับความเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่ทราบ
เนื้อหาโยบาย					
1. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กลางท่องเที่ยว					
2. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์โลจิสติกส์					
3. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นศูนย์กระจายสินค้า					
4. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นเขตการค้าชายแดนปลอดภาษี					
5. การกำหนดให้อำเภอคลองใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
6. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ฯ ในอำเภอคลองใหญ่					
7. การเชื่อมโยงธุรกิจบริการระหว่างประเทศ					
8. การขยายตัวทางด้านการค้าการลงทุน					
9. โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือเอนกประสงค์คลองใหญ่					
10. โครงการก่อสร้างลานตรวจสินค้าขาเข้าและขาออกของด่านศุลกากรคลองใหญ่					
11. โครงการก่อสร้างถนนสาย 48 (ตราด-เกาะกง-สเรอัมเบิล) สายเลียบชายฝั่งทะเล					
12. โครงการก่อสร้างถนน 4 เลน สาย 318 (ตราด-คลองใหญ่-บ้านหาดเล็ก)					
13. การเดินเรือท่องเที่ยว					
14. การแปรรูปสินค้าเกษตร อาหาร ประมง					

ประเด็น	ระดับความเห็น				
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็น ด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ ทราบ
15. การขนส่งทางบก ทางทะเล ทางอากาศ					
16. ศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าและยานพาหนะคลังสินค้า ห้องเย็น					
กระบวนการนโยบาย					
17. การกำหนดนโยบายมาจากส่วนกลางเป็นหลัก					
18. การบริหารงานเศรษฐกิจพิเศษภายใต้รัฐบาลทหาร					
19. กระบวนการทำประชาพิจารณ์ก่อนจะดำเนินโครงการ ต่างๆ ที่ผ่านมา					
20. การใช้มาตรา 44 กำหนดพื้นที่สาธารณะที่ตำบลไม่รู้ค ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยให้ที่ดินตกเป็นที่ราชพัสดุ					
21. บทบาทของผู้นำท้องถิ่นและท้องที่ในการดำเนินการ ตามนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ผ่านมา					
22. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบาย การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ผ่านมา					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ท่านมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไร)

คำชี้แจง : โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง

3.1 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

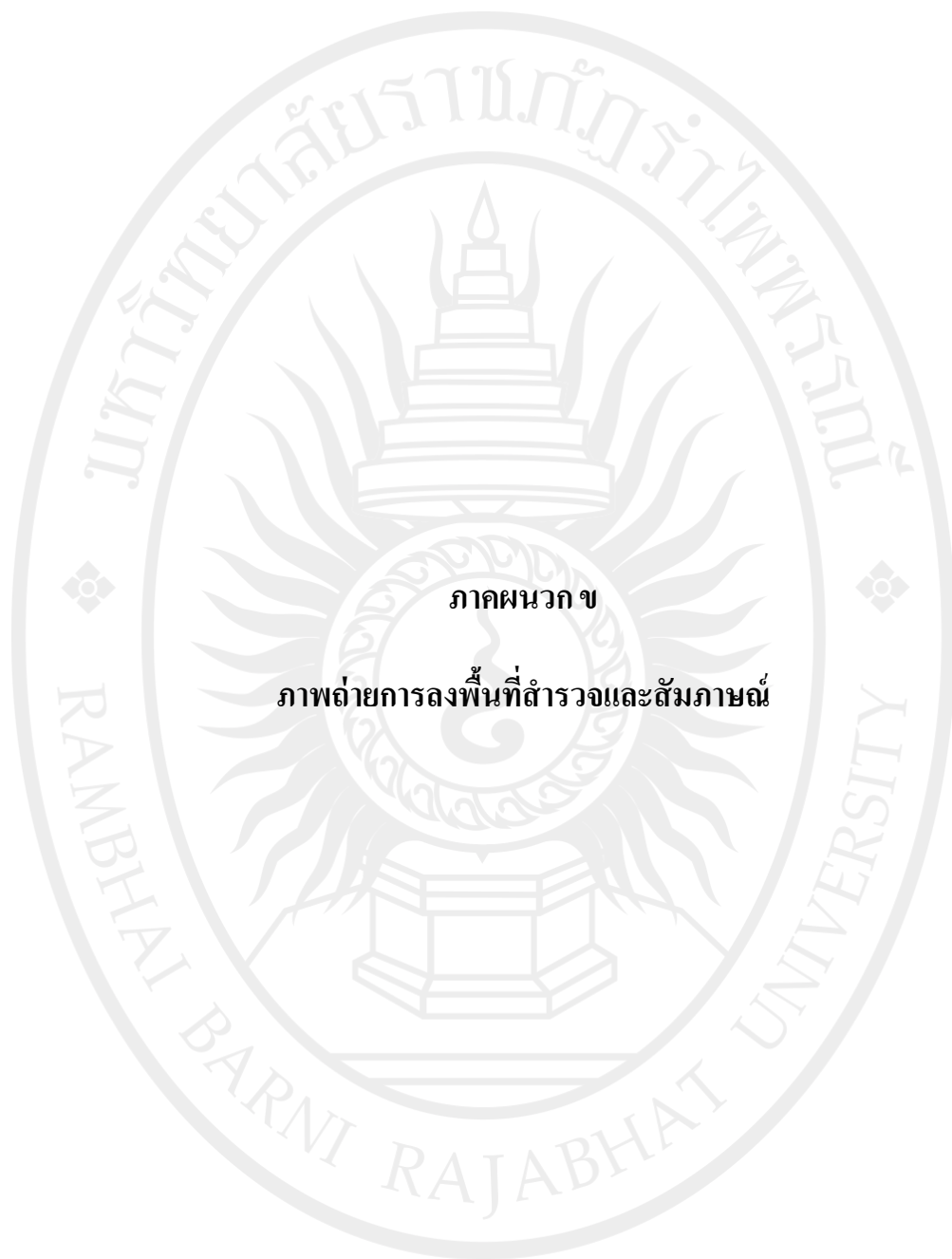
3.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ท่านให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก ข

ภาพถ่ายการลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นายปรกรณ์ บุญล้อม
วัน เดือน ปีเกิด	23 กรกฎาคม 2533
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลตราด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 38/2 หมู่ที่ 2 ตำบลตะกวด อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ผู้ช่วยนักวิเคราะห์นโยบายและแผน
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	สำนักปลัด เทศบาลตำบลตะกวด อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2552	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราด
พ.ศ. 2556	รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต รป.บ. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
พ.ศ. 2560	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี